

Petra Lappalainen

PAIKALLISESTI JA TRANSNATIONAALISTI ELETTYÄ YHTEISÖLLISYYTTÄ

Yhteisöjen merkityksiä korkeasti koulutettujen
intialaistaustaisten elämässä

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Lokakuu 2021

TAMPEREEN YLIOPISTO
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

LAPPALAINEN, PETRA: Paikallisesti ja transnationaalisti elettyä yhteisöllisyyttä. Yhteisöjen merkityksiä korkeasti koulutettujen intialaistaustaisten elämässä
Pro gradu -tutkielma, iii + 97 s.
Sosiaaliantropologia
Lokakuu 2021

Tutkimus tarkastelee Suomessa asuvien korkeasti koulutettujen intialaistaustaisten henkilöiden elämän rakentumista suhteessa erilaisiin yhteisöihin ja yhteisöllisyyden kokemuksiin. Heterogeeninen ja hierarkkinen kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden, tutkijoiden ja asiantuntijoiden joukko on osa globaalisti kilpailtua työvoimaa ja siten maahanmuuttopolitiikan positiivisessa keskiössä myös Suomessa. Kansainvälisten osaajien houkuttelulla pyritään paikkaamaan työvoimapulaa sekä edistämään työelämän kansainvälistymistä. Tutkimuksen näkökulma on kuitenkin työelämää laajempi sen käsitellessä ylitraajaisesti liikkuvien korkeakoulutettujen ihmisten sosiaalisen elämän rakentumista paikallisesti ja transnationaalisti. Yhteisöjen muotojen kautta tutkimus tarkastelee myös miten monipaikkaiset orientaatiot, kuulumukset ja sosiaaliset suhteet vaikuttavat ylitraajaiseen liikkuvuuteen sekä miten ne muuttuvat liikkuvuuden seurauksena.

Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen muodostavat yhteisön, etnisyyden ja transnationaalien käsitteet. Yhteisöt muodostavat merkityksellisiä sosiaalisia tiloja, jotka voivat olla osittaisia, tilapäisiä, pysyviä, arkipäiväisiä tai erityisiä onnistuneita tai epäonnistuneita yrityksiä mobilisoida sosiaalisia suhteita. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu kymmenen eri syystä Suomeen muuttaneen korkeakoulutetun intialaistaustaisen henkilön haastattelusta ja kahdesta havainnointijaksosta. Havainnointimateriaali kerättiin intialaisen festivaalin tapahtumassa sekä informaalissa tuttavapiirin tapaamisessa. Aineisto analysoitiin hyödyntäen sisällönanalyysejä tulkintakehikkona.

Analyysin tuloksena yhteisöt ja yhteisöllisyys jakautuvat kolmeen dynaamiseen ja toisiinsa sidoksissa olevaan osaan. Nämä osat ovat a) transnationaalit suhteet, b) etniskansallinen yhteisyys ja c) arjen kasvokkaiset yhteisöt. Suomessa asumisen tilapäisyyden orientaatio vaikuttaa uusien suhteiden solmimiseen ja yhteisöihin kuulumiseen. Analyysi osoittaa, ettei yhteisöihin liittyminen ja niiden rakentaminen ole yhtä saavutettavaa kaikille eikä yhteisöihin kuulumisen ole välttämättä positiivista tai tavoiteltua. Yhteisyys rakentuu konkreettisten rutiinien muodostuksessa, ylläpitämisessä, toisin tekemisessä ja toisaalta kuvittelun ja symbolien kautta. Yhteisöjen merkitykset tulevat esille niiden rajojen määrittelyissä, joissa samalla muodostetaan niistä kuulumisuuden tiloja. Yhteisöjen merkitykset kiinnittyvät muun muassa tuen ja hoivan kiertoon, pysyvyyteen, ulkomailta vietettävän ajan järjestykseen, transnationaalissa tilassa uudelleen asemoitumiseen ja kiinnittymiseen, symboliseen pääomaan, elämässä etenemisen tunteeseen ja epävarman elämänvaiheen jakamiseen.

Tutkimus paljastaa yhteisöjen ja yhteisöllisyyden samanaikaisen läsnäolon ja näkymättömyyden. Yhteisöihin kuulumisen on riippuvaista muutoksista ja tilanteisesta identifioitumisesta. Yhteisöihin kuulumisella voidaan erottautua, hakea yhteisyyttä tai ne voivat toimia väliaikaisina alustoina muutoksien läpikäymiselle. Tällöin yhteisöjen jäsenyyksien kokonaisuus ja hetkelliset yhteisyyden kokemukset toimivat sosiaalisesti aktiivisen ja merkitykselliseksi koetun elämän osana. Jatkuva liike kohti toisia yhteisöjä ja toisista pois päin kuvastaa yhteisöjen tilapäisiä merkityksiä ja haurautta sekä sosiaalisen koheesion riippuvuutta toimintaan aktiivisesti osallistuvista ihmisistä. Yhteisöjen merkitykset ja niistä esiin tuodut käsitykset heijastavat neuvotteluja hyvästä elämästä. Samalla yhteisöjen muodostamisen pyrkimykset, niiden jäsenyydet ja ylläpitämisen tavat peilaavat yhteiskunnallisia neuvotteluja rajoista ja kuulumisesta.

Avainsanat: etnisyyden, intialaiset, korkeakoulutetut, transnationaalisuus, yhteisöt

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 LIIKKUVUUS, INTIA JA YHTEISÖT	5
2.1 Luokittelu- ja merkitysjärjestelmiä Intiassa	5
2.2 Liikkuvien intialaisten yhteisöjä	7
2.3 (Korkeakoulutetut) intialaistaustaiset Suomessa	12
3 YHTEISÖ, ETNISYYS JA TRANSNATIONAALI	14
3.1 Pysyvä tilapäinen yhteisö.....	14
3.2 Eletty etnisyys	19
3.3 Transnationaali sosiaalinen tila	23
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	26
4.1 Etnografinen ote, toteutumaton polku ja aineistonkeruuprosessi	26
4.2 Tutkimusaineisto.....	28
4.3 Tutkimusetiikka ja itsereflektio.....	31
4.4 Analyysiprosessi	33
5 YHTEISYYDEN YLIRAJAINEN YLLÄPITO.....	35
5.1 Transnationaaleja perheyhteisöjä?	35
5.2 Perheyhteisöjen dynamiikka – paluut ja etäisyydet	40
5.3 Yhteisyyden rutiinit ja rituaalit	44
6 PAIKALLINEN ETNISKANSALLINEN YHTEISÖLLISYYS.....	49
6.1 Merkitsijöinä kansalaisuus ja etnisyys.....	49
6.2 Toimijoita ja tapahtumia – paikallinen intialainen representaatio	56
6.3 Yhteisöjen sosiaaliset tilat ja eletyn yhteisöllisyyden kitkat	61
7 KASVOKKAISET ARJEN YHTEISÖT	69
7.1 Arjen ympäristöt yhteisöjen pohjina.....	69
7.2 Ystävät arjen pienyhteisöinä	73
8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	80
LÄHTEET	88

1 JOHDANTO

Globaalisti eniten liikkuviin kuuluva sukupuolittunut mutta heterogeeninen korkeakoulutettujen asiantuntijoiden joukko eli niin kutsutut kansainväliset osaajat ovat globaaleilla työmarkkinoilla haluttu ja kilpailtu osa työvoimaa. Useat korkeakoulutetut osaajat liikkuvat määräaikaaisesti maasta toiseen töidensä myötä ja edustavat siten oletetusti väliaikaista maahan asettautujaa, joiden lisäksi kansainvälisten opiskelijoiden ja tutkijoiden asettautuminen tiettyyn maahan on usein tilapäistä. Kansainvälisten osaajien houkuttelulla pyritään paikkaamaan eri alojen lisääntyvää osaavien ja erityisosaavien työntekijöiden pulaa sekä edistämään työelämän kansainvälisyyttä, jolla pyritään ehkäisemään Suomessa asuvien kansainvälisten opiskelijoiden ja tutkijoiden muualle muuttamista. (Työ- ja elinkeinoministeriö n.d.; Korpela & Hyytiä & Rantanen & Pitkänen & Raunio 2014, 92; Bauder 2017, 293; Koskela 2014.) Maahanmuuttopolitiikan ja toimenpideohjelmien näkökulmien keskiössä on siten työelämä, jonka työympäristöissä kansainvälisten osaajien lisääntymisen odotetaan ikään kuin itsestään ratkaisevan Suomen kilpailukykyyn vaikuttavia yksilöiden lähtemisen ja jäämisen kysymyksiä. Suomen kontekstissa tarkastelun keskiössä on toisin sanoen liikkuvat ihmiset suhteessa Suomeen, ”suomalaiseen” arkeen ja hyvinvointivaltion hallinnanmekanismeihin (Huttunen 2012, 8). Julkisessa keskustelussa ja muuttoliiketutkimuksessa on hyödynnetty laajalti taloudellisia, poliittisia ja hallinnollisia näkökulmia, joilla on kartoitettu niin kutsutulle kohdemaalle ihmisten liikkuvuudesta kertyviä hyötyjä ja haasteita (Penttinen & Kynsilehto 2017, 12–13; Kivisto & Faist 2010, 33–42; Chacko 2017, 211–212). Tässä tutkielmassa tarkastelun keskiön muodostaa kuitenkin massaksi sulauttavien hallinnollisten näkökulmien sijaan korkeakoulutettujen omat näkökulmat.

Antropologisesta perspektiivistä ja yksilöiden näkökulmasta tarkasteltuna liikkuvuus ja liikkuvat elämäntavat näyttävät laajempina muuttoprosesseina eivätkä pelkisty yhdensuuntaisiksi maasta toiseen muutoiksi, eri suuntaisiksi muuttoliikkeiden virroiksi tai rationaaliksi ja laskelmoivaksi toiminnaksi, joka on irrallaan muusta elämästä sekä yhteiskunnallisesta ja poliittisesta toimijuudesta (Olwig 2007, 8; Penttinen & Kynsilehto 2017, 12–13; Koikkalainen & Kyle 2016; Faist 2000). Kysyttäessä miten ihmiset liikkuvat sen sijaan että painotettaisiin minne ihmiset ovat menossa (Amit & Salazar 2020) avautuu oletus paremman toimeentulon perässä ylijäämäisestä liikkumisesta kohti näkökulmaa, jossa liikkuvuus määrittyy spontaaniksi ajan ja paikan muutoksiin vastaamisen prosessiksi, niin kutsutuksi luovimiseksi (*tacking*) (Amit & Knowles 2017, 177). Näin ollen yksittäisiin muuttoihin tai liikkeisiin liittyvät päätökset pitävät sisällään ulkoisten tekijöiden arvioimisen lisäksi ristiriitaisia solidaarisuuksia, toiveita ja tavoitteita, joista ei ole irrotettavissa yhtä aina paikkaansa pitävää totuutta liikkuvuuden syistä ja seurauksista. Siten myös korkeakoulutettujen kansainvälisten

osaajien, opiskelijoiden ja tutkijoiden kohdalla tulee asettaa analyttisen tarkastelun ytimeen sosiaalisten suhteiden muutokset, niiden muodostaminen ja ylläpito paikallisesti ja transnationaalisti, jotta voidaan tarkastella liikkumisen motivaatioita, kiinnittymistä ja elämän rakentamisen tapoja (Rapport 2015, 189–190; Olwig 2007, 8–9). Toisin sanoen paikalliset ja ylijärjetyt sosiaaliset siteet voivat vaikuttaa olennaisesti siihen, miten ihmiset liikkuvat ja rakentavat elämäänsä suhteessa eri paikkoihin: minne, milloin ja miksi kotiudutaan tai miksi, mitä ja milloin vältetään (Olwig 2007, 8; Huttunen 2012, 8; 2002; Amit 2012).

Monipaikkaisten sosiaalisten suhteiden tarkastelu asettaa liikkuvuuteen liittyvät odotukset, kokemukset ja merkitykset myös osaksi laajempaa yksilöiden ja perheiden elämänkulun näkökulmaa sekä yhteiskunnallisia konteksteja (Kalir 2013, 324–325; Baldassar & Merla 2013; Bryceson 2019). Tällöin ei ole itsestään selvää millaisia seurauksia liikkuvuudella on suhteiden solmimiseen tai niiden katkeamiseen, erilaisten yhteisöjen muodostamiseen tai niihin kuulumiseen, tai millaisia pyrkimyksiä sosiaalisiin suhteisiin kätkeytyy: onko suhteiden muuttuminen tavoiteltua vai tahatonta. Ajan ja paikan muutoksiin vastaamisen prosessina liikkuvuus kuitenkin vaatii neuvotteluja vanhojen ja uusien suhteiden merkityksistä, velvollisuuksista ja rajoitteista, ja siten muutoksia täytyy tarkastella empiirisesti. (Rapport 2015, 189–190; Olwig 2007, 9; Hirsiaho & Korpela & Rantalaiho 2005, 13.)

Liikkuvuuden seurauksena muodostuvilla sosiaalisilla verkostoilla ja transnationaaleilla tiloilla on yhteiskunnallista vaikutusta ja muutosvoimaa (Korpela ym. 2014), mutta myös yhteiskunnallisilla rakenteellisilla tekijöillä on vaikutuksensa niihin. Esimerkiksi työmarkkinoiden käytännöt ja lupa- ja maahanmuuttopolitiikat rajaavat maailman eri tavoin saavutettavaksi ja luovat epävarmuuden ja väliaikaisuuden kokemuksia, jotka vaikuttavat myös sosiaalisiin suhteisiin: miten suhteita rakennetaan ja ylläpidetään sekä minne koetaan kuuluvuutta ja asetetaan pidemmäksi aikaa. (Korpela 2016a; Chacko 2017, 211–212; Kalir 2013, 313; Pitkänen & Korpela & Schmidt & Aksakal 2018.) Liikkuvien ihmisten paikkoihin kiinnittymisen orientaatiot ja tavat muodostuvat intersektionaalisesti esimerkiksi iän, sukupuolen, etnisyyden, kansallisuuden ja yhteiskuntaluokan vaikuttamana ja synnyttävät erilaisia kokemuksia liikkuvuuden rajattomuudesta ja rajallisuudesta, asettautumisen orientaatiosta ja mahdollisuudesta. Koska hierarkkiset ja osittain vakiintuneet maahanmuuttajakategoriat vaikuttavat liikkuvien ihmisten sosiaaliseen identiteettiin ja siihen, miten he tulevat nähtyksi ja kohdatuksi, on mielenkiintoista tarkastella, miten hierarkian ylätasolle koulutuksellaan sijoittuvien henkilöiden sosiaalinen elämä rakentuu ja paikantuu liikkuvuuden seurauksena (Koskela 2014, 20, 25–26).

Tutkimuksissa ei ole kiinnitetty juurikaan huomiota Suomessa asuvien korkeakoulutettujen osaajien tai kansainvälisten opiskelijoiden ja tutkijoiden paikallisen sosiaalisen elämän rakentamiseen eli arjen

kokemuksiin ja sosiaalisiin verkostoihin työelämän ulkopuolella. Vaikka työelämä muodostaa osan sosiaalisesta elämästä, ei se ole riittävä perusta elämälle uudessa maassa eikä sen tarkastelu siten anna riittävää kuvaa Suomessa asuvien korkeakoulutettujen elämästä tai siitä, mitkä tekijät limittyvät Suomeen ja Suomesta muuttamiseen. (Koskela 2010, 57, 60; 2014, 25.) Tässä tutkielmassa yhdistänkin edellä käsitellyt puutteet ja antropologian vahvuudet tarkastelemalla Suomen kontekstissa vähemmän tutkittujen niin kutsuttujen kansainvälisten osaajien sosiaalisen elämän rakentumista. Koska korkeakoulutetut ovat määrittelystä riippuvainen ja heterogeeninen joukko, rajasin tarkastelun myös kansalaisuuden perusteella intialaisiin; Etelä-Aasian ja Pohjoismaiden välinen muuttoliike on keskittynyt työ- ja koulutusmuuttoon (Korpela & Hyytiä & Pitkänen 2018). Jäykät maahanmuuttajakategoriat pitävät sisällään hyvin erilaisia tilanteita, historioita ja suhteita (Huttunen 2012, 8) ja Suomessa asuvat intialaiset tulevat eri luokka-, uskonto-, kieli-, kulttuuri-, kasti- ja sosiaalisista taustoista, joten en sijoita tutkimusosallistujia korkeakoulutusta ja kansalaisuutta tarkemmin valmiisiin kategorioihin. Hyödynnän antropologiassa ja sosiologiassa perinteistä sosiaalisten suhteiden mobilisaation ja kuuluvuuden muotojen tutkimisen lähtökohtaa eli tarkastelen korkeakoulutettujen henkilöiden elämän rakentumista suhteessa erilaisiin yhteisöihin. Yhteisöjä käsitelen suhteista muodostuvina tiloina paikallisesti ja transnationaalisti (Olwig 2007, 8–9; Huttunen 2010, 39–40; Gupta & Ferguson 1992). Koska suhteiden verkostot ovat uudelleenmuotoiltavia (Olwig 2007, 8–10) ja ne saavat merkityksensä ja muotonsa eletyssä suhteessa useaan sosiaaliseen ja kulttuuriseen merkitysjärjestelmään, kiinnitän huomiota myös tapoihin, joilla etnisuus tulee yhteisöissä eletyksi ja muokatuksi (Huttunen 2005; Eriksen 2010).

Yhteisöjen samanaikaisesti hauraita ja intensiivisiä muotoja, jäsenyyksiä ja merkityksiä tarkastelen kymmenen haastattelun ja kahden havainnointikerran pohjalta. Tarkastelen yhteisyyden muotoja, joissa yhteisöllisyys syntyy hetkellisissä kokemuksissa ja muotoja, joissa yhteisyyttä ylläpidetään konkreettisella toiminnalla. Tutkielman tavoitteena on yhteisöjen muotojen tarkastelulla osallistua keskusteluun siitä, millaisia merkityksiä erilaisilla sosiaalisilla kollektiiveilla on ylitraajaisesti liikkuville korkeakoulutetuille ihmisille ja miten yhteisyyttä muodostetaan ja ylläpidetään monipaikkaisessa orientaatioissa. Ilmiön tarkastelu osallistuu myös osittain keskusteluun siitä, millaisia merkityksiä yhteisöillä on yhteiskunnallisessa ja globaalissa mittakaavassa. Lisäksi tutkielma sivuaa mitä tarkoittaa olla korkeakoulutettu intialainen ulkomailla sekä kansainvälinen osaaja Suomessa.

Tutkimuskysymykseni on siten:

- Miten Suomessa asuvat korkeasti koulutetut intialaistaustaiset rakentavat elämäänsä suhteessa erilaisiin yhteisöihin?

Analyysiluvuissa vastaan lisäksi täsmentäviin kysymyksiin: a) *millaisia transnationaaleja sosiaalisia suhteita haasteltavilla on ja mikä merkitys niille annetaan*, b) *miten etninen ja/tai kansallinen tausta vaikuttaa yhteisöllisyyden rakentamiseen ja millainen merkitys etniskansalliselle yhteisöllisyydelle muodostetaan* sekä c) *miten haastateltavien kasvokkaiset arjen yhteisöt Suomessa muodostuvat ja mikä on niiden merkitys jäsenilleen?*

Tutkielman aloittaa tutkimusta kontekstoiva luku. Intian itsenäisen valtion muodostamisen ja varhaisemman historian vaiheiden välityksellä tuon esille sosiaalista elämää organisoivia luokittelu- ja merkitysjärjestelmiä, jotka vaikuttavat yllätyksellisesti liikkuvien elämään. Katsauksen jälkeen käyn läpi aikaisempien tutkimusten huomioita yllätyksellisesti liikkuvien intialaistaustaisten suhteiden rakentumisen piirteistä sekä yhteyksistä eri yhteisöihin. Lopuksi esittelen Suomen kontekstissa tehtyjä tutkimuksia korkeakoulutetuista intialaistaustaisista ja vedän yhteen luvun sisältöä. Luvussa kolme esittelen tutkielman teoreettisen viitekehyksen, jonka perustana toimii yhteisön, etnisyyden ja transnationaalien käsitteiden muodostama ymmärrys sosiaalisten suhteiden olemuksen tarkastelusta. Neljännessä luvussa esittelen haastattelu- ja havainnointiaineistoni, sen keruu- ja analyysiprosessin sekä valotan toteutumattoman etnografisen polun vaikutusta tutkielman toteutukseen ja lopulliseen muotoon.

Viides luku aloittaa analyysiluvut. Siinä käsittelen pääasiassa perheenjäsenistä muodostuvien yhteisöjen transnationaalista ylläpitoa. Käyn läpi haastateltavien perhemuotoja ja suhteita ylläpitäviä rutiineja sekä velvollisuuksien vaikutuksia suhteisiin. Luvussa kuusi tarkastelen etnisyyden ja kansallisuuden merkitysten muutoksia ja osallisuutta paikalliseen yhteisöllisyyteen: milloin taustalla on merkitystä ja miten sen ympärille rakennetaan yhteistoimintaa ja tapahtumia. Käsittelen liikkuvuuden seurauksena etnisten yhteisöjen ja yhteisöllisyyden samanaikaista läsnäoloa ja näkymättömyyttä. Seitsemännessä luvussa tarkastelen paikallisesti lähimpiä arjen kasvokkaisia ystäväryhmiä ja arjen ympäristöjä. Käsittelen arjen yhteisöjen muodostamisen paikkasidonnaisuutta, ajallisuutta ja muutoksia sekä tuon esille etnisyyden saamia merkityksiä. Teen analyysiluvuissa näkyväksi yhteisöllisyyden ja yhteisöjen elettyjen tilojen rakentamiseen sisältyviä jännitteitä ja velvoitteita sekä miten yhteisöistä luodaan omia tilapäisiä sekä pysyviä kuuluvuuden tunteiden lähteitä.

Viimeisessä luvussa vedän löydöksiäni yhteen ja esittelen johtopäätökset. Pohdin analyysin tulosten merkitystä, kerättyä aineistoa ja hyödynnettyjä käsitteitä. Lisäksi tuon esille jatkotutkimukseen soveltuvia näkökulmia.

2 LIIKKUVUUS, INTIA JA YHTEISÖT

Mikään liikkuvuus ei ole kitkatonta: ei ole keskeytymättömiä liikkuvia virtoja ilman pysähdyksiä, hidastuksia ja globaalien ilmiöiden vaikutusta (Tsing 2005). Yhtenä merkityksellisenä rakenteellisen tason kitkana voi nähdä kolonialismin vaikutuksen ihmisten liikkuvuuteen. Toisin sanoen kolonialismin vaikutusta ei voi edelleenkään sivuuttaa tarkasteltaessa mistä maista lähdetään, minne suunnataan ja miten liikkuviin ihmisiin niissä suhtaudutaan. (Gardner 2008, 57–58; Olwig 2007; Faist 2000.) Ei ole olemassa yhtään maata, joka toivottaisi tervetulleiksi kaikenlaisia siirtolaisia (Cohen 2006, 187). Eri maahanmuuttajakategorioihin liitetyt oletukset liikkuvuuden kestosta, syistä ja merkityksistä luovat niistä selvärajaisia, suunnitelmallisia ja aina merkityksellisiä tapahtumia vaikka käytännössä on kyse alati muuttuvista, epävarmoista ja keskeneräisistä prosesseista (Baas 2010, 8–9). Ihmisten ylijäräinen liikkuvuus kehystetään usein tavoitteelliseksi, dislokaatioksi, irrallaan olemiseksi, menetykseksi tai maahanmuutoksi, vaikka yksilöllisesti liikkuvuuden motivaatiot ja valinnat koettaisiin tärkeiksi elämän parantamisen, eteenpäin viemisen tai uuden kokemisen kautta (Hage 2005, 469; Olwig 2018, 157; Amit 2012, 40). Tutkimuksissa ei siis välttämättä tarkastella onko sosiaalisten suhteiden muuttuminen tavoiteltua, väliaikaisena pidetty haitta, keino auttaa läheisiä uusin tavoin tai tahaton etäisyyden seuraus (Rapport 2015, 189; Olwig 2007; Matyska 2013). Ghassan Hagen (2005, 470–472) mukaan liikkuvuudessa merkityksellistä onkin kokemus etenemisestä; liian hidas, paikallaan pysyvä tai jumiutunut eteneminen ohjaa etsimään vaihtoehtoja myös ylijäräisen liikkuvuuden epävarmoista seurauksista. Tässä tutkimusta kontekstoivassa luvussa teen katsauksen liikkuvista intialaisista tehtyihin tutkimuksiin, joissa yhdistyy liikkuvuuden ja yhteisöjen muodostamisen historialliset sekä transnationaalit ja paikallisen kontekstin dialogissa merkityksensä saavat sosiaaliset kitkat.

2.1 Luokittelu- ja merkitysjärjestelmiä Intiassa

Intia on vanha sivilisaatio mutta suhteellisen uusi valtio itsenäistyttyään vuonna 1947. Intian osavaltiot ja erilliset valtion alueet eroavat toisistaan niin kulttuurisesti, kielellisesti, sosiaalisesti, uskonnollisesti, poliittisesti, maantieteellisesti kuin taloudellisestikin. Nykyisillä eroilla, jännitteillä ja monimuotoisuudella on alkuperänsä historiallisissa valtakunnissa, jotka olivat toistensa lisäksi vuorovaikutuksessa muiden sivilisaatioiden ja maanosien kanssa. (Tenhunen & Säävälä 2012, 14–15, 31.) Tällöin ennen koloniaalista aikakautta olemassa olleiden yhteisöjen ja uskontojen on kuvattu olleen enemmän eri käytäntöjen ja toimintatapojen spektrejä ja suhteessa toisiinsa, kuin tiukasti erillisiä ja toisistaan eroavia (Aneesh 2010, 101–102). Kolonialismin aikakaudella Iso-Britannian siirtomaana hallintoyksiköjä ei perustettu paikallisten etnisten tai kielellisten identiteettien perusteella (Tenhunen & Säävälä 2012, 15), joten muodostetut alueiden rajat loivat uuden keinotekoisin sulkeutuneisuuden ja

erillisyyden orientaation. Syntyneiden tarkoin rajoin toisistaan erottuvien kulttuuristen aineisten pakettien esiin kaiverrus ja toisistaan erottaminen loi monitahoisen elävän luokittelusysteemin erotellen ihmiset tarkasti suljetuiksi yhteisöiksi ja kasteiksi, ja muodosti uuden käsityksen identiteeteistä ja vaikutti kastiperustaisen ja kieliperustaisen nationalismin nousuun. (Aneesh 2010, 101–102.)

Koska maata halkoo merkittäviä alueellisia, uskonnollisia, sosiaalisia, kulttuurisia ja muita eroja, abstraktiolla ”Intian kulttuuri” ei ole todellista viittauspohjaa tai merkitystä. Toisin sanoen intialaista kulttuuria ei ole olemassa yksikkönä tai jaettuna todellisuutena. (Tenhunen & Säävälä 2012, 2.) Koloniaalisena rakenteena on toiminut kuitenkin ajatus Intiasta muuttumattomana ja yhdenmukaisena perinteiden kantajana (em., 14). Itsenäistymisen jälkeen Intian parlamentin ja hallituksen yrityksenä on ollut synnyttää yhteisyyttä hallitsemalla alueellista monimuotoisuutta ja Iso-Britannian keinotekoisien alueiden jaon synnyttämiä etnisiä jännitteitä. Tavoitteena oli lykätä kieliperustaisten osavaltioiden muodostamista, jotta alueiden välille ehdittäisiin rakentaa vahvempaa yhtenäisyyttä itsenäisenä valtiona. Kieliryhmät kuitenkin yksitellen vaativat omia osavaltioitaan, joiden uudelleenjärjestely on sittemmin kokenut monia vaiheita. (Em., 15.) Kielelliset osavaltiot ovat kuitenkin tuoneet yhtenäisyyttä niiden tarjotessa identiteeteille legitimiin alueen, joka ei poista sitä minkä intialaiset jakavat kulttuurisesti ja historiallisesti keskenään (em., 31). Historiallisesti Etelä- ja Pohjois-Intia ovat edustaneet kahta erillistä kulttuurista ja kielellistä aluetta, mutta osavaltioiden sisäiset erot ovat myös edelleen kasvaneet. Intian historia onkin jatkuvan uudelleentulkinnan kohteena samalla kun valtio yrittää keksiä itsensä uudelleen. (Em., 14–15.)

Intiassa on määrittelyistä riippuen yli 4000 tunnustettua yhteisöä, jotka jakaantuvat edelleen segmentteihin: on kasteja, kieliä, etnisyyksiä, kulttuurisia kategorioita ja uskontoja. Pääasiallinen yhteisöllinen identifioituminen on pitkään perustunut johonkin tai useaan edellä mainituista tekijöistä. Intiassa nationalismia onkin tarkasteltu kulttuurisen, uskonnollisen ja kielellisen nationalismin kautta. (Augustine 2009, 48.) Kasti periytyvän hierarkian muotona toimii edelleen yhtenä merkittävänä sosiaalisen ja taloudellisen mahdollisuuksien rakenteiden muokkaajana vaikuttaen statuseroihin ja kulttuuriseen arvoon nykypäivän Intiassa (Jodhka 2016, 228–229). Vuorovaikutuksellisenä ja dynaamisena järjestelmänä kasti muokkaa kastiperusteisia sosiaalisia suhteita myös läpi maanosien diasporissa, intersektionaalisesti muiden erojen ja eriarvoisuuden muotojen kanssa. Diasporissa kastilla voi olla merkittävä asema yhteisön diskursiivisessa rakentamisessa, jolloin kasti-identiteetti jatkaa olemassaoloaan muokaten paikallisia kulttuureita. (Gorrige & Jodhka & Takhar 2017, 230, 234–235.) Toinen merkittävä ja kiistanalainen sosiaalista elämää organisoiva rooli on uskonnolla (Tenhunen & Säävälä 2012, 24, 29; Bal & Sinha-Kerkhoff 2007). Intian itsenäistymisen kamppailu onkin rinnastettu myös hindu- ja muslimiyhteisöjen keskinäiseksi kamppailuksi erillisten yhteisöjen muodostamiseksi

korostamalla niiden välistä etäisyyttä ja alikommunikoidulla muodostettujen yhteisöjen sisäistä heterogeenisyyttä esimerkiksi kastien välillä. Muodostettujen Intian ja Pakistanin valtioiden vaiheet ja jännitteet tuovatkin esille, ettei oletettu side kulttuurin ja alueen välillä ole koskaan ollut täydellinen ja sitä on edelleen löysentänyt kulttuuristen symbolien liike teknologisvälitteisesti. (Aneesh 2010, 104–105.)

1800-luvulta lähtien eurooppalaisten plantaaseilla työskentelevien intialaistaustaisten työläisten myötä eri puolille maailmaa syntyi intialaistaustaisten yhteisöjä (Cohen 2006, 9). Etelä-Aasialaisten siirtolaisten tutkimuksella onkin pitkä, erottamattomasti kolonialismiin kytkeytyvä historia; siirtomaavaltojen hallitukset muun muassa pitivät systemaattista kirjaa intialaisten työläisten lukumäärästä, uskontotaustasta ja työoloista (Oonk 2007, 15). Nykypäivän transnationaalit korkeakoulutetut intialaiset elävät edelleen kompleksisessa orientaatioissa, jossa läsnä voi olla jatkuva nostalgia toiseen valtioon: Intiaa kaivataan ulkomailla ollessa, mutta ulkomailla vietettyä elämää kaivataan vierailuilla tai Intiaan palaamisen jälkeen. Transnationaalien väestön kasvu on johtanut Intian valtion kohdistamaan erilaisia ohjelmia ulkomailla asuviin intialaistaustaisiin tarjoamalla eksklusiivista suhdetta valtioon taloudellisin mutta ei poliittisin oikeuksin. (Aneesh 2010, 104–105.) Transnationaalien väestön näkemyksiin pyritään vaikuttamaan esimerkiksi pitämällä heidän tietonsa maasta ajankohtaisena eri kanavien kautta, jolloin nykypäivän Intian tilanteen tuttuuden ajatellaan toimivan palaamisen ja maan kehittämisen halun heräämisen tukena (Siddiqui & Tejada 2014).

2.2 Liikkuvien intialaisten yhteisöjä

Intian alueita halkovat osittain vakiintuneet mutta jatkuvien neuvottelujen ristipaineessa olevat luokittelu- ja merkitysjärjestelmät saavat uusia merkityksiä liikkuvuuden seurauksena myös suhteessa paikallisiin järjestelmiin. Uusien merkitysten muodostamisen prosessit vaihtuvissa konteksteissa vaikuttavat olennaisesti siihen, millaisiksi esimerkiksi etnisyyden ja kansallisuuden merkitykset sosiaalisissa suhteissa muodostuvat ja miten ne suhteiden solmimiseen vaikuttavat. (Eriksen 2010 26–28, 31–33; Azarya 2009, 490.) Nämä paikallisesti mutta samaan aikaan transnationaalisti muokkautuvat merkitykset tulevat tutkimuksissa esille eri tavoin suhteessa yhteisöihin ja yhteisöllisyyteen.

Varhaisemmissa muuttoliiketutkimuksissa on havaittu usein kehityskulku, jossa fyysinen etäisyys heikentää muuttaneen olemassa olleen sosiaalisen verkoston suhteita ja samanaikaisesti uudessa asuinpaikassa tärkeäksi viiteryhmäksi nousee etnisuus (Martikainen & Sintonen & Pitkänen 2006, 34; Singh & Cabraal 2010, 26). Myös intialaistaustaisilla tärkeäksi resurssiksi uudessa asuinpaikassa on useimmiten identifioitu etniset yhteisöt ja verkostot ja paikallisten siteiden rakentamista on tarkasteltu

esimerkiksi etnisen, alueellisen tai uskonnollisen taustan perusteella (esim. Azarya 2009, 489; Castles & Miller 2003, 228–229). Etnisyyden merkityksiin ja erityisen etnisen tietoisuuden muodostamisen paikallisiin neuvotteluihin osallistuvat aiemmin muuttaneiden perustamat yhdistykset ja järjestöt voivatkin toimia yhtenä kiinnukohtana sosiaaliseen ympäristöön, joka tarjoaa sopeutumisneuvoja ja lievittää vieraantumisen ja yksinäisyyden tunteita (Azarya 2009, 489). Vaikka etnisten ja kansallisten yhdistysten tai järjestöjen toimintaan osallistumista pidetään usein merkityksellisenä osana liikkuvien ihmisten elettyä todellisuutta, tutkimuksissa on myös osoitettu monien korkeakoulutettujen intialaistaustaisten kokevan vähäistä kiinnostusta osallistua niiden toimintaan (esim. Pitkänen ym. 2018, 240).

Intialaistaustaisten etnisten yhteisöjen tilassa on tutkittu esimerkiksi symbolien kuten yhteisen äidinkielen, esi-isällisen alkuperän ja kastiyhteisö kytköksen hyödyntämistä sekä materiaalista kulttuuria, ruoan jakamista ja yhteisöllisten tapahtumien järjestämistä (Bailey 2017, 53, 58–59; Adapa 2014, 190–191), joista esimerkkejä ovat hindufestivaalien juhliminen (David 2012) tai muihin kulttuuriin festivaaleihin osallistuminen (Chacko & Menon 2013). Festivaalien juhlinta, alueelliset ja kansalliset tapahtumat luovat tilan uusien sosiaalisten siteiden ja fiktiivisten sukulaisuussuhteiden muodostamiseen, joissa yhdistävä tekijä voi olla kansalaisuus tai tarkemmin alue, uskonto tai etnisuus (Bailey 2017, 58–59). Esimerkiksi Kanadassa ulkoapäin asetetusta Etelä-Aasialaisen sosiaalisesta kategoriasta on ajan kuluessa muodostettu etninen identiteetti, jota tuotetaan vahvasti kulutuksen kautta; identiteetti on kyllästetty väreillä, mausteilla, musiikilla, tanssilla ja elokuvilla (Ghosh 2013).

Koska intialaistaustaisten etniset organisaatiot ja niiden verkostot pitävät ihmisiä samanaikaisesti yhteydessä toisiinsa sekä kotimaahan, monet niistä ovat vihkiytyneet ainoastaan tietyltä alueelta muuttavien tarpeiden täyttämiseen (Lessinger 2003, 118, 120). Etniset organisaatiot näkyvinä toimijoina ja rajatun yhteisöllisyyden rakentajina edustavat hallittua yhteisöllisyyden tilaa, jossa usein hyvin toimeentulevat ja eri tavalla menestyneet dominoivat yhteisön identiteettejä ja diskurssia esiintyen yhteisön yhteisenä äänenä ja representaationa (em., 123). Johanna Lessinger (2003) käyttää esimerkkinä Diwali juhlatapahtumaa, joka tuo esille harkitun kuvan idealisoidusta intialaisesta yhteisöstä Yhdysvalloissa. Tapahtumilla tähdätään Lessingerin mukaan spesifin intialaisen identiteetin räätälöimiseen ulkomailla, joka sovitetaan paikalliseen kontekstiin. Tapahtumien välityksellä esitetty idealisoitu ja rajattu kuva paikallisesta intialaisesta yhteisöstä on osoitettu sekä toisille intialaisille että muille paikallisille ryhmille. Yhteisön identiteettien ja diskurssin ulkopuolelle jätetään räätälöinnissä monia ryhmiä, kuten esimerkiksi erilaisia seksuaalivähemmistöihin ja uskontoihin kuuluvia järjestöjä. (Em., 119, 120, 123.)

Etnisten organisaatioiden lisäksi intialaistaustaisten yhteisöjä on tutkittu paljon diasporan käsitteellä (esim. Safran & Sahoo & Lal 2009). Yleisesti diasporan avulla etnisiä ryhmiä on tarkasteltu esimerkkeinä transnationaaleista yhteisöistä, jotka ovat hajaantuneet eri puolille maailmaa muuttoliikkeiden historian seurauksena muodostaen kuuluvuuden tunteita transnationaaliin kenttään, joka yhdistää samanaikaisesti monia kansallisvaltioita erityisen kuvitteellisen tai todellisen riippuvuussuhteen kautta (Khayati & Dahlstedt 2015, 63; Martikainen ym. 2006, 24–25). Intian maastamuuttohistorian vaikuttamana diasporatutkimuksissa on perinteisesti tarkasteltu vähemmän koulutettuja, jo sukupolvien ajan Intian ulkopuolella asuneita ihmisiä. Nämä diasporan osat nähdään pysyvinä yhteisinä, joiden ajan myötä kerrostumisen diasporan käsite tuo näkyväksi (Bruneau 2010, 47). ”Intialainen diaspora” pitääkin sisällään useita hierarkkisia asemia koostuen useista keskuksista sekä yhdistyneisyyden muodoista (Qureshi & Varghese & Osella & Rajan 2012, 14).

Diasporatutkimuksista esimerkkinä tulevat Australiasta, jossa Carmen Voight-Graf (2003), Supriya Singh ja Anuja Cabraal (2013; 2010) sekä Michiel Baas (2010) ovat tarkastelleet intialaistaustaisten diasporien erityispiirteitä sekä uudempien tulijoiden suhdetta niihin. Voight-Graf (2003) kuvaa historialtaan ja muulta taustaltaan kolmen erillisen intialaisen diasporan jäsenten kokemuksia Australiassa asumisesta ja asettautumisesta. Hänen mukaansa Australiassa ei ole pysyvää intialaista yhteisöä siksi, koska diaspora jatkuvasti monimuotoistuu uusien tulijoiden myötä (em.). Tällöin yhteisöjen jäsenyys ei ole yksiselitteisesti määriteltävissä, koska yhteisön rajat ovat jatkuvan muutoksen ja neuvottelun alaisena (Khayati & Dahlstedt 2015, 71) muuttaen myös alueella pitempään asuneiden asemaa, jolloin heistäkin voi uudelleen tulla esimerkiksi julkisen katseen silmätikkuja. Toisin sanoen vähemmistöjen tai enemmistöjen asema ei ole ikinä lopullisesti asettunut. (Arendt 1973; Juntunen 2020.) Singh ja Cabraal (2010, 23) ovat tarkastelleet tätä keskinäisen dynamiikan uudelleenhakemista Australiaan eri aikoina muuttaneiden intialaistaustaisten ryhmien välillä, kun 1970-luvulla muuttaneet olivat todistaneet ”intialaisen yhteisön” muutoksia opiskelemaan muuttaneiden lukumäärän nopeasti lisääntyessä 2000-luvulla. Opiskelijat muodostivat pian intialaisten enemmistön, joka tarkoitti yhteisön kielellisen, uskonnollisen ja ammatillisen profiilin muuttumista täysin. Aiemmin muuttaneet olivat lähtöisin muutamasta kaupungista ja tietyistä yhteiskunnallisista asemista, mutta opiskelijoita oli lähtöisin myös kylistä ja maaseudulta. (Em., 23, 27, 28.)

Historiallisessa tarkastelussa Satyanarayana Adapa (2014) huomioi myös lähtöalueiden keskittymisen ja lukumäärän vaikutuksen yhteisöjen, sosiokulttuuristen ja uskonnollisten organisaatioiden muodostamiseen kolonialismin aikakaudella, tarkastellen Etelä-Intiasta suuntautunutta työläisten muuttoliikettä Burmaan ja Malesiaan. Samalta kielialueelta lähtöisin olevia oli paljon, joten yhteisöjen muodostamisessa vaalittiin kasti- ja luokkaerot ylittävää yhteisyyden

diskurssia. (Adapa 2014, 190–191.) Myös Australiassa jatkuvan harmonian, ryhmien yhteisyydessä elämisen ja yhteisyyden kokemisen kannalta diasporassa pidettiin tärkeänä siltojen rakentamista erojen välille, joka tarkoitti aiemmin muuttaneilla muuttokokemusten erilaisuuden ymmärtämistä ja opiskelijoilla halua olla yhteydessä paikallisiin yhteisöihin (Singh & Cabraal 2010, 23, 27, 28). Muutoksiin yritettiin siis vastata Adapan kuvailemien yhteisöjen tavoin erojen alikommunikoinnilla, vaikka tietyt tekijät kuten äidinkielet toimivat edelleen merkityksellisinä yhdistävinä tekijöinä. Baas (2010, 52) nimeää Australiassa tutkimiansa opiskelijoiden jokapäiväisen kanssakäymisen eräänlaiseksi intialaiseksi todellisuudeksi (*Indians-among-Indians-abroad*), koska muiden kuin intialaisten kanssa opiskelijat olivat kontaktissa lähinnä virallisissa puitteissa. Baas tarkastelee lähemmin opiskelijoiden kokemusmaailman erillisyyttä myös paikallisesta intialaisesta diasporasta, johon Baasin mukaan vaikuttaa diasporan jäsenten suhtautuminen opiskelijoihin väliaikaisina vierailijoina kaupungissa, jonka kautta oletettu vääjäämätön poismuutto piti heidät ulkopuolisina yhteisöistä (em., 74).

Etnisten verkostojen lisäksi useissa tutkimuksissa tarkastellaan transnationaalien perhe- ja ystävyysuhteiden merkityksiä liikkuvien ihmisten sosiaalisena tukiverkostonä. Transnationaalien perheiden näkökulmasta on tarkasteltu liikkuvuuden vaikutuksia intialaistaustaisten perhe-elämään, sen muotoihin, sukulaisuusverkostoihin, avioliittostrategioihin ja päätöksenteonprosesseihin. (esim. Roos 2013, 147; Aksakal & Schmidt & Korpela & Pitkänen 2018, 13; Aksakal & Schmidt 2018; 178; Säävälä & Martikainen 2015, 11.) Transnationaalit perhesuhteet toimivat Australiaan 1970-luvulla töihin muuttaneille intialaistaustaisille pääasiallisena turvaverkkona, mutta myöhemmin 2000-luvulla Australiaan opiskelemaan tulleilla muutto-orientaatio oli eri ja perheyhteisöllä erilainen tukeva merkitys; Australia ei näyttäytynyt samalla tavalla mahdollisuuksien maana vaan opiskelijat tähtäsivät koulutukseen investoimalla suurempaan liikkuvuuteen eli mahdollisuuteen muuttaa halutessaan myös muualle. Ryhmien transnationaaleja perhesuhteita tarkastellaan tutkimuksessa myös rahalähetysten suuntien ja suuruuksien kautta, jotka näyttäytyvät yhtenä tapana osoittaa hoivaa transnationaalissa perheessä erityisesti opiskelijoilla, koska raha kulki vastavuoroisesti molempiin suuntiin. (Singh & Cabraal 2010, 26; 2013, 221–222, 227, 233–234.) Transnationaalien perheen sosiaalisen tuen merkitys tulee tutkimuksissa esille myös tulevaisuutta koskevien päätösten tekemisessä, jolloin koetaan olevan tärkeää keskustella ja neuvotella niin läheisten ytimen, laajennetun perheen kuin mahdollisesti vielä laajemman yhteisön kesken ennen niihin vaikuttavia päätöksiä (Roos 2013, 156). Transnationaalien suhteiden ylläpito puheluin, sosiaalisen median ja vierailujen kautta on havaittu voivan kompensoida emotionaalisia ja sosiaalisia aukkoja erityisesti vaikeuksia kohdatessa (Aksakal & Schmidt 2018, 185–186; Säävälä & Martikainen 2015, 14). Samalla yhteydenpito ja vierailut kotimaassa perheenjäsenten luona pitävät elossa myös yhteyden fyysisiin paikkoihin (Bruneau 2010, 44), jolloin kulttuurinen ja

etninen identiteetti on ensisijaisesti kytköksissä konkreettisten ja läheisten suhteiden kautta koettuihin paikkoihin (Olwig 2002, 143).

Esimerkiksi ammatillisen ja etnisen identiteetin ympärille luodut informaalit ystävöverkostot muodostavat myös väyliä avulle ja tuelle, jos muut paikalliset kontaktit eivät synny luonnollisesti (Lessinger 2003, 119, 120; van Bochove & Engbersen 2015, 295, 306, 307). Ystävät muodostavat myös alustan yhteisten elämäntapojen ja rutiinien rakentamiselle. Vaikka paikallisesti rakennetuista ystävyyksistä monet voivat olla tilanteisia ja lyhytaikaisia, voivat ne olla monella tapaa hyvin merkityksellisiä ja tukevia sosiaalisia kontakteja (Wise & Noble 2016, 249). Hannelore Roosin (2017, 192, 200) mukaan korkeakoulutettujen intialaisten kokema tunne väliaikaisuudesta ja epävarmuus tulevasta johti muodostamaan arkeen lyhyiden turistimatkojen rutiinin, jolla on Roosin mukaan merkittävä rooli sekä symbolisen pääoman keräämisessä että ajanviettotapana. Samassa tilanteessa elävien ystävien ja puolisoitten kanssa tehdyt matkat kuvastavat samaa mitä Vered Amit (2012, 60–64) kuvailee kansainvälisten opiskelijoiden kesken solmituista suhteista: kansainvälisiä opiskelijoita opitaan olemaan yhdessä, jolloin sosiaalisten kontaktien etsiminen ja löytäminen on merkityksellistä samassa väliaikaiseksi koetussa elämäntilanteessa olevien kanssa (Olwig & Valentin 2015).

Mahdollisuudet tavata samassa elämäntilanteessa olevia, samoin eläviä tai samalta alueelta muuttaneita vaihtelevat suuresti, jolloin myös paikat tukevat ja mahdollistavat yhteisöjen synnyttämistä ja toimintaa eri tavoin. Kaupungin tai maan valintaan voikin vaikuttaa tieto aiemmin muuttaneiden yhteisöistä, joista voi tarvittaessa saada apua ja ensimmäisiä sosiaalisia kontakteja. (Ghosh 2014; Korpela 2017.) Sutama Ghosh (2014) on tutkinut etnisten ja kansallisten yhteisöjen merkitystä muuttokohteen valintaan vertaillen Kanadassa asuvia korkeakoulutettuja intialaisia bangladeshilaisiin ja tamileihin. Ainoastaan muutamalla intialaisella oli tietoa toisista intialaisista paikkakunnalla ennen muuttoa. Bangladeshilaisilla ja tamileilla kaupungin valintaan taas oli liittynyt oleellisesti tieto etnisen yhteisön olemassaolosta. Tiedolla oli selkeä vaikutus asettautumiskokemuksiin. Koska tutkitut intialaiset eivät odottaneet saavansa apua yhteisöltä, he eivät bangladeshilaisten ja tamilien tapaan tarvittaessa turvautuneet yhteisöjen apuun alun asettautumisessa, työn löytämisessä ja suojan tarjoamisessa. (Em., 732.) Alueiden vetovoimana voikin toimia muiden tekijöiden ohella esimerkiksi ennemmin kosmopoliittisemmaksi koettu ilmapiiri kuin näennäisesti samaan kategoriaan kuuluvien ihmisten lukumäärä (Huttunen & Juntunen 2020). Muutenkin vaikeuksia kohdatessa identifioituminen lähtökohtaisesti asiantuntijuuden ja ammatillisen statuksen kautta sekä ulkopuolisen etnisen määrittelyn väistäminen voi kohdistaa tuen hakemisen etnisten yhteisöjen sijaan esimerkiksi ystävöverkostoista (Jaskulowski & Pawlak 2020, 463).

Ajay Bailey (2017) tarkastelee intialaistaustaisten sosiaalisuuden muotoja keskittyen ruoan ja ruokailun merkityksiin. Ruoka yhteisöllisyyttä luovana, symbolista ja sosiaalista arvoa ja merkityksiä kantavana materiaalsen kulttuurin osana on osa myös kaikkia edellä kuvaamiani sosiaalisen elämän puolia: etnisiä verkostoja, transnationaalia perhettä ja paikallisia ystävyksiä. Paikallisissa etnisissä yhteisöissä ja ystäväpiireissä Baileyn mukaan vahvempia yhteisösiteitä ja yhteisyyden tunteita luo ruokaan liittyvä vastavuoroisuus, kuten yhteisruokailut ja ruoan vaihdot. Transnationaaleissa perheissä yhteiset ruokailut ja ruoanvalmistus samassa paikassa kaikkien perheenjäsenten kesken ei ole usein mahdollista, joten perheiden piirissä ruoan lähettämisen, ruoanlaittotiedon vaihdon ja syöntikäytäntöjen kautta välitetty hoiva luo tunteen ”yhteisläsnäolosta”. (Em., 59.) Intialaisen ruoan valmistaminen voi toimia merkityksellisen sosialisoinnin tavan lisäksi kotimaahan olevan siteen säilyttämisenä (Meijering & van Hoven 2003), jolloin ruoka toimii usein keskeisenä osana erilaisia juhlia, tapahtumia ja tapaamisia. Ruoka voi myös auttaa uudelleenmuodostamaan käsityksen itsestä transnationaalissa tilassa, mutta ei ole itsestään selvää, että ruoka herättäisi yhteyden tunteita ”kotiin” (Bailey 2017, 58, 59).

2.3 (Korkeakoulutetut) intialaistaustaiset Suomessa

Suomessa muuttoliikkeiden, etnisyyden ja integraation tutkimusalan kenttä on ollut vahvana olemassa 1990-luvun lopulta lähtien (Martikainen & Gola 2007, 7). Tilapäisesti tai pysyvästi Suomessa asuvien intialaistaustaisten kokemuksia sivuavissa tutkimuksissa on kartoitettu muun muassa työmarkkinoita ja työllistymistä informaaliin verkostojen avulla (Ahmad 2005), paikallisten yhdistysten merkityksiä (Pyykkönen 2007), muuttajakategorioiden vaikutusta niiden välisen hierarkian muodostumiseen, merkityksiin ja ylläpitoon (Koskela 2020; 2014; 2010) sekä transnationaaleja identiteettineuvotteluita (Hirvi 2013). Pääkaupunkiseudulla asuvien intialaistaustaisten kokemuksia ovat suuremmin kartoittaneet haastattelujen avulla Tuomas Martikainen ja Lalita Gola (2007). He tarkastelivat Pohjois-Intiasta kotoisin olevien naisten perhesuhteiden muutoksia, integraatiota, transnationaaleja siteitä ja paikallista etnistä yhteisöllisyyttä. Haastattelujen ja kyselyjen kautta tutkimusjoukosta erottui kaksi eri luokka- ja koulutustaustaista ryhmää. (Em.). Samaa aineistoa on edelleen hyödyntänyt Minna Säävälä ja Tuomas Martikainen (2015) kiinnittäen huomiota näiden kahden ryhmän välisiin eroihin perheidealeissa, niiden toteutumisessa Suomessa sekä aviollisten suhteiden muutoksissa.

Samaa aineistoa hyödyntävien tutkimusten tuloksissa havaittiin korkeakoulutettujen naisten kokevan raskaaksi erityisesti sosiaalisten suhteiden ja sosiaalisuuden puutteen sekä arjen askareiden pyörittämisen, joiden hoitamiseen oli Intian keskiluokassa totuttu palkkaamaan apua (em., 15, 16). Muun muassa vuosittaisten Intian vierailujen kautta vahvoina säilytetyt transnationaalit suhteet vastasivatkin erityisesti ylemmän keskiluokan eli ”ylirajaisten etappimuuttajien” emotionaalisiin ja

sosiaaliin tarpeisiin (Säävälä & Martikainen 2015, 16; Martikainen & Gola 2007, 47, 103). Koska tarkastelun kohteena oli kaksi eri taustaista ryhmää, havaittiin paikallisten sosiaalisten verkostojen muodostuksessa intialaisuuden toimivan tärkeänä mutta usein toissijaisena tekijänä esimerkiksi koulutukselle, sosiaaliselle statukselle ja taloudelliselle asemalle (Martikainen & Gola 2007, 83–84). Liikkuvuus voikin tehdä entistä näkyvämmäksi ryhmiä halkovat luokkien, asuinalueiden, sukupuolten, kielten, uskontojen, sukupolvien ja alakulttuurien jaot, jotka täytyy muuttojen jälkeen asemoida uudelleen (Pyykkönen 2007, 52). Miikka Pyykkösen (2007, 52) aineistossa lukuisten yhdistysten kumpuaminen etnisistä yhteisöistä kuvastaa niiden sisäistä differentioituneisuutta, kiistanalaisuutta ja heterogeenisiä tiloja, vaikka yhdistyksissä jollain tavalla yhteisen ”meidän” luomiseen pyritäänkin. Liikkumisen seurauksena etnisyydestä ja identiteeteistä käydyt neuvottelut, haastamiset ja uudelleenmuotoilut ovat tarkoittaneet intialaistaustaisilla alueellisia, kasti- ja luokkaspesifejä eroja (Säävälä & Martikainen 2015, 12).

Kaikilla Martikaisen ja Golan (2007, 56–60) tutkittavilla oli kontakteja oman etnisen tai kansallisen taustan ihmisiin. Heitä pidettiin tärkeinä tiedonlähteinä Suomesta, töiden löytämisestä, kulttuurisista keskuksista ja tapahtumista sekä sosiaalisen ja psykologisen hyvinvoinnin resursseina ja informaaleina foorumeina yhteiselle kielelle, keskusteluille ja neuvoille. Etnisyyden uudelleentuottamisen osana toimi erityisesti yhdistysten ja järjestöjen järjestämät intialaisten festivaalien tapahtumat, joiden yhteys tiettyihin Intian kieliin oli hyvin merkityksellinen. Festivaaleista kuvailtiin tulleen Intian ulkopuolella ruoanlaiton ja syömisen muodollisuuksia, mutta niihin osallistumista pidettiin tärkeänä erityisesti lapsiperheissä, jotta lapset voivat kokea ”intialaisen ilmapiirin”. (Em.) Juhlatapahtumilla pyritään myös uusintamaan erityisyydentunnetta suhteessa valtaväestöön ja muihin ryhmiin (em., 56–57; Pyykkönen 2007, 45). Etnis- ja uskonnollisperusteisten järjestöjen rooli koettiin tärkeäksi nimenomaan palveluiden tarjoajana, eikä niiden aktiivisesta jäsenyydestä oltu kiinnostuneita tai järjestettyihin aktiviteetteihin osallistuttu kuin isompien juhlien aikaan. Tähän vaikutti kokemus tapahtumien toisteisuudesta sekä suhtautumisesta niihin yhtenä valintana muiden joukossa. (Martikainen & Gola 2007, 57, 59–60, 83.)

Sittemmin väliaikaiseksi luokitelluilla orientaatioilla Suomeen muuttavien korkeakoulutettujen intialaistaustaisten kokemuksia on selvitetty haastatteluin osana Euroopan ja Etelä-Aasian välistä muuttoliikettä tarkastelevaa projektia. Väliaikaisiksi määritellään muun muassa kansainväliset opiskelijat sekä ne työn takia muuttavat, joiden oletetaan viipyvän maassa kuukausista korkeintaan viiteen vuoteen. Myös tässä tutkimuksessa paikalliset kontaktit ja ystävät olivat useimmilla samaa kansallisuutta tai muita ulkomaalaisia. Opiskelijoilla siihen vaikutti tutkinto-ohjelmien vuosikurssilaisten taustojen jakauma, jolloin odotettu kansainvälinen oppimisympäristö ei useinkaan toteutunut. Myös orientoituminen Suomessa asumiseen väliaikaisena vaiheena vaikutti suunnitelmiin

sekä millaisia sosiaalisia piirejä muodostettiin ja miten sosialisointiin vaikuttavaan kielen opetteluun suhtauduttiin. (Korpela ym. 2018, 224–226, 229–230.) Paikallisten kontaktien tukena toimi aktiivisen yhteydenpidon ja vierailujen kautta ylläpidetyt transnationaalit suhteet, joilla oli myös vaikutuksensa oleskelun väliaikaisuuden orientaatioon. Haastatteluissa tuotiin esille perheen odotuksia, oletuksia, toiveita ja velvollisuuksia paluusta Intiaan esimerkiksi hoitamaan ikääntyviä vanhempia. (Korpela ym. 2018, 228; Pitkänen ym. 2018, 240.)

Luvun sisältöä tiivistäen voi todeta, että tutkimuksissa kuvataan monista käsitteellisistä näkökulmista käsin yhteisöjen ja verkostojen muotoja sekä eri tekijöiden ja toimijoiden merkityksiä niiden olemassaololle. Intialaistaustaisten yhteisöllisten siteiden tarkastelussa diasporilla on pitkä historia, joiden näkökulmia on täydentänyt lukemattomat uudemmat tutkimukset kansainvälisistä korkeakoulutetuista osaajista. Paikallisen ja transnationaalin elämän ja yhteisyyden rakentamisessa ja ylläpitämisessä on nostettu esiin kansallisten ja etnisten verkostojen tärkeys, transnationaalin perheen tuen muodot ja paikallisten ystäväverkostojen merkitykset.

3 YHTEISÖ, ETNISYYS JA TRANSNATIONAALI

Edellisessä luvussa kontekstoin tutkimukseni käymällä läpi aiempien tutkimusten tuloksia. Tässä luvussa esittelen teoreettisia näkökulmia sosiaalisten suhteiden tarkasteluun ja muodostan tutkielman teoreettisen taustan. Teoreettinen viitekehys perustuu kolmeen käsitteeseen: yhteisöön, etnisyyteen ja transnationaaliin. Lukujen lopussa tiivistän käsitteiden määrittymisen tutkimukseni kontekstissa.

3.1 Pysyvä tilapäinen yhteisö

Antropologiassa ja sosiologiassa erilaiset yhteisöt ovat olleet tutkimusten yksi perusaihe. Pitkään yhteisöt toimivat kuitenkin ainoastaan tutkittavaa kenttää itsestään selvästi rajaavina analyysin yksikköinä, eräänlaisina laboratoriomaisina mikrokosmoksina. Yhteisöjen monitieteiseen historiaan mahtuu lukemattomia yrityksiä tuottaa määritelmiä yhteisöjen olemuksesta ja esimerkiksi käyttää yhteisöä keinona historiallisten sosiaalisten muutosten ja sosiaalisen koheesion tarkastelussa (Amit 2002a, 42; Ahmed & Fortier 2003, 252). Yhteisöjä on määritelty ja tarkasteltu eri aikoina muun muassa ideoina, perinteinä, symbolisesti rakentuvina, poliittisina, monikulttuurisina, postmoderneina, transnationaaleina ja virtuaalisina vuorovaikutuksellisten sosiaalisten suhteiden, kenttien, muotojen, rakenteiden ja rajojen kautta (esim. Delanty 2003). Ilman tarkempaa empiiristä kuvailua yhteisö voi siis samaan aikaan tarkoittaa tiivistä muutaman ihmisen muodostamaa vapaaehtoista kasvokkaista

kollektiivia, sukulaisuuteen perustuvaa perhe- tai sukulaisyhteisöä tai kaikenkattavaa ajatusta yhteisöllisestä ”globaalista kylästä” (em.; Ahmed & Fortier 2003).

Perinteinen, hyvin konkreettinen kolmikantainen kuva yhteisöistä määrittää ne pieniksi paikallisiksi tiettyyn tilaan sijoittuneiksi ihmisryhmiksi, joilla on rajattu sosiaalinen verkosto ja yhteisten kokemusten synnyttämänä jaettu kuuluvuuden tunne (Nagy & Maclean & O’Sullivan 2013, 124; Korpela 2009, 37). Esimerkiksi Chicagon koulukunnan tutkimuksissa yhteisöjen tarkastelu tuotiin urbaaneihin tiloihin perinteisten heimoyhteisöjen kontekstista, mutta urbaaneja yhteisöjä tarkasteltiin edelleen perinteisen yhteisön kolmikantaiseen määritelmään nojaten (Eriksen 2010). Erityisesti sosiologiassa globaalien ajan modernisaation, urbanisaation, individualismin ja teollistumisen myötä yhteisön merkityksen ja viittaamiskohteen ajateltiin menettävän merkitystään, ellei jopa kokonaan katoavan, koska perinteisesti määritellyn yhteisön ei ajateltu kestävän globaalien ajan muutoksia (em., 2; Bauman 2001). Ajatus kehityskulusta, jossa muutokset pyyhkivät pois yhteisöt erilaisten modernien yhteiskuntien sopimuksellisten siteiden syrjäyttäessä tai korvattaessa ne, kuvastaa kuitenkin yksioikoista evolutionistista käsitystä muutoksesta. Yhteisöjen muodostaminen on aina kiinnittynyt historialliseen kontekstiin, joten yhteisöt eivät katoa mutta niiden muodot muuttuvat ollen historiallisesti erityisiä (Ahmed & Fortier 2003, 256; Korpela 2009, 43). Zygmunt Bauman (2001) on tunnetusti kritisoinut postmoderneja yhteisöjä tunnottomiksi tai kuolleiksi, koska niissä ei ole perinteisten yhteisöjen tapaan keskeistä elinikäinen takuu pysyvyydestä ja sitoumuksista (Nagy ym. 2013, 125; Ahmed & Fortier 2003, 251). Romantisoitu näkemys perinteisistä yhteisöistä piilottaa kuitenkin yhteisöjen negatiivisiksi koettuja puolia sekä erilaisten uudempien yhteisömuotojen merkityksiä yksilöille ja yhteiskunnille.

Antropologiassa Fredrik Barthin (1969) innostamana 1960-luvulta lähtien etnisyydetutkimusten ohella myös yhteisötutkimuksissa on hyödynnetty ryhmien rajojen tarkastelua. Toisin sanoen on tarkasteltu ryhmien rakentumista vuorovaikutteisissa suhteissa toisiin ryhmiin; miten erottautumisen ja samankaltaisuuksien dynaaminen dialogi vaikuttaa rajojen luomiseen ja erillisten yhteisöjen muodostukseen. (Eriksen 2010; Amit 2002b.) Vuosien saatossa rajoihin keskittymistä on laajasti kritisoitu, mutta Barthin näkemys onnistui avaamaan perinteisen yhteisön pysyvyyden, sulkeutuneisuuden ja selvärajaisuuden virheellistä kuvaa määritellen ryhmät riippuvaisiksi vuorovaikutuksesta ja siten jatkuvasti muuttuviksi. Yhteen yhteisöön kuulumisen ei kerro koko totuutta sen jäsenten kuuluvuuden tunteista tai yhteisön sosiaalisesta todellisuudesta, koska usein näkyvissä on ainoastaan tietyn hetken jäsenyydet. Tällöin piiloon jää samanaikaiset liikkeet kohti toisia yhteisöjä. (Tenhunen 1997, 89–90; Gillespie 2013, 144–146.) Yhteisöjen rajanvetojen ytimenä toimivat kompleksiset kollektiivisen sosiaalisen kiinnittymisen ja keskenään riitelevien solidaarisuuksien

prosessit (Amit 2002b, 19), jolloin rajanvetona voi toimia yksinkertaistettuna ero yhteisön tilaan tervetulleiden ja ei-tervetulleiden välillä (Ahmed & Fortier 2003, 255).

Barthin ohella yhteisötutkimukseen ovat vaikuttaneet suuresti Benedict Andersonin (2007) ja Anthony Cohenin (2001 [1985]) teorialat. Andersonin (2007) huomioidut mielikuvituksen roolista nationalistisessa kansojen rakentamisessa valtasi antropologisen yhteisötutkimuksen tulkinnallisen käänneksen aikaan, jolloin tutkimusten kehys siirtyi kasvokkaisuudesta vuorovaikutuksesta kuviteltuihin yhteisöihin, jotka eivät olleet riippuvaisia jäsenten olinpaikoista tai kasvokkaisuudesta vuorovaikutuksesta (Korpela 2009, 39). Samoihin aikoihin myös Cohenin (2001 [1985]) huomioidut yhteisöjen symbolisesta rakentumisesta vaikuttivat merkittävästi siihen, millä tavalla yhteisöjen perinteinen kuva laajentui. Cohen kiinnitti huomiota vuorovaikutuksen symboliseen puoleen eli miten symbolisin keinoin osoitetaan kulttuurista samankaltaisuutta, eroa ja erityisyyttä, miten yhteisöön kiinnytään ja millaisia merkityksiä yhteisöön liitetään (Amit 2002b, 5–6). Cohenille yhteisö symbolisesti rakennettuna merkitsi sen toimimista resurssina, ihmisten mieliin kerääntyneenä merkitysten varastona ja identiteetin viittauskohtana; Cohen ei pyrkinyt Chicagon koulukunnan tapaan selvittämään yhteisöjen rakenteellista mallia vaan korosti yhteisöä kollektiivisen identiteetin symbolina. Tällöin yhteisö Andersonin kuvitellun yhteisön tapaan irtaantui paikallisuudesta eikä yhteisö enää välttämättä ollut tulosta sosiaalisista suhteista ja instituutioista. (Cohen 2001 [1985], 118; Amit 2002b, 5–6.) Amitin (2002b, 5–6) mukaan Cohen kuitenkin säilytti riisutummassakin versiossaan käsityksen yhteisöstä sitä todellisempana, mitä enemmän se perustui kasvokkaisille sosiaalisille suhteille. Yhteisöjä Cohen lähestyi Barthin ajatuksiin nojaten muuttuvina ja muutoksille avoimina (Korpela 2009, 38) ja Cohenille rajat edustivat välttämätöntä yhteisön osaa, koska ilman niitä yhteisö ei voi toimia merkityksellisenä vuorovaikutuksen kenttänä (Nagy ym. 2013, 124). Amit (2012, 10) kuitenkin huomauttaa, että rajoihin keskittymällä teorioissa on kiinnitetty lähinnä huomiota yhteisöjen erityistilanteisiin eikä niinkään jokapäiväisiin ja lyhytaikaisiin yrityksiin luoda ja muuttaa suhteita, eli arkisiin rajojen muodostamisiin ja neuvotteluihin.

Cohenin ja Andersonin huomioidut kuvitelluista ja merkitysten yhteisöistä muuttivat radikaalisti yhteisökäsitteen sidosta fyysiseen sijaintiin (esim. Amit & Rapport 2002), mutta samalla yhteisöjen muodostuksen ja ylläpidon riippuvuus sosiaalisista suhteista ja vuorovaikutuksesta hiipui, eli jotain katosikin (Nagy ym. 2013, 124; Korpela 2009, 39). Pelkkää kuvittelun yhdistävää voimaa on kritisoitu laajasti, mutta sen tai symbolien merkitystä yhteisöjen todellisuudelle ei ole sivuutettu. Yhteisöjä ei siis voi luoda ainoastaan attribuoimalla tai kuvittelemalla, koska yhteisöjen käytännöt ovat olemassa muutenkin kuin mielissä. Yhteisöjen muodostaminen on yritys mobilisoida sosiaalisia suhteita lopputuloksen onnistumisesta riippumatta. (Amit 2002a, 20.) Toisin sanoen yhteisön tila kuvastaa jatkuvasti ”sen saavuttamisen prosessia” (Delanty 2003, 123).

Fred Dervinin ja Mari Korpelan (2013) esittelemä käsite *cocoon community*¹ tuo esille yhteisöjen ja yhteisöllisyyden uudempia muotoja ja merkityksiä, joiden voi ajatella monessa suhteessa kuvastavan perinteisen yhteisön vastakohtaa. Nämä usein väliaikaiset yhteisöt ovat usein näkymättömiä ulkopuolisille, niiden uusien jäsenten virta voi olla jatkuvaa ja niissä muodostetut ystävyudet eivät ole riippuvaisia yhteisöjen jäsenyydestä, vaan ne voivat olla niin kutsutusti kannettavissa. Tällöin yhteisöissä on läsnä sekä yhteisöllinen että yksilöllinen puoli, jolloin jäsenet voivat identifioitua yhteisöön kollektiivisesti mutta lähteä ja elää siinä yksilöllisesti. (Nagy ym. 2013, 139.) Yhden yhteisön jäsenyys ei siten poissulje toisia, joten yhteisöt tarjoavat mahdollisuuksia päättää mitä yhteisöllistä kuuluvuutta halutaan korostaa ja mitä vaientaa tilanteittain (Korpela 2009, 41). *Cocoon community* kuvaa yhteisöihin yksilöllisiä kiinnittymisen tapoja, jolloin yhteisö voi toimia myös ideana suojaavasta, suljetusta sosiaalisesta alueesta tai turvapaikasta, joka erottaa yksilön (vihamielisestä) ympäristöstä samalla kun hän läpikäy muutoksen. Yhteisö voi siis tarjota ”suojan vaihtoehtojen myrskylle”. (Gillespie 2013, 144–145; Henderson & Gouwens 2013, 106.) Yhteisön tarkoituksena voi olla toimia alustana tai hautomana muutokselle tietyssä kontekstissa, jolloin kaikki sen jäsenet jossain vaiheessa jättävät yhteisön muutoksensa jälkeen. Yhteisön jäsenyydestä tulee siten yksi läpikäytävä vaihe yksilön elämässä. (Gillespie 2013, 144–146.)

Yhteisön käsitteellistäminen elettyinä tilana rikkoo käsityksen yhteisöjen automaattisesta muodostumisesta, ylläpidosta tai uudelleenrakentamisesta tai valmiiksi tulosta tai valmiina löytämisestä (Ahmed & Fortier 2003, 257; Korpela 2009). Se tuo myös näkyviin yrityksiä, jotka ovat osittaisia, tilapäisiä ja epäonnistuneita (Amit 2012). Yhteisöt ovat hauraita ja kiistanalaisia, ja niiden muodostus ja ylläpito edellyttää hiljaista mutta vaativaa fyysistä ja emotionaalista konkreettista työtä, jota ilman yhteisö lakkaa olemasta (Ahmed & Fortier 2003, 257; Wise & Noble 2016, 424). Viitatessaan Victor Turnerin (1982 [1969]) näkemykseen *communitaksesta*, Amanda Wise ja Greg Noble (2016) tuovat saman aktiivisen toiminnan esille. Turnerille *communitas* yhteenkuuluvuuden tunteena ei ollut annettu vaan usein muutoksen tai konfliktin äärellä aktiivisten sosiaalisten käytäntöjen kautta tuotettu (em., 424). Elettyinä tilana yhteisöt eivät ole vapaita konflikteista eivätkä siten täytä romantisoitua näkemystä yhteisöllisyydestä; valtasuhteissa muodostuneina yhteisöillä on myös negatiivinen todellisuutensa (Ahmed & Fortier 2003, 257). Yhteisön paradoksaalinen luonne sisältää samaan aikaan eron ja yhteyden, konfliktin ja koherenssin, kiistat ja yhteistyön sekä muutokset ja jatkuvuuden, jolloin yhteisöä tulee tarkastella jännitteiden ja erojen navigoinnin sekä neuvottelun sijoittuneissa käytännöissä (Wise

---

¹ Käsitteelle ei ole suomenkielistä vastinetta ja suorat suomennokset kuten a) *kotelokoppa* b) *suojakaivo* tai c) *suoja* eivät tavoita käsitteen sisältöä. Hyödynnän siksi poikkeuksellisesti alkuperäistä englanninkielistä käsitettä.

& Noble 2016, 423–424). Yhteisöjen ylläpitämisessä tai uusien kuuluvuuksien yhteen punomisessa yksittäisten ihmisten rooli voi olla merkittävä (Wise & Noble 2016, 429).

Eri tutkimuksissa yhteisön määritelmään liitetään usein sananmukaisesti ymmärrettynä jonkintasoinen tietoisuus yhteenkuuluvuudesta ja yhteisöön kuulumisesta, jolloin jäsenien ajatellaan jakavan keskenään jotain merkityksellistä, joka erottaa heidät toisista yhteisöistä (Cohen 2001 [1985], 12). Kuitenkin yhteisöjen jäsenten kesken yhteisten elementtien listaaminen, esimerkiksi arvojen, merkitysten, normien ja symbolien jakaminen, ovat ainoastaan luokittelun kriteerejä eivätkä itsessään kerro miten niitä jakavat ovat toisiinsa sosiaalisesti linkittyneitä, jos ovat ollenkaan (Amit 2012, 5). Yhteisö itsessään sosiaalisten suhteiden järjestelmänä koostuu sekä ryhmästä että toisiinsa suhteissa olevista yksilöistä (Malkki 2012b, 182, 184). Yhteisön olemassaolon sosiaalinen tuottaminen on riippuvainen suhteista toisiin yhteisöihin, ryhmiin, yksilöihin ja heihin liitettyihin samankaltaisuuden, erojen ja erityisyyden suhteesta (Cohen 2001 [1985], 12; Nagy ym. 2013, 124–125), jolloin yhteisöjen todellisuudet rakentuvat monipaikkaisten valtasuhteiden kautta eli esimerkiksi suhteessa yhteiskuntiin (Puuronen 2006, 51). Nykyään teorioissa ja tutkimuksissa ei oleteta yhteisöissä perustavanlaatuisen samanlaisuuden kokemista tai lähes kaiken jakamista eikä yhteisön olemassaolo välttämättä tarkoita vahvaa erontekoa toisiin, ulkopuolisiin, vaan yhteisö voi rakentua yksittäisen tekijän ympärille tilapäisesti (Cohen 2002, 169) ja perustua pikemminkin yhteisön tarjoamalle käytännölliselle ja emotionaalisella tuella (Gillespie 2013, 144). Yhteisön jäsenten erot voivat myös toimia siteenä eivätkä erottavana tekijänä, jolloin samankaltaisuuden sijaan yhteisön voi ajatella ”yhteisenä maaperänä” (*common ground*) (Ahmed & Fortier 2003, 251, 257). Keskustelu yhteisöistä liittyykin laajempaan keskusteluun siitä, miten sosiaaliset ryhmät pysyvät yhdessä eli miten elää toisten kanssa ja miten elää eron kanssa (em., 251, 256; Vertovec 2007; Wise & Noble 2016).

Koska yleisesti tunnustettua yhteisöteoriaa ei ole, yhteisömääritelmien tehtailun sijasta teorit nykyään painottavat käsitteen sisällön kuvailua empiirisesti eli millaisiin konkreettisiin ryhmittymiin ja sosiaalisiin suhteisiin yhteisöillä viitataan tietyissä historiallisissa konteksteissa (Cohen 2002, 165, 168; Amit 2002a, 14; 2012, 3; Korpela 2009, 35; Hage 2005, 467–468). Toisin sanoen sen sijaan että sosiaalisuuden oletettaisiin toimivan tutkimusten taustana, tulee tutkia sosiaalisuuden tarkkoja muotoja tietyissä vuorovaikutuksissa (Rapport 2015, 190) eli pitää yhteisöä itsessään kysymyksenä eikä ratkaisuna (Ahmed & Fortier 2003, 251–252). Tällöin yhteisöjä ei jähmetetä tiettyyn aikaan tai paikkaan ”valmiiksi” tutkijan löydettävissä oleviksi kollektiiveiksi (Korpela 2009, 45) tai venytetä kuuluvuuden tunteita yhteisöksi pelkän etnisen tai kansallisen taustan perusteella (Hage 2005, 467–468; Huttunen 2005; Eriksen 2010; Juntunen 2020). Amitia (2002a, 18) mukaillen on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, tarkastellaanko tutkimuksessa todella yhteisöä eli tarkastellaanko ryhmää

kulttuurisena kategoriana vai sosiaalisena ryhmänä: onko kyseessä sisäisesti tunnustettu määritelmä ryhmästä ja siihen kuulumisesta vai onko tarkastelun kohteena ulkoapäin annettu kategorinen määritelmä (esim. Jenkins 1994). Toisin sanottuna samaan tapaan kuin Thomas Hylland Eriksen (2010, 218) huomauttaa etnisyyden kanssa, Amit (2002a, 50) mainitsee yhteisöä etsimään lähteneen tutkijan sellaisen varmasti löytävän. Jotta yhteisön käsitteellä olisi teoreettista tai analyttistä arvoa, mitä tahansa ryhmää ei tule tutkia tai käsitellä oletusarvoisesti yhteisönä. Yhteisö tuntuukin olevan kaikkialla samaan aikaan, jolloin tieteellinen turhautuminen ja skeptisyys käsitettä kohtaan nostavat päätään, samoin kuin on käynyt esimerkiksi kulttuurin käsitteen kanssa (Hannerz 1996, 30; sit. Amit ym. 2015, 1–2). Toisaalta yhteisön käsittäminen osana käsitteiden perhettä tarjoaa Amitin (2012, 3–4) mukaan monimerkityksellisyydestä huolimatta, tai juuri sen vuoksi, mahdollisuuden tarkastella sosiaalisten suhteiden linkittämistä ja mobilisaatiota useista näkökulmista monenlaisissa konteksteissa ja osatodellisuuksissa. Yhteisöillä on väliä, mutta ”kaikki ei ole yhteisöön liittyvää” (Ahmed & Fortier 2003, 257) ”eikä yhteisö ole ikinä kaikki” (Amit 2002b, 19). Yhteisöjen käytännöllistä ja ideologista merkitystä ihmisten elämään eivät ole poistaneet käsitteen kriittiset tarkastelut, antropologian paradigmojen muutokset tai käännteiden nostattamat keskustelut, joten yhteisöjen monitieteinen tutkiminen jatkaa perusteltua asemaansa muuttuvien yhteisöymmärrysten kanssa.

Tutkielmassa tukeudun yhteisökäsitykseen, jossa yhteisön jäsenten välillä yhteisyys on muodostunut ennen kaikkea kasvokkaisen vuorovaikutuksen kautta mutta se ei ole edellytys yhteisön jatkuvuudelle. Toisin sanoen yhteisö on jossain vaiheessa rakentunut kasvokkaisten suhteiden piirissä, mutta se ei ole oletusarvoisesti paikkasidonnainen ja siten suhteet ovat kannettavissa ja ylläpidettävissä ylijarjaisesti niin mielikuvituksen, symbolien kuin konkreettisen toiminnan kautta. Yhteisön käsite ohjaa keskittämään katseen toisaalta sosiaalisesti tuotettuihin ja ylläpidettyihin rajoihin ihmisten välillä ja toisaalta niihin prosesseihin, joissa eri tekijöiden pohjalta rakennetaan yhteisyyttä ja kuuluvuutta. Yhteisöjen rakentaminen vaatii sosiaalisia ponnistuksia, joiden kautta syntyvät onnistuneet tai epäonnistuneet, osittaiset, tilapäiset tai pysyvät yritykset mobilisoida sosiaalisia suhteita muodostavat merkityksellisiä sosiaalisia tiloja.

3.2 Eletty etnisyys

Etnisyyden teorioilla on pyritty selittämään muun muassa kansojen rakentamista, rotusuhteita, sosiaalisia konflikteja, sosiaalista ja poliittista muutosta, identiteetin muodostamista ja muodostumista sekä assimilaatiota (Huttunen 2005). Moninaiset tutkimuskohteet kielivät käsitteen ulottuvuuksista sekä sen taustasta; etnisyydellä korvattiin 1960-luvulla heimon käsite, jolloin tutkimusfokus siirtyi kyläetnografioista ja heimojen tarkastelusta urbaanien tilojen ryhmiin. Fyysinen siirtymä ja eronteko

vanhaan edellytti sitä myös näkökulmissa ja käsitteissä, vaikkakin käytännössä siirtymä ryhmien kulttuurin tarkastelusta etnisyyden sijaintiin eli ryhmien välisiin suhteisiin otti aikansa. (Eriksen 2010, 6, 14.) Sosiologiassa etnisyys merkitsi taustansa vuoksi jäännettä esiteolliselta ajalta, joka menettäisi merkityksensä modernissa ajassa etnisten ryhmien kadotessa hiljalleen assimilaation kautta (Huttunen 2005, 122). Etnisyys ei kuitenkaan ole menettänyt merkitystään vaan muodostunut paikoin hyvinkin merkitykselliseksi sosiaalista elämää organisoivaksi luokittelujärjestelmäksi. Sosiaalisena konstruktiona etnisyys on joustava ja siten jatkuvasti muuttuva, joten se elää muutoksista ja tulee niiden myötä arvaamattomien tavoin esille. (Eriksen 2010, 40.) Teorioiden lähestymistavoissa onkin luonut eniten jännitteitä vastakohtat eli ajatellaanko etnisyys kulttuuriseksi merkityksenantojärjestelmäksi vai sosiaaliseksi ja poliittiseksi organisaatioksi, pysyväksi vai muuttuvaksi, yksilölliseksi identiteetiksi vai sosiaaliseksi organisaatioksi (Huttunen 2005, 126).

Kuten edellisessä yhteisöluvussa toin esille, Barthin (1969) ajatukset etnisten ryhmien muodostumisesta tilannesidonnaisesti vuorovaikutuksessa ovat edelleen laajasti viitattuja. Barthin ajatukset ovat aikansa tuotteita ja osin siihen sidottuja, joten hänen pyrkimyksenään oli kritisoida aiempia oletuksia ryhmien eristyneisyydestä ja rajojen ylläpidon pulmattomuudesta sekä hyödyntää etnisyyttä tavalla, joka jättää sen avoimemmaksi muutoksille sosiaalisten suhteiden merkityksissä. (Eriksen 2010, 44–45, 48.) Barth oli siten yksi konstruktivistisen ja sitä seuranneen relativistisen näkökulman ajattelija, jossa etnisyyden suhteellinen ja prosessuaalinen puoli painottuu sosiaalisesti tuotetun rajan ja kuulumisen tarkastelussa. Tällöin etnisyydellä ymmärretään olevan muuttuva ja vaihteleva tärkeys vuorovaikutustilanteissa muodostuvana sosiaalisen elämän puolena. (Huttunen 2005.) Ryhmien rajojen tarkastelu asettaa keskiöön ryhmien sisäiset ja väliset suhteet, joissa etnisyys saa merkityksensä (Eriksen 2010, 44–45, 48).

Barthin rajoihin, ryhmiin, kategorioihin ja niiden ylläpidon mekanismeihin keskittymisen kritisoitiin kuitenkin nojaavan edeltäjien taipumukseen nähdä etninen identiteetti määrättynä ja pysyvänä. Esimerkiksi primordialistisessa näkökulmassa nojataan genetiikkaan eli etnisyyden ajatellaan muodostuvan laajennetuista sukulaisuusverkostoista, joiden muodostamat kansakunnat nähdään luonnollisina ja ikiaikaisina. Etnisyyden alkuperä nähdään siis perimässä. (Huttunen 2005, 127, 130.) Toisaalta Barthin teoriaa on kritisoitu kulttuurisen sisällön merkitysten sivuuttamisesta; millaisia eletyssä materiaalisessa ja ruumiillisessa todellisuudessa kiinni olevia konkreettisia, näkyviä ja käsinkosketeltavia organisoivia ja merkityksenannollisia vaikutuksia kulttuurisilla sisällöillä on ihmisten jokapäiväisessä elämässä (Huttunen 2005; Jenkins 2008). Koska etnisyys on suhteissa rakentuvaa, muuttuvaa, ylläpidettävää ja uusinnettavaa, vaikuttaa siihen olennaisesti myös muiden tekemät rajat, rajojen tunnistaminen ja kategorisoinnin merkitys (Eriksen 2010, 77–78, 83; Jenkins

1994). Kontekstista sekä sisäisestä ja ulkoapäin tehtävästä tulkinnasta riippuen sama objekti voi esimerkiksi toimia rajamekanismina, erottautumisen keinona tai kuvastaa kulttuurisesti merkityksellistä käytäntöä (Huttunen 2005, 125). Arjessa etnisyyks voikin saada luonnollisen olemuksen autonomisena voimana, joka määrittää yksilöiden ja ryhmien sosiaalista elämänkulkua vaikuttaen avioitumiskäytäntöihin, yhteiskunnalliseen asemaan ja mahdollisiin ammatteihin (Eriksen 2010, 87). Instrumentalistisessa näkökulmassa keskitytäänkin etnisyyteen poliittisena organisaationa ja instrumenttina resurssikilpailussa, jolloin luotuja käsityksiä etnisistä ryhmistä voi hyödyntää esimerkiksi vallantavoittelussa (em., 53). Etnisten identiteettien tutkimus kuitenkin haastaa käsityksiä etnisyydestä kilpailuna resursseista, hyödyistä, sosiaalisesta liikkuvuudesta tai muusta kilpailusta, koska asemaa huonontavat ja marginalisoivat identiteetit voivat myös olla tärkeitä eikä niitä välttämättä aktiivisesti pyritä muuttamaan hyödyn saamiseksi (em., 88–89).

Samaan tapaan kuin yhteisössä, on etnisyydessä tärkeää huomioida sosiaalisen ryhmän ja kategorian ero. Etnisyys todellisena ryhmämuotoisuutena ja maailman käsitteellistämisen tapana tulisikin Rogers Brubakerin (2013, 34–36) mukaan ajatella tapahtumana, jolloin ulkoapäin asetettu etninen kategorisointi ei muodostaisi etnisiä ryhmiä vaan niiden muodostaminen ymmärrettäisiin aktiiviseksi kulttuuriseksi, poliittiseksi ja sosiaaliseksi projektiksi. Tällöin mitä tahansa ei tulkittaisi etnisyyden läpi eli etnisellä kehystämällä (em., 39). Etnisyyttä siis muodostetaan ja uusinnetaan jokapäiväisissä vuorovaikutustilanteissa, joissa sosiaaliset niin enemmistö kuin vähemmistöryhmätkin rajaavat itsensä kulttuurisesti erilaisiksi suhteessa toisiin ryhmiin. Toiston kautta vakiintuvat merkitykset esimerkiksi alueen, kielen, kastin tai uskonnon asemasta luokittelevat ja muodostavat erilaisia ryhmäsuhteita. (Huttunen 2005.) Etnisyys on siten riippuvainen kontaktista ja konteksteista, joissa kulttuurisilla eroilla on merkitystä ryhmiä erottavina tekijöinä, vaikka kulttuurisia piirteitä jaetaan läheisten ryhmien kanssa ja ryhmät ovat sisäisesti heterogeenisiä (Eriksen 2010, 16, 38, 41–42). Etnisten ryhmien rajat eivät kulje kulttuuristen alueiden rajoja pitkin eli jaettu kulttuuri ei välttämättä tarkoita samaan etniseen ryhmään kuulumista. Etnisyys ei välttämättä ole merkityksellinen sosiaalisuuden osa vaan sitä merkittävämpää voi olla esimerkiksi koulutustausta, yhteiskuntaluokka, varallisuus, maailmankatsomus, ikä, sukupuoli, suhde uskontoon tai politiikkaan (Huttunen 2005; Koskela 2020; Juntunen 2020).

Etnisyys on läheinen muun muassa kulttuurin käsitteen kanssa ja koska etnisyyden kautta tapahtuva kategorisointi sijaitsee kulttuurin alueella, näkemys etnisyydestä määrittyy myös kulttuurikäsitteen mukaan. Jos kulttuuri ymmärretään esineen kaltaisesti muuttamattomana, omistettavana tai periytyvänä kuulumisena, vaikuttaa se väistämättä myös etnisyyden näkemiseen ryhmien ja yksilöiden sisäisenä pysyvänä ominaisuutena. (Huttunen 2005; Jenkins 2008.) Sekä kulttuuri että etnisyyks ovat elettyjä prosesseja, jotka toteutuvat arjen ristiriitaisuuksissa monimutkaisina repertuaareina (Jenkins 2008). Ne

eivät ole selvärajaisia, itseään automaattisesti uusintavia tai toisensa poissulkevia yksiköitä vaan jatkuvan kommunikaation, lainaamisen, yhdistelyn, muutosten ja uudelleentulkintojen kautta elettyjä prosesseja (Huttunen 2005). Brubakeria (2013, 41) lainaten, ”etnisyys, kansakunta ja rotu ovat perustaltaan sosiaalisen maailman havaitsemisen, tulkitsemisen ja esittämisen tapoja”, eli erilaisia näkökulmia maailmaan. Etnisten kategorialuokittelujen avulla järjestetään sosiaalisia maailmoja ja rakennetaan kulttuurisen arkiymmärryksen avulla kognitiivisia karttoja relevanttien toisten kategorioista, joihin samalla sijoittuu käsitys myös omasta paikasta. Etnokansalliset kategoriat mahdollistavat siten oman ja muiden etnokansallisen kategorian määrittelyä esimerkiksi nimen, kielen tai joissain tapauksissa ulkonäön perusteella. Koska kategoriat sisältävät arkitietoa millaisia ihmisiä niihin kuuluu ja ”mitä kategoriaan kuulumisen merkitsee eri elämän osa-alueilla”, vaikuttavat etniset kategoriakartat monin tavoin sosiaaliseen vuorovaikutukseen. (Brubaker 2013, 51; Jenkins 2008; Eriksen 2010, 72.) Kognitiiviset kartat eivät huomioi kaikkia etnisiä identiteettejä, koska todellisuus on aina liian monimutkainen ideologioihin tai luokittelujärjestelmiin tiivistettäväksi (Eriksen 2010, 70–72, 74, 81, 89). Kaikki etniset ryhmät ja identiteetit ovat eksklusiivisia (Eriksen 2010, 73–74) ja Laura Huttunen (2005) kuvaakin etnisyyden toimivan erojen kielenä. Etnisen kuulumisen muuttumaton ydin voi myös tarjota muutoksissa kannattelevan jatkuvuuden tunteen (Eriksen 2010, 81; Jenkins 2008).

Luokittelusysteemin ja erojen kielen lisäksi etnisyys on Huttusen (2005, 140) mukaan performatiivista yhteisöllisyyttä sekä arjessa elettyjen kulttuuristen merkitysten että yhteisöllisyyden muotojen kautta. Arjen etnisyys voidaan ymmärtää kahdenlaisina yhteisinä: moraalisisina ja esteettisinä. Kumpaakin yhteisön muotoa yhdistää arjessa tunnistetut ja jaetut merkitykselliset arvot ja mieltymykset, vaikka muuten ne kuvastavat erilaista yhteisöllisyyttä. Myös esimerkiksi monietniset perheet voivat toimia vastavuoroisuuden periaatteen kautta ”vastavuoroisuuden piireinä”, jolloin yhteisöllisyys ei riipu yhteisestä kielestä tai ulkoisesti havaittavien kulttuuristen normien noudattamisesta. Etnisyys toteutuu performatiivisena yhteisöllisyytenä ruumiillisuuden ja toiston kautta osana jokapäiväistä elämää. (Em.)

Etnisyys tuotetaan tietyssä historiallisessa ja sosiaalisessa kontekstissa ja se on siten spesifi historiallisten prosessien tuote. Etnisyys toisin sanoen voidaan ymmärtää kulttuurisen kuulumisen dynaamisena muotona, jonka määrittelevät kriteerit ja ominaisuudet ovat muuttuvia niiden merkitysten vaihdellessa sosiaalisten, historiallisten ja maantieteellisten kontekstien mukaan. (Olwig 2007, 14; Huttunen 2005.) Transnationaalinen näkökulman lisäksi tuo uuden ulottuvuuden etnisyyden muotoihin, jolloin etnisyys liikkuvien ihmisten mukana elää ja muokkautuu samanaikaisessa suhteessa useampaan sosiaaliseen ja kulttuuriseen järjestykseen (Huttunen 2005, 131). Liikkuvuus muokkaa siten etnisiä suhteita spesifeissä konteksteissa ja voi tuoda kaivattua eroa ja etäisyyttä tiettyihin käytäntöihin, jotka

voivat kuitenkin olla eri tavoin merkityksellisiä myös uudessa asuinpaikassa (Korpela 2016b, 481; Amit 2012, 8). Liikkuvuus ja yhteiskunnalliset muutokset muuttavat myös tarvetta ryhmäjäsennyden laajentamiseen tai supistamiseen sen mukaan, miten läheiseksi tai kaukaiseksi toiset ryhmät koetaan. ”Me”-kategoriaa voi esimerkiksi laajentaa kattamaan valtion alue, uskonnollinen ryhmä tai maanosa, jos ryhmän lukumäärä on muuten pieni. (Eriksen 2010, 26–28, 31–32.) Etnisyyden merkityksellisyys voidaan määritellä tilannekohtaisesti ja subjektien itsensä tekemänä. Esimerkiksi uudessa sosiaalisessa paikassa korkeakoulutetuilla ihmisillä luokka ja etnisuus voivat muodostua limittäisiksi sosiaalisiksi sijainneiksi, jolloin erottautumisstrategiat ulkoapäin tehdyille luokitteluille tähtäävät identiteetin uudelleenneuvotteluun uusien kategorioiden ympäröimänä. Tällöin ammatillisen ympäristön ulkopuolella esimerkiksi ammatillinen status voi menettää merkitystään suhteessa yksilön somaattisiin piirteisiin. (Koskela 2020, 2–4, 6, 13–14, 16).

Etnisyyden käsitteen avulla voidaan tarkastella sosiaalisesti tuotettuja ja ylläpidettyjä rajoja ryhmien ja kategorioiden välillä sekä prosesseja, joissa rakennetaan yhteenkuuluvuutta esimerkiksi kulttuurin, kielen tai alkuperän kautta. Etnisyys ohjaa suuntaamaan katseen ryhmien toimintaan, muodostamiseen ja organisatorisiin vaikutuksiin ihmisten elämässä sekä identiteetteihin ja identifikaatioihin: miksi joissain tilanteissa etnisuus muodostuu merkitykselliseksi. Tutkielmassa tarkastelen etnisyyttä myös elettyinä yhteisöllisyytenä; miten etnisuus toimii sosiaalisten suhteiden osana ja vaikuttaa yhteisöllisyyden ilmenemiseen, muodostamiseen ja tilanteiseen muokkaamiseen. Etnisyys toimii työkaluna sosiaalisten suhteiden merkitysten ja niistä käytävien neuvottelujen jäsentämisessä ja ohjaa tarkentamaan katseen etniseen kategorisointiin ja kehystämiseen.

3.3 Transnationaali sosiaalinen tila

Käsitteenä transnationalismi on pitkään monitieteisesti hyödynnetty ja siten paljon sisälleen kätkevä, joten tässä luvussa esittelen siitä rajatumman käsityksen (Faist & Fauser & Reisenauer 2013). Transnationaali laajassa ymmärryksessä ”viittaa ylijarjaisiin suhteisiin, verkostoihin, toimijoihin ja tilaan ylipäättään” ja niiden ylijarjaisiin vaihtoihin (Martikainen ym. 2006, 24–25; Faist ym. 2013, 8). Rajatumpi käsitys viittaa paikkoja toisiinsa yhdistävien sosiaalisten suhteiden käytäntöjen muodostamisen ja ylläpidon prosesseihin, joihin antropologinen tutkimus 1990-luvun loppupuolelta lähtien keskittyi transnationaalien näkökulman yleistyessä (Faist ym. 2013, 8, 9; Aksakal ym. 2018, 12; Vertovec 2009, 3–4). Sittenkin liikkuvuuden vaikutus sosiaalisiin suhteisiin ja niiden ylläpitoon on perustavanlaatuisesti muuttunut kehittyneen kommunikaatioteknologian myötä, joka auttaa halutessa varmistamaan muuttaneiden pysymisen elävänä osana eri verkostojen elämää (Baldassar & Merla 2013, 54; Glick Schiller & Basch & Blanc-Szanton 1992) Siten diskurssia ei hallitse enää perheen, ystävien

tai uran menettäminen liikkuvuuden seurauksena. Liikkuvien ihmisten muodostamat ja ylläpitämät transnationaalit siteet ovat myös tuoneet aikaisempiin tutkimusnäkökulmiin ja teorioihin empiiristä syvyyttä (Castles & Miller 2003, 29–30).

Transnationaalien suhteiden, verkostojen ja sosiaalisten kenttien yksityisenä ja jokapäiväisenä tasona pidetään perhe-, sukulaisuus- ja ystävyys-suhteita, joista eniten on keskitytty perheisiin (esim. Bryceson & Vuorela 2002; Olwig 2007; Matyska 2013). Deborah Bryceson ja Ulla Vuorela (2002, 3) määrittelevät transnationaalit perheet perheryhmiksi, ”joiden jäseniä asuu jonkin tai suurimman osan ajasta erillään toisistaan, samalla tuntien kollektiivista hyvinvointia, yhteisyyttä ja perheyttä yli kansallisten rajojen”. Perheiden voi siis ajatella muodostavan kehittyviä riippuvuussuhteiden institutionaalisia muotoja, jotka vastaavat ihmisten emotionaalisiin ja materiaalsiin tarpeisiin (Bryceson 2019, 3043). Perheet eivät ole olemassa itsestään ja itsessään. Ilmiönä perheet muodostetaan konkreettisten käytäntöjen ja kannanottojen kautta, joissa syntyy kokemus suhteisuudesta, joka sitten identifioidaan perheeksi. Harhaanjohtavaa on käsittää perhe vakiintuneena organisaationa. (Olwig 2007, 215.) Perheiden rajat veistetään laajemmista sukulaisverkostoista, joten perheiden rajat ovat dynaamisia ja muuttuvat sen jäsenten elämäntilanteiden mukaan (Matyska 2013, 31). Transnationaalit perhesuhteet fyysisen asuinpaikan ulkopuolelle voivat tarjota resursseja elämän tuntuessa ahtaalta ja rajoittuneelta esimerkiksi ulkopuolelta tehtyjen marginalisoivien luokittelujen vuoksi (Huttunen 2004, 150). Suhteet voivatkin olla läheisempiä fyysisesti kaukana olevien kanssa kuin fyysisesti lähellä oleviin, joten välimatka ei oletusarvoisesti kerro suhteiden laadusta (Amit ym. 2015, 12). Tärkeitä sosiaalisia suhteita lähellä oleminen voi tarkoittaa turvaa ja tyytyväisyyttä, mutta myös vahvempaa sosiaalista kontrollia ja osittaista autonomian menetystä.

Ihmisille tärkeät jokapäiväiset ja arkiset transnationaalit suhteet vaikuttavat ylijärjestykseen toimintaan ja elämiseen, joiden kautta muodostuvia käytäntöjä ja ylläpidon prosesseja voidaan tarkastella transnationaaleina sosiaalisina tiloina (esim. Faist 2000; Aksakal ym. 2018, 12). Transnationaali sosiaalisten suhteiden tila teoreettisena konstruktiona mahdollistaa ylijärjestyksen yhteyden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä niiden poissaolon tarkastelun (Amit ym. 2015, 13; Reed-Danahay 2015, 70, 91) esimerkiksi sukulaisryhmien, yhteisöjen tai piirien kesken (Aksakal ym. 2018, 12; Faist ym. 2013, 54). Huttunen (2006, 55–56) kuvaa sosiaalisista suhteista muodostuvaa transnationaalia tilaa käytännöissä syntyvänä elettyinä tiloina eli elettyinä suhteina paikkaan ja tilaan. Koska transnationaalissa tilassa elettyjä suhteita merkityksellisiin paikkoihin on useampia, ne väistämättä muokkaavat jatkuvasti toinen toistaan, jolloin ei ole mahdollista puhua yhdestä paikasta ilman toisen samanaikaista läsnäoloa. Sen lisäksi siihen, miten transnationaali tila tulee elettyksi, vaikuttaa sosiaalisia suhteita organisoivat valtasuhteet, toimeentulo, perhe, suku ja eri tilojen välillä käytävä dynaaminen prosessi, jossa punnitaan

ja arvioidaan niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja rajoituksia suhteessa toisiinsa sekä ”suhteessa niiden avaamiin hyvän elämän mahdollisuuksiin”. (Huttunen 2004, 153; 2006, 77, 79.) Elettynä tilana perheyhteisö pitää sisällään omia symbolejaan, mielikuvia, maisemia ja rituaaleja, jotka muodostavat sitä uusintavia käytäntöjä (Matyska 2013). Lisäksi ne sisältävät ristiriidassa tai vaikeasti yhteensovittavissa olevia jännitteitä, paineita, velvollisuuksia, oletuksia ja odotuksia (em.; Aksakal ym. 2018, 13). Yhtenä tärkeänä transnationaalien perheen rituaalina pidetään yhteydenpitoa, jossa yhdistyy tiedon ja hoivan välityksen ohella velvoitus osallistua perheen toimintaan ja tapahtumiin. Sosiaalisten suhteiden tilaa muokkaa myös vierailut ja kasvokkainen osallistuminen perheen yhteistoimintaan. Vierailut ylläpitävät ja muovaavat suhteita eri tavalla kuin pelkkä teknologivälitteinen yhteydenpito etäältä. Vierailut edustavat monitahoista suhteiden, kuuluvuuden ja identiteetin luomista suhteessa muualla koettuun ja sitä kautta transnationaalien sosiaalisen tilan muovaamista. (Matyska 2013.)

Sosiaalisen tilan lisäksi transnationaaleja perheitä on tarkasteltu elämänsä näkökulmasta, joka tuo esille perhesiteiden ja velvoitteiden osan poliittisesti ja taloudellisesti motivoituneissa päätöksissä siitä, kuka muuttaa ja kuka ei sekä kuka on motivoitunut palaamaan ja missä vaiheessa. Näkökulma tuo siis esille millaisia käännteitä muuttostrategiat saavat perheen elämänsä vaiheissa. (Baldassar & Merla 2013, 33; Bryceson 2019, 3042, 3044.) Perheiden elämänsä tarkasteluissa otetaan huomioon erityisesti hoivan kierto. Hoivan vastavuoroinen, monisuuntainen ja asymmetrinen kierto tuo esille transnationaalien perheiden tapoja osoittaa hoivaa sekä niiden kiinnittymistä sukupuoleen. Hoivan osoitusten on määritelty vaativan enemmän ja korostuneempia käytäntöjä transnationaaleissa perheissä kuin lähellä asuvien perheenjäsenten kesken. (Baldassar & Merla 2013, 25, 54; Ghosh 2014; Bryceson & Vuorela 2002.) Hoivan kierron tarkastelu tähdentää liikkuvuuden prosessin dynaamisuutta, jolloin ylijäräinen liikkuvuus ei merkitse yhtä perheen yhteyden haavoittamisen tapahtumaa vaan erilaisten hoivan käytäntöjen synnyttämistä (Baldassar & Merla 2013, 37).

Transnationaali perheyhteisö voi siis muodostua yhdeksi merkitykselliseksi kiinnittymisen pisteeksi, joka samaan aikaan toimii globaalien reittien verkostona määrittäen potentiaalisten sosiaalisten, emotionaalisten ja fyysisten liikkuvuuksien kenttiä jäsenilleen (Hage 2005, 467–468; Huttunen 2002, 328). Tällöin päätöksiä ei tehdä ainoastaan yksilöllisellä tasolla, vaan niistä keskustellaan ja neuvotellaan myös perheen kesken (Roos 2013, 156). Kotiperustaiset tai maahan aiemmin muuttaneet perheenjäsenet voivat muodostaa strategisen, emotionaalisen ja taloudellisen tuen myöhemmin muuttavalle ja toimia siten sosiaalisen verkoston ytimenä (Bryceson 2019, 3043; Pitkänen ym. 2018, 240). Säännöllinen yhteydenpito sekä molemminpuoliset vierailut perheenjäsenten ja ystävien luona ylläpitävät yhteyden entiseen kotimaahan elettyinä (Bruneau 2010, 44) ja muodostavat transnationaaleja

perhesuhteiden kenttiä, jotka välittävät kokemuksia ja identifikaatiota. Kuvitellut paikat ja kulttuurinen identiteetti koetaan näiden konkreettisten ja läheisten suhteiden kautta. (Olwig 2002, 143.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa käyn läpi aineistonkeruuprosessin vaiheita sekä esittelen hyödynnetyt menetelmät ja kerätyn aineiston. Lisäksi tuon esille tutkimuseettisiä huomioita ja itsereflektiota. Lopuksi käyn läpi analyysiprosessin vaiheet.

4.1 Etnografinen ote, toteutumaton polku ja aineistonkeruuprosessi

Antropologialla on pitkä historia etnografian kehittäjänä ja hyödyntäjänä. Etnografia onkin pitkään ollut erottamaton osa antropologista tutkimusta. (esim. Sluka & Robben 2007, 2; Vuorela 2009.) Etnografinen tutkimus perustuu ilmiöön kokonaisvaltaiseen syventymiseen mahdollisuuksien rajoissa sen sisältä käsin, jolloin jokaisella tutkijalla on erilainen pääsy erilaiseen tietoon (Huttunen 2010, 57–58). Koska lopullinen aineistoni ei ole etnografisesti painottunut, viittaan tutkielmani kehityksessä etnografisella otteella kokonaisvaltaiseen tutkimusorientaatioon (Davies 2008; Huttunen 2010). Etnografisen otteen yhtenä merkityksellisenä osana tutkimuksen jokaisessa vaiheessa on refleksiivisyys eli valppaus ja herkkyys omien käytäntöjen, tuntemuksien, kokemusten ja ennakoasenteiden tarkastelulle: miten ne luovat ja vaikuttavat tilanteissa läsnä oleviin valtasuhteisiin ja sitä kautta välittyvät tiedon rakentumiseen (Sluka & Robben 2007, 2, 17; Gould 2016, 11; Davies 2008, 79, 83). Refleksiivisyyden lisäksi koin tärkeäksi osaksi improvisoinnin eli valmiuden näkökulmien, kysymysten, menetelmien ja teorian muuttamiseen. Se valmisti myös omien odotusten ja oletusten, aiemmin luetun ja oivalletun hylkäämiseen, jotta löytyisi paremmin tutkittavaa ilmiötä ja aineiston todellisuutta vastaavia työkaluja. (Huttunen 2010, 59; Cerwonka & Malkki 2007; Malkki 2012b, 179.)

Tutkimuskirjallisuuden ohjaamana suunnittelin kerääväni etnografiapainotteisen aineiston korkeakoulutettujen intialaisten ekspatriaattien yhteisön symbolisista ja jokapäiväisistä ulottuvuuksista keskisuudessa kaupungissa Suomessa. Koska olin kuullut ja lukenut monen työn takia tilapäisesti muuttavan liikkuvan ydinperheensä kanssa, odotin kohtaavani perheitä. Minulla ei ollut aiempaa kosketusta kaupungissa järjestettäviin intialaisiin tapahtumiin, joten oletuksiani yhteisöstä ohjasi silloisen ohjaajani tietämys kaupungin intialaistaustaisten järjestämistä tapahtumista menneiltä vuosilta. Tämä etukäteistieto kohdisti tarkastelun intialaistaustaisiin ja antoi samalla viitteitä yhteisön olemassaolosta, mutta myös sen mahdollisesti kokemista muutoksista. Tässä vaiheessa kuvittelin erilaisia tapahtumia olevan paljon, koska olin seurannut Suomi-Intia-seuran ja Suomen Intian

suurlähetystön järjestämiä tapahtumia sekä lisäksi kuulunut useisiin Suomeen muuttaneille intialaistaustaisille tarkoitettuihin sosiaalisen median ryhmiin. Halusin selvittää, muodostavatko intialaiset korkeakoulutetut yhteisöjä esimerkiksi samaan tapaan kuin pohjoisen globaalien ekspatriaatit (esim. Fechter 2007). Pyrkimyksenä oli löytää vastauksia kysymyksiin, miten yhteisöjä muodostetaan, mikä niiden merkitys on, ovatko yhteisöt tilapäisiä ja miten jäsenyys niissä rajautuu. Tarkoituksena ei ollut keskittyä järjestöjen tai yhdistysten muodostamaan yhteisölliseen tilaan, joten en etsinyt niistä tietoa sosiaalisen median ryhmien ulkopuolelta.

Alkuperäisenä tavoitteena oli tapahtumiin osallistuessa luoda kontakteja ja saada kenttätöön kautta käsitys yhden yhteisön todellisuudesta. Samalla tarkoitus oli selventää tutkimustehtävää tiedon lisääntyessä ja muodostaa varsinaiset tutkimuskysymykset aineistonkeruun edetessä. Syksyllä 2017 ilmoittauduin kaupungissa järjestettävään Diwali-festivaalin tapahtumaan, tutkielman ensimmäisen havainnointiaineiston keräämistapahtumaan. Tapahtuman järjesti paikallinen intialainen tanssikoulu Intian suurlähetystön koordinoimana entisen elokuvasalin tiloissa. Tilana elokuvasali ei mahdollistanut vapaita keskusteluja yleisön jakaantuessa penkkiriveittäin istumaan oman seurueensa kanssa; tilaa rajattiin fyysisesti jättämällä väliin tyhjiä penkkejä sekä ryhmittymällä istumaan selin vieraisiin. Tapahtuman merkitys vaikutti olevan esitysten seuraamisessa ja oman perheen ja tuttavien kanssa ajan viettämisessä. Tilaisuuden edetessä kävi myös ilmi, että suuri osa intialaistaustaisista osallistujista oli matkustanut tapahtumaan toisesta kaupungista. Vaikken saanut tapahtumasta kontakteja, sain käsityksen kaupungissa järjestettävistä joukkotapahtumista ja kokemuksen siitä, millaisen tilan ne tarjoavat yhteisöllisyydelle.

Lisää sopivia tapahtumia ei ilmaantunut, joten keskityin seuraavaksi avainhenkilöiden löytämiseen haastatteluun. Avainhenkilöiden kutsumana voisin päästä erilaisiin tapaamisiin, josta lumipallomenetelmällä avautuisi sosiaalisten suhteiden tutkimuskenttä. Haastattelukutsut julkaisin muutamassa kansainvälisessä ja pääosin intialaisessa sosiaalisen median ryhmässä, joihin kuuluin tutkielman teon aikana. Yleisillä kutsuilla halusin varmistaa osallistumisen vapaaehtoisuuden ja tutkimuksen eettisyyden (Hirvi 2012, 38–39), vaikka toisaalta ryhmien ylläpitäjiä tai aktiivisia jäseniä suoraan lähestymällä olisin voinut tavoittaa erilaista tietoa tapahtumista. Useat ryhmät olivat kuitenkin hiljaisia: niissä jaettiin harvakseltaan tietoa erilaisista maksullisista kursseista tai ruokatarjouksista ja osa niiden ylläpitäjistä oli muuttanut vuosia aikaisemmin muualle. Osin yllä esitetyistä syistä kutsuihin vastanneiden määrä oli vähäinen, joten haastattelin lähes kaikki yhteyttä ottaneet; yksi jättäytyi lopulta pois kiireiden takia. Ensimmäiseen haastattelukutsuun vastasi vain miehiä, joten seuraavan osoitin ainoastaan naisille.

Haastattelukutsussa hain haastateltaviksi ”korkeakoulutettuja intialaistaustaisia ekspatriaatteja”. Intialaistaustaisten sosiaalisen median ryhmistä päätellen ekspatriaatti-identiteetti ei kuitenkaan ollut laajasti koettua ja elettyä. Huomasinkin nopeasti, ettei kutsuun vastattu ekspatriaatti-identiteetin vuoksi vaan intialaisuuden ja korkeakoulutuksen perusteella. Myös Diwali-tapahtuman kautta ymmärsin kategorisen rajauksen ekspatriaatteihin eli työn lähettämänä globaalisti liikkuviin henkilöihin olevan keinotekoinen ja tuovan haasteita: miten erottaa ja löytää tietyt ihmiset tapahtumissa. Käsitteellä pyrin laajentamaan sen historiallista viittauskohdetta sisällyttämään myös muita kuin länsimaisiksi ajateltuja liikkuvia ihmisiä. Käsitteen historiallisen painolastin huomioon ottaen ei ole yllättävää, ettei ekspatriaatti-identiteetti ole välttämättä tavoiteltava tai mahdollinen. (esim. Fechter & Walsh 2010; Cranston 2017.) Lopulta aineisto koostuikin useista kategorioista perinteisen ekspatriaatin malliin enemmän tai vähemmän sopivien henkilöiden sijaan.

Haastattelujen lopussa kerroin tarkoituksestani kerätä lisäksi myös etnografista aineistoa ja toivoin haastateltujen mahdollisuuksiensa mukaan kutsuvan minut erilaisiin tapaamisiin tai vaihtoehtoisesti tiedottavan tapahtumista, joihin voisin osallistua ja joista tietoa ei saa sosiaalisen median ryhmistä. Suoraan haastattelutilanteessa yksi haastateltu pohti voivansa kutsua minut myöhemmin johonkin tuttavapiirinsä tapaamiseen. Otin sovitusti myöhemmin uudelleen yhteyttä ja sain kutsun intialaistaustaisen tuttavapiiriin *potluck*-tapaamiseen, joka muodostaa aineiston toisen osallistuvan havainnointikerran. Tapaamisen kautta sain käsityksen tapaamisten yhdenlaisesta rakentumisesta, sosiaalisuuden muodoista ja rajanvedoista sekä millaisia vaikeuksia yhteisöihin pääsemisessä voi kohdata. Vaikka aineiston etnografiapainotus jää tutkielman kehyksessä saavuttamatta ja haastattelut muodostavat aineiston ytimen, havainnointikertojen aikana koettu ja havaittu toimii taustoittavana ja haastatteluja kyseenalaistavana, täydentävänä ja selittävänä aineistona (Huttunen 2010).

4.2 Tutkimusaineisto

Aineistoni koostuu kymmenen haastattelujen aikaan Suomessa asuneen korkeakoulutetun intialaistaustaisen puolistrukturoidusta teemahaastattelusta ja niistä tehdyistä haastattelupäiväkirjoista sekä havainnointijaksoista pidetystä havainnointipäiväkirjasta: syksyllä 2017 osallistuin Diwali-festivaalin tapahtumaan ja kesällä 2019 noin kymmenen hengen pikniktapaamiseen (*potluck*). Haastattelut toteutin kahdessa erässä: ensimmäiset viisi maaliskuussa 2018 (miehiä) ja toiset viisi huhtikuussa 2019 (naisia). Haastateltavat päättivät haastattelutilan, joten neljä käytiin eri puolilla kaupunkia kahviloissa ja kuusi yliopiston kampusten tiloissa. Haastattelujen nauhoitettu osuus oli 40–124 minuuttia keskimääräisen keston ollessa noin 80 minuuttia. Litterointisivuja näistä kertyi yhteensä 231, jonka lisäksi haastattelu- ja havainnointipäiväkirjamerkintöjä 39 sivua (fonttikoko 12, riviväli 1,5).

Keräsin haastateltavilta taustatiedoiksi iän ja Intian kotialueen. Muut tutkimuksen kannalta relevantit taustoittavat tiedot tulivat esille haastattelun kuluessa. En erittele tarkemmin haastateltavien kotikaupunkeja, koska lähtöalueiden erilaiset muuttohistoriat vaikuttavat muuttavien lukumääriin ja sitä kautta mahdollisesti anonymiteettiin. Karkeasti jaoteltuna kolme haastateltavaa oli Pohjois-Intiasta, kaksi Etelä-, Keski- ja Länsi-Intiasta sekä yksi Itä-Intiasta, kahdeksalta eri osavaltion alueelta. Haastatellut olivat iältään 25–45-vuotiaita keski-ikä ollessa noin 30 vuotta. Suomessa he olivat asuneet puolesta vuodesta viiteen vuoteen. Jokaiseen asumisvuoteen sisältyi suunnilleen kaksi haastateltavaa: kaksi oli asunut viisi vuotta, kaksi neljä vuotta ja niin edelleen. Suomeen oli muutettu tilapäisellä orientaatiolla ensisijaisesti opiskelemaan (4), työskentelemään (3) tai aviopuolison luokse (3). Vuosien varrella useampi Suomessa maisterin tutkinnon suorittanut tai puolison luokse muuttanut oli siirtynyt jatko-opintoihin tai muualle työelämään. Yliopisto opiskelu- ja työpaikkana kuitenkin painottuu aineistossa. Haastatellut eivät tiettävästi olleet toistensa tuttuja tai samaa ystäväpiiriä. Viidellä oli aikaisempia kokemuksia muissa maissa asumisesta, opiskelusta ja työskentelystä, joista kolmella oli myös aiempia kokemuksia Suomesta ennen viimeisintä muuttoa. Viidelle Suomi oli ensimmäinen maa, johon he muuttivat ja/ tai matkustivat Intiasta. Kuusi oli naimisissa ja kaksi seurusteli intialaistaustaisen kumppanin kanssa. Yhden aviopuoliso asui Intiassa ja toisen toisella paikkakunnalla Suomessa, muuten seurustelevat ja aviopuoliset asuivat samassa kaupungissa. Kahdella oli lapsia. Haastateltavien lähin perhe ja suku asui Intiassa, mutta osalla perheenjäseniä ja muita sukulaisia asui Yhdysvalloissa, Kanadassa, Saksassa, Yhdistyneissä Arabiemiirikunnissa, Ugandassa, Karibiassa ja Isossa-Britanniassa. Haastateltavien transnationaalien perheiden verkostot olivat siten hyvin erilaisia.

Analyysistä syntyy väistämättä kirjava haastateltujen heterogeenisyydestä johtuen. Haastateltuja yhdistääkin lähinnä kansalaisuus, korkeakoulutus ja kokemus Suomeen muuttamisesta. Tein itselleni ehkä karhunpalveluksen haastatellessani kaikki yhteyttä ottaneet ja sisällyttäessäni kaikki haastattelut aineistoon. Tutkimusosallistujat eivät edusta läpileikkausta ”intialaisuudesta” eikä kokemuksista kerry täydellistä kuvaa kaupungin intialaistaustaisten yhteisöistä tai Suomessa asuvista intialaistaustaisista. Heterogeeninen tutkimusosallistujien joukko tarjoaa kuitenkin rikkaan aineiston ja tuo esille intialaistaustaisten korkeakoulutettujen kokemuksia liikkuvuudesta, transnationaalista orientaatiosta, sosiaalisesta elämästä ja yhteisöjen rakentamisesta.

Haastattelut käytiin englanniksi puolistrukturoituina teemahaastatteluina (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87–88). Koska englanti ei ollut kenenkään äidinkieli, tarjosi se tilan käydä tarkentavia keskusteluja yhteisen ymmärryksen luomiseksi haastattelutilanteissa (Davies 2008, 88; Huttunen 2010, 42). Kysymysrunгон teemat suunnittelin alustavaan tutkimuskysymykseeni ja tutkimuskirjallisuuteen pohjautuen, joihin vaikutti tavoitteeni kerätä haastattelujen lisäksi havainnointimateriaalia. Erityisesti Martikaisen ja

Golan (2007) laaja-alaisia intialaistaustaisten sosiaalista todellisuutta Suomessa kartoittavia kysymyksiä pidin silloin esimerkillisinä. Kysymyksiä ja haastattelutilanteita taustoitti myös kokemukseni Diwali-festivaalin tapahtumasta. Haastattelurungon teemat koskivat a) elämää ennen Suomeen muuttamista, b) uusien verkostojen ja elämän rakentumista sekä transnationaalien verkostojen ylläpitämistä, c) paikallisten intialaistaustaisten, intialaisten tapahtumien, yhteistoiminnan ja toimijoiden merkityksiä sekä d) tulevaisuudensuunnitelmia. Haastattelujen välissä selkeytin kysymyksiäni, ja karttuva tieto yhdessä elävän tutkimuskysymyksen kanssa ohjasi kysymään osuvampia syventäviä kysymyksiä myös kysymysrunгон ulkopuolelta.

Haastattelujen teemat pysyivät haastattelusta toiseen suhteellisen samoina, joten niiden sisältö vaihteli haastateltavan reflektiivisyyden mukaan. Toisin sanoen erot syntyivät siitä, miten haastattelutilanteessa rajattiin itsestä annettavaa kuvaa ja problematisoitiin teemoja. Esimerkiksi miesten haastatteluissa annettiin enemmän suoria vastauksia ja hyödynnettiin politiikan, töiden ja koulutuksen näkökulmaa enemmän kuin naisten haastatteluissa. (vrt. Korpela 2009, 69.) Jälkikäteen tutkimuskysymyksen tarkentuessa ymmärsin myös haastattelurungon olleen turhan laaja ja osin sivussa keskiöstä. Koska perehdyin ennen haastattelurungon kokoamista tutkimuksiin, joissa keskityttiin intialaiskeskeiseen lähestymistapaan eli Intiasta muuttaneiden ihmisten keskinäisiin suhteisiin eri puolilla maailmaa, oli se myös saanut hetkellisesti suhteettoman suuren sijan ajatuksissani. Sinänsä intialaistaustaisuus loi yhden rajauksen haastattelujen tekemiseen, mutta myös lähestymistapa, jossa intialaisuus tai muu kansallisuus olisi toiminut vähemmän määräävässä osassa olisi ollut perusteltu. Ajatus jäikin häiritsemään ja kiinnitin intialaiskeskeisen lähestymistavan ohjaavuuteen erityistä huomiota muissa tutkimusvaiheissa.

Haastattelu- ja havainnointipäiväkirjaa kirjoitin pääasiassa tietokoneella kotiin päästyäni, mutta usein jo matkalla kirjasin vihkoon lyhyitä muistiinpanoja. Päiväkirjamerkintöjä saatoin täydentää vielä seuraavana päivänä lisähuomioilla. Havainnointipäiväkirjan huomiot tuovat haastatteluaineistoon syvyyttä tuodessaan kokemuksellisia esimerkkejä käytännötilanteista puhutun rinnalle (Edensor 2002, 184–185; Malkki 2012b, 194–195; Sluka & Robben 2007, 6; Huttunen 2010, 36, 41–43). Kirjasin päiväkirjoihin tunnelmia, sanatonta viestintää, huomioita kysymyksistä ja käydyistä keskusteluista. Tässä tutkimuksessa en varsinaisesti hyödynnä sanattoman viestinnän tarkastelua analyysissä, koska se ei tarjoa merkittävästi lisätietoa. Olen kuitenkin jättänyt aineistolainauksiin näkyviin litterointimerkintöjäni esimerkiksi naurahduksista tai muuten huvittuneesti sanotuista kohdista. Lisäksi olen hakasuluilla merkinnyt muuttamiani sanoja.

Aineistolainauksien luettavuutta lisätäkseen olen korjannut kielioppivirheitä, poistanut osan usein toistuvista puhekielisistä ilmauksista kuten *you know* ja keventänyt litterointimerkintöjä. Päädyin

jättämään aineistokatkkelmat alkuperäiselle kielelle, koska suomennokset kadottivat erityisesti pitkissä katkelmissa hyödynnetyt ilmaukset; koin käännösten tuovan ylimääräistä lisätulkintaa lukijalle, koska suomennetun ja englanninkielisen version kuljettaminen ei ollut mahdollista joidenkin katkelmien pituuden vuoksi. Katkelmiin olen jättänyt näkyviin esittämäni kysymykset, jos puhe on niihin reagointia. Muussa tapauksessa ilman kysymystä olevat katkelmat ovat vapaata puhetta. Kysymysten näkyviin jättämisellä tuon tutkimukseen läpinäkyvyyttä esimerkiksi tuomalla esiin tekemiäni oletuksia, ohjauksia ja sanavalintoja, jotka ovat vaikuttaneet vastauksiin.

4.3 Tutkimusetiikka ja itsereflektio

Tutkimuseettiset huomiot otin mahdollisimman hyvin huomioon tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Ennen kuin jaoin haastattelukutsuja suljetuissa sosiaalisen median ryhmissä, pyysin luvan ryhmän ylläpitäjiltä ryhmään määräaikaista liittymisestä sekä haastattelukutsun julkaisemisesta. Samalla esitin tiivistelmän tutkimukseni tarkoituksesta. En myöskään kysynyt haastatteluissa tarpeettomia taustatietoja tai henkilökohtaisia asioita. Haastateltujen kanssa kävin läpi tutkimuksen aihetta ja haastattelukysymysten teemoja sekä aineiston anonymisointia kirjallisesti haastattelukutsuissa ja haastatteluaikaa ja -paikkaa sovittaessa. Lisäksi haastattelutilanteiden aluksi kävin vielä suullisesti läpi aineiston anonymisointia ja aineiston säilyttämistä sekä haastatteluun osallistumisen ja kysymyksiin vastaamisen vapaaehtoisuutta. Muistutin siis, että nauhoituksen ja haastattelun voi keskeyttää milloin tahansa. Lisäksi kysyin tutkimusta koskevista mahdollisista huolista ja mietteistä haastattelun alussa ja lopussa. Aineiston anonymisoin kirjoitus- ja litterointivaiheessa poistamalla esimerkiksi ihmisten, yritysten ja kaupunkien nimet, vuosiluvut ja sisarusten sukupuolen. Spesifien paikkojen sijaan hyödynnän aineistokatkelmissa laajempia maantieteellisiä alueita.

Antropologisena pyrkimyksenäni on tehdä tutkimusosallistujista eläviä ja sosiaaliseen kontekstiin kiinnittyviä hahmoja, joten viittaan haastateltuihin pseudonyymeillä. Vaikka nimet ovat yleisiä intialaisia nimiä, olen niiden valinnassa pyrkinyt kiinnittämään huomiota nimiin liittyvään uskonnolliseen ja muuten merkitykselliseen painolastiin. Pseudonyymeillä on pääsääntöiset juurensa hindulaisuudessa, mutta nimillä on myös alueelliset ja kielelliset merkityksensä sekä merkityksiä muissa uskonnoissa, joista en kaikista ole voinut olla tietoinen.

Koska haastatellut ovat korkeasti koulutettuja, heillä oli kokemuksia opinnäytteen tai tutkimuksen tekemisestä myös omakohtaisesti, vaikkakin eri tieteenaloilta ja osin eri tutkimusmenetelmin. He toivatkin kysymyksillään esille tietoaan tutkimuksen tekemisen prosessista ja kuinka vastata kohdennettu näkökulma mielessä. Haastateltavien ollessa koulutetumpia tai yhtä koulutettuja kuin

haastattelija, vaikuttaa se tilanteissa syntyviin valtasuhteisiin eri tavoin. Pohdinkin valta-asetelmaa, velvoitteita ja tilanteissa muodostunutta vuorovaikutussuhdetta myös esimerkiksi sukupuolen kautta: jaettu sukupuoli auttoi useammin synnyttämään vahvemman luottavan ja tasa-arvoisen asetelman. (Davies 2008, 120.) Naisten haastatteluissa sosiaalisista suhteista puhuttiinkin useammin henkilökohtaisemmalla tasolla, haastattelut olivat pidempiä ja niissä oli vähemmän puhetta ohi aiheen. Suhtautuminen haastattelijaan voi myös ohjata vastaamaan oletettua ideaalitoimintaa vastaavan käsityksen mukaisesti (Korpela 2009, 69), johon muun aseman ohella vaikuttaa myös ikä.

Lisäksi olin hyvin tietoinen tutkimusasetelmani luomasta valta-asetelmasta eli pyrkimyksestä päästä tilapäisesti tarkastelemaan perinteisesti kulttuuristettua ”yhteisöä”. Koska haastatellut asuivat valkoisen enemmistöväestön yhteiskunnassa, jota tutkijana edustan, kiinnitin huomiota haastateltujen vastapuhestrategioihin marginalisoivia ja eksotisoivia stereotyyppisiä ja luokitteluja vastaan. Reflektoin ensimmäisiä haastatteluja tehtyäni, onko etnografiaan pyrkivä tutkimus paras tapa lähestyä yhteisöllisyyden tutkimista kontekstissa, jossa se näyttäytyykin rakentuvan yleisempien tapahtumien sijaan pääasiassa läheisissä ystäväpiireissä ja joissa useissa intialaisuudella on jollain tavalla merkityksellinen sija. Riippuen mitä yhteisöä olisin päässyt tarkastelemaan, aineistoni painotus olisi voinut muodostua hyvin erilaiseksi kuin mitä se nyt on: osalla ystäväpiiri oli hyvin kansainvälinen, toisilla ystävät olivat lähtöisin samalta alueelta ja toisilla monelta eri Intian alueelta. Tällöin painotus ei olisi kohdistunut ainoastaan intialaistaustaisten kokemuksiin, joista alun perin lähdin liikkeelle. Läpi tutkimuksen teon olenkin kiinnittänyt huomiota taipumukseen esittää etnisyyden, kulttuurin tai kansallisuuden perusteella yhtenäiseksi ajatellut ulkoapäin muodostetut kategoriset ryhmät yhtenäisinä yhteisöinä tai ylipäättään ryhminä. Haastattelukutsuissa hyödynsin kattokäsitettä ”sosiaalinen verkosto” välttääkseni muodostamasta yhteisöjä enkä kysynyt yhteisöistä, ellei haastateltava käyttänyt käsitettä itse. Toisaalta yhteisöistä suoraan kysyminen olisi voinut tuoda esille yhteisöjä, jotka nyt jäivät tutkimuksen ulkopuolelle sekä tuottaa enemmän vastapuhetta. Kerätty aineisto samalla kuvastaa oppimisprosessia, jonka tuloksena kiinnittäisin nyt eri asioihin huomiota ja tekisin asioita toisin aineiston keräämisessä ja siihen valmistautumisessa.

Haastattelut ovat ainutkertaisia hetkiä, jotka tuottavat tilanteista, kontekstualisoitunutta tietoa. Metodologinen orientaationi ja käyttämäni metodit vaikuttavat siihen millaisia tietoja sain (Tuomi & Sarajärvi 2018, 25), joiden valinnan lisäksi minulla on valtaa tutkimustulosten analysoimisessa ja lopullisessa esittämisessä. Rooliani tiedontuottajana ja valta-asetelmaa puntaroin ehkä liikaakin ollessani varovainen siinä, etten haastattelun jälkeen painosta osallistumaan havainnointiosaan. Saatoin jäädä liiaksi taustalle enkä osoittanut yhteydenpidossa jatkuvaa vastavuoroisuutta. Tähän vaikutti myös uusien haastateltujen sopimiseen ja tekemiseen uppoava aika sekä väsyttävä aloittelijan virheeni tehdä

viisi ensimmäistä haastattelua peräkkäisinä päivinä ja useampi samana päivänä. En saa tietää jäivätkö kutsut tapaamisiin saamatta yhteydenpidon varovaisuuden takia vai onnistuinko vapaaehtoisuuden tavoitteessani.

Mitä enemmän olin tehnyt haastatteluja ilman, että kutsuja tapaamisiin tai tapahtumiin tuli, pohdin haastattelujen osoittautuneen tutkielman mittakaavassa saavutettavammaksi aineistoksi kuin pitempiaikainen etnografia. Martikaisen ja Golan (2007) tutkimuksessa haastattelut teki intialaistaustainen Gola, joka haastattelujen yhteydessä ja niiden jälkeen sai runsaasti yhteydenottoja ja kutsuja erilaisiin tapaamisiin ”yhtenä heistä”. Ulkopuolisella voi olla vaikeampi pääsy erilaisiin yhteisöihin ja niiden tapaamisiin varsinkin määräaikaaisesti ja niin kutsutusti omassa ympäristössään, mutta toisaalta ulkopuoliselle voi olla helpompi puhua jännitteisistä ja arkaluontoisista asioista haastattelussa.

4.4 Analyysiprosessi

Aineiston systemaattisessa läpikäymisessä hyödynsin sisällönanalyysia väljänä tulkintakehikkona, joka mahdollistaa erilaisten menetelmien hyödyntämisen aineiston järjestelyssä ja sisällön analysoimisessa. Sisällönanalyysin tuloksena pyritään järjestämään aineistosta yleisessä muodossa oleva tiivistetty kuvaus tutkittavasta ilmiöstä ilman että kadotetaan aineiston sisältämää informaatiota eli aineisto ”hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan -- loogiseksi kokonaisuudeksi”. Aineistoa tulkitaan kuitenkin jokaisessa vaiheessa tutkimusprosessia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103, 117, 122.) Pidinkin tutkielman teon aikana erillistä analyysipäiväkirjaa kirjaten siihen analyysiprosessin kulun lisäksi analyttisiä muistiinpanoja tutkimusprosessin eri vaiheissa. Tutkimusasetelmani eli teoreettinen viitekehys sekä haastattelukysymykset loivat pohjan myös analyysille (em., 25).

Aloitin aineistoon syventymisen litterointivaiheessa, jonka aikana kirjoitin myös erillisiä muistiinpanoja aineiston sisällöstä. Litteroinnin jälkeen luin haastattelulitteraatteja ja päiväkirjoja läpi useammalla lukukerralla. Ensimmäisellä lukukierroksella suomensin muutamia otteita haastatteluista. Toisen lukukierroksen päätteeksi hahmottelin kommenttieni perusteella jokaisesta haastattelusta kuvailevan jäsenyyksen tai tiivistelmän, joka toimi kokonaiskuvana yksittäisen haastattelun sisällöstä. Seuraavaksi hyödynsin Atlas.ti-ohjelmaa alustavan ryhmittelyn muodostamisessa ja aineiston rajaamisessa. Ennen varsinaista koodausta suoritin haun asiasanalla *community* löytäen 77 suoraa mainintaa; sanalla viitattiin yhteiskuntiin, kansallisiin ja etnisiin ryhmiin, paikallisiin intialaistaustaisiin sekä omiin läheisiin ystäviin. Koodasin haastattelulitteraatit ja päiväkirjat viitekehyselteni ohjaamana laajoilla sisällöllisillä kategorisoivilla koodeilla kuten *activities*, *communality*, *difficulties*, *education*,

family, friends, Indian contacts, social gatherings, temporariness ja *work*, joita koodauskierroksen jälkeen oli 45. Koodauskierroksella muodostin edelleen kokonaiskuvaa aineistosta ja käsitystä tutkimustehtävästäni, kuinka paljon mitäkin teemaa esiintyy, kun aineisto koostuukin pääasiassa tekemistäni haastatteluista.

Koodauskierroksen jälkeen koodit olivat osin päällekkäisiä ja hyvin yleisellä tasolla, joten muodostin koodeista yhdeksän koodikokonaisuutta ja rajasin selvästi tutkielman ulkopuolelle jäävät kokonaisuudet ja yksittäiset koodit pois helpottaakseni tekstimassan käsittelyä. Rajaavan koodauksen jälkeen haastatteluaineistoa oli jäljellä yhteensä 133 sivua. Koodauksen jälkeen palasin raaka-aineiston pariin laatimalla haastatteluista miellekartat, joiden avulla arvioin tekemieni tiivistelmien ja jäljelle jääneiden koodien päällekkäisyyttä, edustavuutta ja kuvaavuutta suhteessa aineistoon. Kokosin tiivistelmistä 64-sivuisen kokonaisuuden kymmenen alustavan pääteeman ja useiden tarkentavien alaotsikoiden alle. Tiivistelmäkokonaisuuden, Atlas.ti-koodauksen ja miellekarttojen tarkoituksena oli selventää haastattelujen sisältöä kokonaisuutena, koska miesten ja naisten haastatteluiden välillä oli kulunut aikaa ja aineiston keräämisen loppuessa tutkimus tarvitsi uuden fokuksen. Ennen varsinaista analyysia koin aineiston alustavan monivaiheisen tulkinnan selkeyttäväksi; koodaamisen ja teemoittamisen avulla pilkoin, ryhmittelin ja karsin aineistoa siirtyen aineistolähtöisestä teoriaohjaavampaan suuntaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109).

Päästäkseni aineiston kanssa syvemmälle ja käsitteellisemmälle tasolle siirsin karsitun litteraattitekstimassan erilliseen tiedostoon ja aloitin uuden tarkemman koodauskierroksen. Tässä koodausvaiheessa muodostin koodeja myös enemmän teoreettisiin kytkentöihin ja aikaisempaan tutkittuun tietoon nojaten (em.). Sisältöä, ajallisuutta, toimintaa ja sosiaalisia suhteita kuvaavia koodeja muodostui yhteensä 351 kuten *aktiivisuus, asettautuminen, diasporat, elämänvaiheet, etäisyys, festivaalit, harrastukset, hoiva, kieliyhteys, matkustelu, muuttosyyt, opastus, perinteet, rasismi, ryhmäytyminen, samanmielisyys, syrjintä, työpaikka, ulkopuolisuus, uskonto, vapaus, vierailut, yhteisyys* ja *yhteydenpito*. Koodauksen tuloksena syntyi turhia koodeja ja osassa koodeja oli päällekkäisyyttä. Yhdistin käytännössä samaa tarkoittavia koodeja, täsmensin ja korostin toisia karsien koodeja 197:ään. Tämän jälkeen jäljelle jääneistä koodeista aloitin koodiryhmien järjestelyn. Muodostin teemoittamisen, järjestämisen ja karsinnan kierroksien tuloksena 29 koodiryhmää kuten *valmiit verkostot, kohtaamispaikat, kosmopoliittinen avoimuus, ystäväpiirit, elämänvaiheet, kuulumuus, aloittaminen uudessa, yhteydenpito ja vierailut*. Koodeja ja koodiryhmiä muodostaessani palasin aineistokatkelmien pariin ja tekemiini tiivistelmiin vertaillakseni aineiston ja koodien vastaavuutta täsmentäen ja muokaten niitä useaan kertaan.

Koodiryhmien sisältöjen tulkinta johti seitsemän teeman muodostamiseen, joiden perusteella jaoin analyttisen tarkastelun kolmeen osaan: *transnationaalit suhteet, Intiaan tai intialaisuuteen liittyvä etniskansallinen yhteisyys ja arjen melko kiinteät vuorovaikutukselliset yhteisöt*. Tässä vaiheessa muotoilin lopullisen tutkimuskysymyksen sekä kysymykset analyysiluvuille. Muodostetut seitsemän teemaa muodostavat analyysilukujen sisällön yhteisöjaottelun mukaisesti. Ensimmäisessä analyysiluvussa (luku 5) keskityn yhteisöjen ylläpidon ja se sisältää teemat *paikkojen väliset suhteet ja transnationaalit sosiaaliset suhteet*. Toisessa analyysiluvussa (luku 6) käsitelen etnisyyden tai kansallisuuden perusteella rakennettavaa yhteisöllisyyttä ja sen muotoja. Luku sisältää teemat *intialaisuus ja etnisuus, joukkotapahtumat ja suurlähetystö sekä paikalliset etniset yhteisöt*. Kolmannessa ja viimeisessä analyysiluvussa (luku 7) tarkastelen arjen kasvokkaisia yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä keskittyen teemoihin *ystävystyminen ja sosiaalisuus* sekä *paikalliset ystäväryhmät*. Analyysi on jaettu kolmeen osaan, mutta lukujen sisältämät yhteisölliset muodot ovat monin tavoin yhteydessä ja limittäisiä suhteessa toisiinsa. Valotan osien suhteita tarkoituksenmukaisissa kohdissa, mutta sosiaalisten suhteiden jatkuvan tekemisen prosessissa nekin ilmentävät hetkellistä tilannetta. Osat tulee hahmottaa suhteessa toisiinsa eikä käytännössä toisistaan irrallisina.

5 YHTEISYYDEN YLIRAJAINEN YLLÄPITO

Aloitan analyysin käymällä läpi transnationaalien perheen, laajemman suvun ja ystävien rooleja haastateltavien elämässä ja millaisia merkityksiä niillä sivuttiin olevan yhteisönä toimimisen näkökulmasta. Tässä luvussa siis kysyn *millaisia transnationaaleja sosiaalisia suhteita haastateltavilla on ja mikä merkitys niille annetaan*. Tuon esille transnationaalien suhteiden ylläpitämisen tapoja ja käytäntöjä sekä valotan perhesuhteisiin muodostuvia jännitteitä, jotka ovat sidoksissa eri maissa oleskeluun, asettautumiseen ja uusien suhteiden solmimiseen. Viimeisen alaluvun lopuksi vedän lyhyesti yhteen luvun keskeisimpiä löydöksiä.

5.1 Transnationaaleja perheyhteisöjä?

Liikkuvuus vaatii perheenjäsenten keskinäisten suhteiden ja joissain tapauksissa kokonaisten perheiden rajojen uudelleenmuotoilua ja -arviointia. Tällöin perheestä ei itsestään selvästi muodostu liikkuvuuden seurauksena transnationaalista perhettä tai perheyhteisöä, joka olisi arjessa läsnä ja muodostaisi yhteisyyttä vastavuoroisella tuella ylläpidon tavoin siinä mielessä kuin Bryceson ja Vuorela (2002, 3) transnationaalien perheen määrittelevät. Perheen määritelmä onkin riippuvainen myös sille annettusta uudesta asemasta transnationaalissa tilassa.

Kaikki haastatellut aloittivat perheestään kertomisen siihen kuuluvien jäsenten listaamisella eli he määrittivät perheidensä rajat. Patrilineaalisissa yhdistetyissä 10–15 henkilön perheissä vuosia asuneet määrittivät rajoja sekä ”isomman” että ”pienemmän” perheen eli yhdistetyn ja ydinperheen avulla tilannekohtaisesti. Muuten ydinperhemääritelmä hallitsi vastauksia niin lapsuudenperhettä kuin uutta avioperhettä kuvailtaessa. Ydinperhemääritelmään viittaaminen tuo esille vallitsevia käsityksiä perheideaaleista (ks. Säävälä & Martikainen 2015), mutta samalla se voi myös peittää näkyvistä muita transnationaalien perheiden muotoja. Yksinään lapsuuden perhemuodot vaikuttavatkin haastateltujen transnationaalien perheiden määritelmiin ja eri tavoin muodostamiseen, jonka lisäksi niihin vaikuttaa avioitumisen tuomat muutokset perheasemissa.

And [my husband] also has same kind of family: my father-in-law, my mother-in-law and he's the elder brother and he has a younger [sibling]. They are nuclear family so it's pretty different [naurahtaen]. But since we live here that doesn't affect us much, doesn't matter much. (Padmini)

Yllä Padmini kertoo aviomiehensä lapsuudenperheestä luetellen ja vertaillen sen jäseniä oman yhdistetyn lapsuudenperheensä ”pienempään” osaan. Sitä kautta Padmini tuo esille, miten perheet voivat tilanteisesti koostua samoista ydinjäsenistä vaikkakin käytännössä perheisiin kuuluu jäseniä eri laajuudella sukuverkostoista. Samalla katkelma sivuaa liikkuvuuden ja fyysisen etäisyyden tuomia vaikutuksia aviosuhteen korostuneeseen asemaan ensisijaisena perheenä, sekä kuinka avioparin perhemuotojen erilaisuudella on vähäisempi merkitys kotimaan ulkopuolella.

Haastattelija: Yeah. Then we can move on to the next area. Could you tell me a little about your family?
Manoj: Mom, dad, [sibling] and a I had a grandma which passed away. That was my family back home. Nowadays my family is me and myself [nauraa]. Nobody else apart from me, that's the thing yeah. So in India I had few people. (Manoj)

Manojin perheen määritelmä poikkeaa hieman muista haastatelluista. Hän listaa samaan tapaan jäseniä lapsuudenperheestään, mutta tulee sijoittaneeksi perheeseen kuulumisen menneisyyteen ja Intiassa asumiseen. Katkelma tuo esille Padminin katkelman tapaan fyysisten paikkojen merkityksen perheen määrittelyille myös transnationaalissa tilassa ja viittaa perheeseen kuulumisen kokemuksen määrittävän eri tavalla riippuen siitä, mikä yksittäisten perheenjäsenten fyysinen ja elämäntilanteellinen sijainti on.

Kaikki haastatellut kuuluivat transnationaaliin perheeseen, mutta elettyinä sosiaalisina tiloina ne muodostuivat hyvin eri tavoin. Osalla yhteisyyden tunne saattoi perustua perheen yhteisen historian yksin muisteluun ja uusien kokemusten vertaamiseen yhteiseen historiaan. Osalla yhteisyys syntyi aktiivisesta hoivan kierron muodostamasta transnationaalien sosiaalisen tilan ylläpidosta. Perheistä kerrottiin Manojin tapaan eniten menneestä perspektiivistä, jolloin vielä asuttiin yhdessä. Koska aineistossa nuorten aikuisten ja maisteriopintoihin muuttaneiden osuus on suuri, voi menneeseen viittaaminen ja sen arvottaminen nykyhetkestä käsin kuvastaa lapsuudenperheestä irtaantumisen, uuden

aseman ja perheen rajojen uudelleenhakemisen prosesseja (ks. Matyska 2013, 31). Elämänvaiheisiin liittyy perheen elämänkulun näkökulmasta vaihtelevia asemia ja rooleja, jolloin irtaantumisen vaihtetta voi seurata myöhemmin uudelleen lähentyminen uudella tavalla. Muutto voidaan myös nähdä väliaikaisena tai määräaikaisena fyysisenä ja sosiaalisena etäisyytenä, jonka tavoitteena on perheyhteisön näkökulmasta saavuttaa kokonaisuutena jotain merkityksellistä. Tällöin oletetusti hetkellinen ero on odotettu välivaihe ja perheen sisällä tuen ja avun kohteena olevat perheenjäsenet vaihtelevat odotetusti. Savitan ja Gitan katkelmat sivuavat perheiden elettyihin tiloihin suhtautumista:

I've been always a very active kind of a person who is in multiple activities apart from my work. And plus I have always been a part of the family and group activities with your family and hanging out with them. (Gita)

In a way [my parents] have always made sure I'm independent. For me it's not that there has to be mom, dad or something. It's just I want people around me because I'm used to having people around me, can be anyone. That's the problem for me, getting used to it. (Savita)

[O]ver time I realized back in India you're not grown independently. [...] You are constant touch with people and there's always somebody other there in order to guide for you and [...] making choices for you. [...] So for me it was a cultural shock to adjust from being dependent to independent. (Savita)

Yllä olevissa katkelmissa Savitan mukaan fyysisen läsnäolon ja sosiaalisuuden muutos vaatii edelleen useiden Suomessa asuttujen vuosien jälkeen tottumista. Lapsuudenperheen kotoa toiseen maahan yksin muuttamiseen liittyi samanaikainen ristiriitainen tunne vapaudesta ja kaipauksesta, joka limittyi uudessa paikassa koettuun. Savita viittaa tunteeseen myös kulttuurishokilla. Hän ei kuitenkaan kerro muodostaneensa perheensä kanssa uusia sosiaalisuuden ja läsnäolon käytäntöjä vaan pyrkineensä rakentamaan uutta paikallista kasvokkaista läsnäoloa. Intiassa asuviin perheenjäseniin suhteet olivat ikään kuin odotetusti sivussa ja suhteita ylläpidettiin pääasiassa kasvokkaisilla näkemisillä. Toisin kuin Savita, Gita suhtautuu perheeseen itsestään selvänä elettyinä osana elämäänsä. Haastatteluissa ei välttämättä tuotu esille perheen uudelleenmäärittelyn tarvetta eli kotimaassa ja muualla asuvalla perheellä saattoi olla edelleen keskeinen sija arjessa. Maininnoillaan aina perheen osana olemisesta ja aktiivisesta perheen kanssa tekemisestä Gita tuo esille perheeseen kuulumiseen liittyvää ajatusta pysyvyydestä. Perheen pysyvyyden kokemus muodostui aktiivisen osallisuuden ja perheen muutosten kestävyuden kautta.

Perheen transnationaali sosiaalinen tila tuli haastatteluissa esille ennen kaikkea kotina, kuviteltuna ja konkreettisena, joka sijoittui fyysisesti Intiassa asuvien lähimpien perheenjäsenten luokse kuten edellisessä Manojin katkelmassa. Intiaan viitattiin lähes poikkeuksetta kotina riippumatta Suomessa tai muualla asutuista vuosista eikä kodin kokemus ollut riippumaton sosiaalisista suhteista. Perheen määritelmä oli siten yhteydessä kodin sijaintiin ja perheeseen viittaaminen kotina tuo näkyväksi sen

muodostuvan sosiaalisista suhteista. Tällöin sosiaalisten suhteiden koti toimii ”kiintopisteenä, josta ollaan suhteessa maailmaan”. (Huttunen 2002, 328.) Perheen ja kodin määrittelyt eivät siis välttämättä olleet riippuvaisia asuinpaikasta, jolloin ne muodostavat toisiinsa suhteessa olevia transnationaaleja tiloja: asumisen ja kuulumisen paikkoja (Fortier 2006, 316).

Linkittyen asumisen ja kuulumisen paikkoihin, puolella haastatelluista oli transnationaaleja sukuverkostoja ja niiden kautta yhteyksiä eri maissa oleviin intialaisiin diasporiin. Ennen ensimmäistä muuttoa osalle haastatelluista oli siten muodostunut suvun piirissä käsityksiä ylijärjestyksestä ja sen vaikutuksesta perhe-elämään. Lukuun ottamatta lähimpiä muissa maissa asuvia perheenjäseniä, transnationaalit sukulaiset eivät olleet yhtä aktiivinen osa perheen nykyisyyttä, vaan he olivat useimmiten osa lapsuuden ja nuoruuden muistoissa eläviä kokemuksia. Muun muassa transnationaalien sukulaisten vierailut olivat vaikuttaneet ulkomaista muodostettuihin mielikuviin. Alla katkelmassa Padmini kertoo, miten vierailujen aikana kerrottujen asioiden ja tuotujen tullaisten ympärille muodostui erityinen tunnelma:

Many actually moved. I remember it was a big deal in the family. He moved to US and he would come back with these chocolates and stuff. Everyone used to grab as if it's something big even though you'll probably find the same brand in India [nauraen]. But it's come from the US, it has a different thing to it. I think that side they only kind of tell us, it's better. There is something better, there is something nicer. (Padmini)

Katkelman kautta tulee esiin laajemman sukuverkoston aikaisempien liikkuvuuden kokemusten vaikutus ajatuksiin liikkuvuudesta: tuoko se menetyksiä vai jotain lisää. Katkelma tuo esille myös eräänlaisen sanomattomuuden tai vinoutuneen jakamisen kulttuurin oppimisen. Toisin sanoen Padminin maininta positiivisten asioiden jakamisen ja korostamisen näkökulmasta luo pohjaa perheen sisäisille käytännöille ja ilmapiirille eli millaisia huolia ja vaikeuksia perheen transnationaalissa sosiaalisessa tilassa voidaan jakaa. Ulkomaille muuttamisesta puhuttaessa hyödynnettiin vakiintuneita narratiiveja parempien mahdollisuuksien äärelle lähtemisestä eli liikkuvuus kehystettiin etuoikeudeksi, jolloin huolia ja vaikeuksia ei välttämättä ymmärretä ja siten voi edes esittää transnationaalissa perheessä (vrt. Reslow 2018, 199; Olwig 2018, 157). Erityisesti opiskelemaan lähteneet pohtivat muuttanutta asemaansa transnationaalissa perheessä, jossa he vuorostaan toimivat nuoremmille sisaruksille ja sukulaisille esikuvina ja ulkomailla asumisen mielikuvan luojina, jota Padmini kuvaa alla. Uusi rooli esikuvana asettaa perheyhteisön sosiaalisen tilan näyttämöllä odotuksia pärjäämisestä, positiivisten asioiden jakamisesta ja perheen yhteistoimintaan säännöllisestä osallistumisesta. Esikuvana toimimisen ei koettu mahdollistavan negatiivisten asioiden jakamista Intiassa asuvan ”liikkumattoman” perheen tai ystävien kanssa, vaan se koettiin epäkannustavaksi.

Even though I have my issues here that okay I hate cooking, I have to cook and all that stuff. But I'm sure there is, back home, someone who is looking up to me and thinking "okay she went there and I should also go there". Because some of my cousins keep on asking "how is it" and all that. But obviously I never tell them the negatives. I always tell them the positives. That's how they are also getting that idea. I don't want to discourage them if they want to go out. (Padmini)

Niin kutsuttuihin diasporasukulaisiin tehdyt viittaukset kuvastavat kuitenkin pääosin eri sukupolvia ja muuttoajankohtia, jolloin viestintä ei välttämättä ollut vaivatonta ja nopeaa. Transnationaaleissa sukuverkostoissa kerrostuneisuus on näkyvillä myös muutto-orientaatioissa: haastatellut eivät lähtökohtaisesti olleet muuttaneet asettautuakseen tiettyyn maahan pysyvästi vaan yhtenä tavoitteena oli joustavamman liikkuvuuden saavuttaminen ulkomaisella koulutuksella. Samalla yhteyden ylläpitäminen perustuu eri käytännönmahdollisuuksille ja orientaatioille, jolloin monikanavaisempi pysyminen elävänä osana perhettä ja sukua on mahdollista. Palaan yhteydenpitotapoihin luvussa 5.3.

Perheen määritelmään sidoksissa oleva perheen elämänkulun näkökulma ja siihen liittyvät velvoitteet tulivat konkreettisesti esille ilmi tuoduissa päätöksentekoprosessien kuvauksissa. Erityisesti opiskelemaan lähteneet kertoivat perheensä lähinnä symbolisesta merkityksestä päätöksentekemisessä; perheellä koettiin olleen melko vähäinen vaikutus lopulliseen päätökseen siitä, mihin hakea opiskelemaan. Päätöksenteonprosessin jakaminen sekä siinä perheenjäsenten ja perheen elämänkulun huomioiminen loi kuitenkin yhteisyyttä. Perheen ja suvun tuella, neuvoilla ja kannustuksella oli erilaisia merkityksiä riippuen perheeseen kiinnittymisestä, joten puheenvuorojen ja ajatuksien huomioiminen saattoi toimia yhtenä perheenä toimimiseen kuuluvana traditiona. (vrt. Bryceson 2019, 3042, 3044; Baldassar & Merla 2013, 37.) Pradeep kuvaili päätösprosessia ja päätöksen tekemistä yhdessä perheenä:

Haastattelija: So was it your decision or?

Pradeep: [Be] like family? Interestingly my family was- I mean I have a very extended family. My maternal uncles and they are almost settled in Canada. And another, cousin, he is in US. So I kind of got different feedbacks from different people and then we had a nice grand chat with all of them [...]. Everybody was just asking me to move to Canada or US because of the language. Kind of very easy for Indians to go there. I had my own research where I want to go and explained this to everybody. And my father, because in our- in my culture or in my family it's- we sometimes take decision together, us, the whole family. Even my grandfather, my mother's father was there and everybody was thinking [...]. So it was kind of my decision then backed up by my father. (Pradeep)

Töiden takia liikkuvat eivät olleet käyneet läpi Pradeepin kuvailemaa vaihtoehtoprosessia laajemmin perheen kesken, vaan he puntaroivat muuttamista ja sen vaikutuksia perhe-elämään pääasiassa aviopuolisoidensa ja mahdollisesti myös puolison vanhempien kanssa. Perheen näkökulmien muutokset heijastavat elämäntilanteiden vaikutusta muuttuviin asemiin laajemmassa perheessä. Vaikka muiden huomioiminen ja neuvottelujen käyminen olivat osa transnationaalien liikkuvuuden ensiaskelia ja transnationaalien perheen käytäntöjen muovaamista, muualla asuvien sukulaisten maita ei kukaan

ollut valinnut. Kahdella aiemman opiskelumaan valintaan oli vaikuttanut sisaruksen aiempi muutto maahan, mutta muiden sukulaisten maita lähes kartettiin; haluttiin kokea omat seikkailut, vaikka sukulaiset voisivat tarjota turvaa ja tukea ja englanninkielisessä maassa voisi olla kielen puolesta helpompaa.

Haastattelija: Yeah, I think so too. So do your family members or other relatives live outside India?

Savita: I wouldn't say in the first line of my cousins, because I'm the eldest. But if I go one step further let's say relatives, there are lot of people living abroad. But none of them in Europe, everyone in USA. I was the only one who chose Europe. So they were all asking why Europe, why don't you go to USA. (Savita)

Ainoastaan Deepika kertoi suoraan perheeltä saadun taloudellisen tuen merkityksestä ulkomaille opiskelemaan lähtemisessä. Raha- tai lainamäärä vaikutti päätöksenteon koettuun riippumattomuuteen eli myös sitovuuteen perheen elämänsä näkökulmasta. Kaikki opiskelemaan lähteneet kuitenkin sivusivat talouden vaikutusta päätöksiin koska he olivat hakeneet maihin, joissa koulutus ei ollut siihen aikaan maksullista. Deepika oli myös ainut, joka kertoi suoraan perheensä luokka- asemasta. Luokka- asema vaikuttaa olennaisesti siihen, mihin suuntaan taloudellisen tuen on mahdollista ja tarpeellista kiertää perheen transnationaalissa tilassa (vrt. Singh & Cabraal 2013). Katkelmassa Deepika tuo esille säästöjensä mahdollistaneen perheen nimiin otetun lainamäärän summan pienuuden verrattuna sisaruksen muuttoon, jonka Deepika tunsivat vaikuttaneen päätöksen riippumattomuuteen:

Haastattelija: Yeah. Do you know or can you say whose decision was it to move? First to [Middle-Europe]. Was it up to you or was it more collective decision or-

Deepika: No it was mainly my decision. I could say ninety-nine percent of it was my decision. Obviously money is a factor when you want to pursue education abroad. [...] So my [sibling] when [they] went, my father had to take a loan on [their] name. But when I left there was a smaller loan to take because most of the money that we invested in my education came from my salary from what I had worked before. So that is why I- or it was my decision because it was not- I mean there was a small loan which was taken but my parents were okay with it [...] Of course my parents they made- they didn't force me but they actually gave their opinion, because I used to always confine them on how the working atmosphere in my company was and I was getting a bit claustrophobic. That's why they told me, why don't you go there, anyway your [sibling] is there. I got opinions from them but at the end it was my decision. (Deepika)

5.2 Perheyhteisöjen dynamiikka – paluut ja etäisyydet

Transnationaalinen perheen toimiminen suhteiden kiintopisteenä ja kotina (Huttunen 2002, 328) tuli esille konkreettisesti väliaikaisten Intiaan paluiden kautta. Tutkimuksen valmistuttua, rahoituksen tai viisumien hankaluuksien takia useampi haastateltu kertoi palanneensa asumaan Intiaan lapsuudenperheensä luo ennen seuraavaa muuttoa. Vahvojen perhesuhteiden koettiin tuovan turvaa myös tilanteissa, joissa ulkomailla koettiin yksinäisyyttä tai paikalleen jumiutumista. Väliaikainen paluu eli monisuuntainen liikkuvuus toimi elämän eteenpäin viemisen keinona (vrt. Hage 2005; Baas 2015, 9–10). Samalla paluut vahvistivat yhteisyyttä ja loivat perheen kesken hyvinvointia. Alla Gita kuvailee päätöstään muuttaa

takaisin Intiaan Keski-Euroopassa kokemansa yksinäisyyden takia, joka johtui muun ohella paikallisten sosiaalisten suhteiden muutoksista: ilman kasvokkaista vuorovaikutusta toisessa kaupungissa rakennetut ystävyysuhteet tai transnationaalit suhteet eivät täyttäneet sosiaalisia tarpeita. Katkelmassa näkyy myös aiheesta riippumatta puheessa vahvasti mukana seuraavat koulutus- ja ammattistatukset, joiden kautta paikkojen tarjoamia mahdollisuuksia ja rajoituksia arvioitiin näkyvällä tavalla (ks. Huttunen 2004, 153). Gita kehystää päätöstään perhekeskeisyydellä, mutta katkelmasta voi tulkita perustelujen hioutuneen myös jälkikäteen nykyhetken näkökulmasta sopimaan muuttuvaan elämäntilanteeseen eli jotain tarkempaa tuntuu jäävän sanomatta.

Gita: And I did my master's in [Middle-Europe] yeah.

Haastattelija: Okay. How many years did you spend there?

Gita: I was there- I completed my master's within two years so I just spend little bit more. Then I moved back to India. And it was not because of my professional life or something but coming from a very different and culturally different background I always wanted to go back to my family. So I decided to go back to India after my master's.

Haastattelija: Was it difficult to find job there or was that basically because you wanted to go back?

Gita: No no no. I had- basically I searched out there for jobs and I had opportunities. I had really good grades in my degree also. I was one of the few people who completed their master's within two years. So that was also an idea- job was not a hindrance. But I can say it was-. Basically my university was in one place and for my master's thesis I moved to another city. I hardly knew anybody and it was too much solitude and you were too alone. And coming from India you have strong relationships and you have wanting. Some point of time I just wanted to go back because it was too lonely here. (Gita)

Toisille väliaikainen paluu näyttäytyi päinvastoin pikemmin uhkakuvana ja elämässä taaksepäin menemisenä, jolloin transnationaalien perheen sosiaalinen tila ei näyttäytynyt tavoitteellisena astinkivenä johonkin toisaalle. Erityisesti naiset, jotka eivät olleet tilapäisesti palanneet Intiaan tai halunneet muuttaa samaan maahan sukulaisten kanssa, kertoivat kokevansa etäisyyden perheeseen vapauttavana. Osa oli ulkomaille muuttamisella suoraan tavoitellut erossa oloa, mutta osalle kokemus etäisyyden tuomasta vapaudesta oli tullut korostuneesti ilmi vasta muuton jälkeen. Vapauden kokemukseen viitattiin vaatimusten, tuomitsemisen ja paineiden tunteiden vähentymisellä. Liikkuvuus ei kuitenkaan välttämättä tuo enemmän vapautta (Kalir 2013, 314) vaikka erossa oleminen toisikin perhesuhteiden ja kontrollin muutoksissa vapauden kokemuksen. Etäisyys perhetuttuihin ja perheeseen oli Padminin mukaan tuonut vapauksia muodostaa paikallisten läheisten verkostot ja arjen rutiinit haluamallaan tavalla, sekä vähentänyt sukupuoleen liitettyjen velvoitteiden vaikutusta:

Haastattelija: Could you tell me about your other expectations before moving here? If you remember.

Padmini: I think one underlying experience was freedom, because in a different country you feel- I don't know how to say this or express but back home even though I wasn't living in the same city as my parents but still there were these family friends and all who were in that city and they used to keep track of what are you doing, where are you going- In the Indian culture at least if you are an unmarried woman they kind of look after you, like they say at least. [...] I really didn't enjoy that kind of thing happening and I used to think "oh when I will be out of India no one will be there to ask me these questions or see what I am doing or what I'm doing with my life or where I'm going" and all that stuff. And also I would get a change to meet new people [...]. But basically I wanted to live a free life. That was something I

have never seen in my head, I get rid of these things and. There is somehow an obligation in Indian culture to not go out with certain people or not do certain thing and even though you are independent woman, even though you are an adult, there's still a pressure from your family and it's there all the time which I don't feel here at least. That's also one big reason. (Padmini)

Vaikka elämän jumittuessa tai hankaluuksia kohdatessa muutosta ja ratkaisuja haettiin myös monilla muilla tavoilla kuin Intiaan paluulla, silloinkin keinot saattoivat olla sidoksissa transnationaaliin perheeseen kuten tukeutuessa järjestetyn avioliiton perinteisiin. Perheyhteisön arvojen ja käytäntöjen jatkuvuus tulikin esille kumppanin etsinnässä ja avioitumisessa. Toisaalta avioitumisperinteet ja niiden toisin tekeminen loivat myös huolta hyväksynnästä ja mahdollisen Intiaan paluun jälkeisen elämän muotoutumisesta, mihin Padmini viittasi myös luvun 5.1 ensimmäisessä katkelmassa perhemuotojen erilaisuudella. Perhearvoihin liittyvien perinteiden paine tuli naisilla korostuneesti esille silloin, kun he olivat sopivassa avioitumisiässä tai joiden asumista ulkomailla pidettiin perheen näkökulmasta väliaikaisena vaiheena. Miehillä sopiva avioitumisikä on korkeampi kuin naisilla, joten Manoj luonnehti miehillä olevan enemmän aikaa koulutuksen ja uran rakentamiselle. Sukupuoliin eri tavalla kohdistetut parin etsinnän oletukset ja paineet kokevat kuitenkin muutoksia ylitraajaisen liikkuvuuden seurauksena, johon myös Padminin edellä kuvailema vapauden kokemus liittyy.

The other thing would be escaping your relatives and your parents if you want to. [...] I was almost twenty-six and that is the time when girls are supposed to get married in India, in the Hindu community actually. My parents started talking "you should get settled, shall we start looking for you?", and I said no, no, no. This happened many times. And then finally I got a change to go to [Europe], then they stopped. One of the advantages of moving abroad was staying away from them so that they don't pester me. And then they didn't talk about it until I asked them to. So one could be that. (Deepika)

Same thing is happening to me, they're waiting for my graduation so that I can get married. They want me to graduate as soon as possible. And other worse thing is every time they go to some function the other relatives will be asking them when are you marrying her- that kind of peer-pressure [naurahdellen]. So that's in their head. I am scared to call them and talk to them on the phone [naurahdellen]. (Savita)

Kuten Deepika ja Savita yllä kertovat, vanhempien ja sukulaisten utelut voivat muuton seurauksena vähentyä tai tauota mutta toisaalta odotukset paluusta ja Intiassa perheen perustamisesta voivat myös tehostua. Suvun pitkä järjestettyjen avioliittojen perinne toi paineita etenkin, jos seurustelukumppani oli löytynyt muuta kautta ja siten ei ollut varmuutta, miten perhe suhtautuisi suvun ensimmäiseen rakkausavioliittoon. Lisäksi perheen toive nopeasta paluusta ei kohdannut haastateltujen omien toiveiden kanssa ulkomailla tai Suomessa asumisen aikataulusta. Savita yllä mainitsee perheeltä tuleviin puheluihin ja heille soittamiseen syntyneen jännittynyt ilmapiiri näistä ristiriidoista. Koettu paine nopean paluun oletuksesta ja kumppanin löytämisestä oli siten voinut harventaa puheluita ja vaikuttaa oman elämän yksityiskohdista jakamiseen. Perheelle ajateltiin useimmiten voivan kertoa asioita silloin kun asiat ovat hyvin ja esimerkiksi taloudellinen tilanne hyvä.

Haastattelija: Yeah. What about are you planning to move to India permanently at some point or?

Gita: Maybe but not right now. But it again depends on the opportunity. Because nowadays market is equally opening and you have lot of opportunities there. If we have a good opportunity there I think we might.

Haastattelija: Are there any more reasons? [[Other reasons?]]

Gita: [[We have a family]] there so both of us have their families back home there and they are getting old [hymähtää] so yeah. (Gita)

Gitan lausahdus paljastaa omien ja puolison vanhempien huolehtimiseen sisältyvän velvollisuuden itsestäänselvyyden. Puheen sivutessa tulevaisuudensuunnitelmia Intiaan mahdollisen palaamisen syyksi nimettiin poikkeuksetta vanhemmat, joiden ikääntyessä hoivan kierto vääjäämättä muuttuu perheasemien muuttuessa. Näin ollen liikkuvuuteen sisältyvät epävarmuudet yhdistyivät perheen perustamisen, asettautumisen ja vanhemmista huolehtimisen kysymyksiin myös laajemman perheen elämänkulun näkökulmasta. Tällöin omille suunnitelmille, kokemuksille ja uralle rajautuu epävarma ja määräaikainen aikaikkuna. Gitan ohimennen mainintaa pidemmät pohdinnat tuovat esille erilaisiin ratkaisuihin ja vaihtoehtoihin valmistautumista, joissa niissäkin Gitan tavoin käytiin läpi maan tarjoamia mahdollisuuksia jo vuosia ennen kuin takaisinmuutto ehkä tulisi ajankohtaiseksi (vrt. Bhatt 2015, 55). Esimerkiksi Padmini pohti mahdollisuutta tuoda vanhemmat Suomeen², jotta voisi perustaa perheen ja asettautua maahan pidemmäksi aikaa. Vanhempien selviäminen Suomessa ei kuitenkaan näyttäytynyt todennäköisenä, joten paluulle ei vaikuttanut olevan vaihtoehtoja. Monelle kysymys paluusta olikin erottamattomasti sidoksissa perheeseen ja siksi vaikea ja ratkaisematon, koska paluu ei muuten helposti sijoittunut omiin suunnitelmiin tai Intiaan palaaminen koettiin epätoivotuksi esimerkiksi maan poliittisen tilanteen ja sosiaalisen ilmapiirin vuoksi. Ne haastatellut, joilla sisaruksia asui Intiassa, eivät viitanneet vanhemmista huolehtimisen velvollisuuteen. Sen sijaan joihinkin lapsettomiin jonkin aikaa naimisissa olleisiin pareihin kohdistui toive paluusta perheen perustamista ajatellen. Laajemman perheen näkökulmasta Intia saattoi siten näyttäytyä perheen perustamiseen oikeana ja hyväksyttävänä paikkana.

Edellä eri tavoin kuvattu sosiaalinen etäisyys vaikuttaa perheyhteisön suhteisiin muuttaen niiden sisältämiä monimutkaisia odotuksia, oletuksia ja paineita perheeseen osallistumisen tavoista. Sopivan läheisyyden ja etäisyyden etsimisen kitka tulee esille toisaalta vapauden ja toisaalta perheyhteisyyden kaipaamisessa, jota käsittelen seuraavassa luvussa. Syklinen liike niiden välillä luo eri muotoja yhteisyydelle transnationaaleissa perheissä ja vaikuttaa myös asuinpaikan suhteisiin.

---

² Omien tai puolison vanhempien tuominen Suomeen esimerkiksi perheen yhdistämisellä on suppean perhekäsityksen ja muun byrokratian takia vaikeaa sekä käytännössä edellyttää Suomen kansalaisuutta (ks. Sisäministeriö n.d.; Perheenjäsenen luokse Suomeen n.d.; Usein kysyttyä: Perhe n.d.; Säävälä 2013)

5.3 Yhteisyyden rutiinit ja rituaalit

Transnationaaleissa perheissä perheyttä ylläpidetään vuosien aikana muodostetuilla käytännöillä eli rutiineilla ja rituaaleilla, joilla hoivaa välitetään ylijärjestykseltä (esim. Matyska 2013). Hoivan kierto on merkityksellinen perheyhteisön toiminnalle ja elossa pysymiselle, joten hoivaa välitetään monin tavoin niin materiaalisin kuin symbolisin keinoin limittyneenä emotionaalisiin merkityksiin. Siten sekä hoiva että perhe saavat merkityksensä riippuen niiden kytköksistä. Yhtenä hoivan ja tuen välittäjänä toimii ruoka, jossa yhdistyy monet hoivan puolet:

The next thing was cooking. I had never cooked in my life before this because at Indian homes usually the mom is the one who takes care of that thing. [...] Cooking for self is pretty hectic initially because I never did it and then I had to call my mom every time “what should I do, how should I do”. But I think that was also fun sometimes when something turned out exceptionally good. I’m like wow I made this. (Padmini)

Haastattelija: Was there any difficulties with food?

Kumar: A lot. I think food is something that I struggled with the most in the beginning at least. When I came for my master’s I didn’t know how to cook basically, spoiled, a typical Indian boy I was. I never cooked or anything. When I came here I was eating frozen pizzas and too many quick noodles for two months and I got sick and everything and then one day I said that “okay, now I’m cooking”. And then I just started with something and now I do it decent. (Kumar)

Yllä Padmini kertoo suoraan kääntyneensä äitinsä apuun ja tietoon ruoanlaiton opettelussa etänä, johon Kumar viittaa myös katkelmassaan mutta epäsuoremmin. Kaikki ensisijaisesti maisteriopintoihin Suomeen tai muualle muuttaneet haastatellut kertoivatkin kohdanneensa vaikeuksia ruoanlaiton kanssa, joka oli Intiassa kuulunut joko avioliitossa vaimolle tai Intian keskiluokassa palkatulle avulle. Intiassa yhdessä asuneiden pariskuntien vaimot olivat toisin sanoen jo eteviä ruoanlaittajia, joka muodosti yhden rajan eri syistä ja tilanteista muuttaneiden kesken ja vaikutti ulkomailta asumisen kokemusten erilaisuuteen. Siten transnationaalissa perheessä reseptien jako, ruoanlaittotaidon jakaminen ja ruokakeskustelut kumpuavat eri lähtökohdista ja toimivat eri tavalla yhteisläsnäolon muotona (vrt. Bailey 2017, 59). Ruoan avulla voidaan välittää ja uusintaa perheen näkökulmasta tärkeitä tapoja, perinteitä ja symboliikkaa, jotka vahvistavat yhteenkuuluvuuden ja jatkuvuuden tunnetta. Tällöin ruoan merkitys tunneyhteytenä kotiin on tilanteinen, jolloin esimerkiksi juhlapäivien aikaan ruoan avulla voidaan välittää eri tavalla latautunutta yhteisyyttä ja hoivaa.

Transnationaalien perheen rutiinien ja rituaalien ylläpidossa on keskeisellä sijalla ylijärjestyksen yhteydenpidon mahdollistavat viestintäteknologien eri kanavat sekä kasvokkaiset vierailut. Eri yhteydenpitokanavien ja -tapojen suosiminen oli muodostanut yhteydenpitorutiineja, joissa oli nähtävissä iän ja elämäntilanteen vaikutus sosiaalisuuden suunnassa. Alla Savita kertoo vanhempiensa kanssa yhteydenpidosta siitä näkökulmasta, kuinka usein perhe soittaa hänelle. Kumar päinvastoin

kertoo yhteydenpidon rakentuneen hänen yhteydenottojensa varaan. Yhteydenottojen ja sitä kautta yhteydenpidon suunta luo erilaisen ilmapiirin etäisyyden, läheisyyden ja niiden hallinnan välille. Savita ajattelee harvemman ja lyhyen kuulumistenvaihdon itsenäisyyden varmistamisen osoitukseksi. Kumarille lähes jokapäiväinen yhteydenpito taas merkitsee yhteisessä arjessa kiinni pysymistä muualla asuvien perheenjäsenten kanssa. Savitan ja Kumarin katkelmat tuovat siten näkyviin yhteydenpidolle ja sen rutiinille annetut erilaiset merkitykset haastateltujen välillä, ja minkälaisia muutoksia merkitykset ehkä ajan saatossa kokevat.

Haastattelija: How do you keep contact with them?

Kumar: I usually call my mom every day after work maybe just like a five minute chat if everything is going fine and this and that. Once a week or twice a week I call them on video. Probably on the weekends. (Kumar)

Even after coming here so far they call once in fifteen days and they don't talk more than two or three minutes. So in a way they've always made sure I'm independent. (Savita)

Nykyteknologian avulla päivittäinen näkeminen ja nopea viestittely on mahdollista. Erityisesti lapsiperheissä lapset olivat yhteydenpidon keskiössä, jolloin yhteydenpidon vastavuoroisuudellekin asetettiin erilainen paino (ks. Wall & Bolzman 2013, 75). Siten laajemman transnationaalien perheen kesken oltiin lähes päivittäin yhteydessä ja yhteydenpito rakentui lasta koskevien asioiden ympärille, jonka vuoksi liikkuvan perheen jäsenien panos yhteydenpitoon oli vaihteleva. Esimerkiksi Anil kertoi osallistuvansa videopuheluihin ainoastaan viikonloppuisin, vaikka ne muuten olivat päivittäisiä. Anilin vaimolle ja lapselle päivittäinen viestittely ja keskustelu Intiassa asuvien perheenjäsenien kanssa toi tunteen jatkuvasta läsnäolosta lievittäen Suomeen muuton tuomia muutoksia. Yhteydenpito oli siten merkityksellistä myös emotionaalisten ja sosiaalisten tarpeiden täyttymisen näkökulmasta, koska heillä ei vielä ollut paikallisia kontakteja (vrt. Säävälä & Martikainen 2015, 14).

Vanhempia laajemmin perheenjäseniin ja sukulaisiin pidettiin yhteyttä etenkin suurimpien intialaisten juhlapäivien aikaan kuten Holin maaliskuussa ja Diwalin loppusyksystä, jotka ajoittuvat Suomessa vietettävään aikaan. Useimmat juhlat perustuvat yhdessäoloon ja yhteisöllisyyden muotojen herättämiseen, joten etäyhteydenpidon merkitys sukulaisiin korostuu. Yhteydenpitoon muuten viitattiin hyvin yleisellä tasolla eikä eroteltu eroavatko yhteydenpitotavat vanhempien, sisarusten tai esimerkiksi ystävien kanssa. Suhteiden vaihtelevat merkitykset kuitenkin vaikuttavat yhteydenpidon tapoihin: onko yhteydenpito tärkeä osa arjen rutiineja vai pintapuolisempaa yhteisyyden ylläpidon velvollisuutta. Toisaalta yhteydenpidon tapojen erilaisuus voi kuvastaa suhteisiin liitettyjä eroja pysyvyydessä ja siten jäsenyyden sitovuudessa, jolloin suhteiden muoto ja laatu vaikuttavat yhteydenpitoon ja sen merkityksiin. Viesteihin ja puheluihin vaikuttaa myös kokemus niiden vaivattomuudesta, jolloin osalle kasvokkainen vuorovaikutus oli helpompi ja jollain tasolla aidompi suhteiden ylläpidon tapa. Myös

siksi fyysiset vierailut perheen ja ystävien luona olivat hyvin merkityksellisiä ja joillekin ainoita hetkiä yhteisyyden ylläpidolle.

I normally schedule a one month or three weeks holiday to India. We go back home visit my family and friends. I always try to schedule it in December or mid of December or something so by that time I'm burning out and struggling with winter. I always get this nice long break. (Kumar)

Haastattelija: Do you visit often in India?

Savita: I go once a year. At least I've been able to go for the two years. [This year] I haven't gone yet. I usually go December or January, the big winter times. Best way to escape. [...] I usually go for a month or forty days, because I'm a student I can afford so many holidays. I'm going, visiting. (Savita)

Haastateltujen vierailurutiinit olivat hyvin samanlaisia pitkien lomien ajoittuessa työ- tai opiskelutilanteesta riippumatta samoihin kausiin. Vierailuihin rutiineina liitettiin myös samanlaista symboliikkaa: ne olivat taukoja, hetkellistä pakoa arjesta ja Suomen talvesta. Vastausten keskittyminen vierailujen keston ja Intiaan paikkana on voinut johtua kysymyksen muotoilusta, mutta toisaalta paikkapuhe kuvastaa Intian osia sosiaalisista suhteista muodostuvina kiintopisteinä, joita ylläpitäen muokkaa vuosittaiset vierailut. Intiaan viittaaminen kotina on sidottu sosiaalisiin suhteisiin, joiden kautta myös suhdetta paikkoihin muodostetaan ja jota vahvistaa vierailujen aikana asuminen omien tai puolison vanhempien luona. (vrt. Huttunen 2002; Olwig 2002, 143.) Muista poiketen Anil mukana liikkuvan perheensä kanssa omisti Intiasta talon, josta oli Intiasta muuton jälkeen tullut ydinperheen lomien keskus. Heillä vierailuilla oli siten erilainen kiinnike.

Lomien ulkopuolella vierailut Intiassa liittyivät merkittäviin perheen tai ystävien juhlapäiviin osallistumiseen kuten useasti esimerkiksi nousseisiin omiin ja ystävien häihin. Kaikkien kuuden naimisissa olevien haastateltujen häät oli pidetty perheiden perinteiden mukaisesti Intiassa. Häät toimivat siten monin tavoin perheyhteisöjen näkökulmasta merkittävänä rituaalina, jonka kautta kahden perheyhteisön yhdistyessä uusinnetaan ja muutetaan symbolisesti jäsenien asemia perheessä sekä siirretään eteenpäin ja luodaan uusia tapoja ja uskomuksia. Myös haastateltujen kumppaneiden intialaistaustaisuus luo perheiden näkökulmasta jatkuvuutta, vaikka puoliso tulisi osittain erilaisesta sosiaalisesta taustasta. Lyhyempien vierailujen kuten ystävien häihin osallistumisen pystyi myös yhdistämään perheen kanssa vietettävään aikaan, kuten Pradeep oli tehnyt ottaessaan isänsä mukaan ystävänsä häihin. Vierailut olivat siten rajattuja pitempiin loma-aikoihin ja perhe- tai ystäväsuhteiden läsnäolovelvoitteisiin, eivätkä spontaanimmat vierailut olleet useinkaan mahdollisia. Muu matkustus ja ystävien, sisarusten ja vanhojen yliopistoyhteisöjen luona säännöllinen vierailu muualla kuin Intiassa oli lyhyempien etäisyyksien ja halvempien matkakulujen vuoksi mahdollista useamman kerran vuodessa. Ne vaativat myös vähemmän suunnittelua ja olivat vapaampia tietyistä kuukausista. Esimerkiksi Deepika kertoi vierailevansa säännöllisesti entisessä opiskelumaassaan siellä yhä asuvien

intialaistaustaisten ystävien luona. Eri maissa asuvien perheenjäsenten ja ystävien suhteissa vaaditaan siten maasta riippuen erilaista etäisyyden ja kaipauksen hallintaa myös vierailumahdollisuuksien vaikuttamana.

I know a lot of Indians who have not travelled to India for last three years, I can never do that. I have to visit India at least once in a year, that is a must for me. No matter how expensive are tickets I don't care, I have to go home and need that one month break in between with my family. Even though after going to India fifteen days I start thinking that I need to go back to Finland, it's too much now. But when I'm here I feel like I miss my family. That kind of thing. (Padmini)

Only when the winter comes I start to miss my country more, so I want to go home. But I think once I go - okay when I go to India and when I come back I really get depressed for one more month. Like why did I leave my [home]. (Savita)

Padmini ja Savita kuvailevat katkelmissa monipaikkaista orientaatiota, joka transnationaalien perheiden jäsenten on täytynyt muodostaa ja jossa samanaikaisesti läsnä oleva kaipaus vaihtelee suuntautuen useampaan paikkaan yhdistäen niitä toisiinsa. Katkelmissa on esillä kaipaus Intiassa asuvaa perhettä ja toisaalta sillä hetkellä Suomeen sijoittuvaa vapaampaa ja vähemmän hektistä elämäntapaa kohtaan, sekä niistä muodostuva kontrasti. Kuten Padmini, haastatellut kokivat vierailut usein välttämättömiksi hyvinvoinnin ja yhteisyyden ylläpidon kannalta. Fyysinen näkeminen ja läsnäolo olivat hyvin arvokkaita, vaikka teknologian avulla sitä korvaava ja tukeva yhteydenpito olisi periaatteessa helpompaa ja halvempaa (vrt. Haikkola 2012, 35–36; Baldassar & Baldock & Wilding 2007, 151–152). Varsinkin jos yhteydenpito oli arjessa muuten harvempaa, vierailuihin kasaantui odotuksia. Vierailut eivät kuitenkaan tuoneet vain lisää energiaa, yhdessäoloa ja yhteistoimintaa vaan myös voimakkaammin läsnä olevia jännitteitä ja paineita, joihin toi oman lisänsä etäisyyden ja poissaolon vaikutukset.

Haastattelija: So have your family members visited you in here? You did mention the-

Pradeep: Actually yeah. My mother and father have been here. Since I had some savings [naurahtaa]. Yes, and then I was like “savings are not good, let's have my parents around here”. Of course my parents are in their 50s but they don't - in India you age quickly. Not like in Finland [naurahtaa]. I thought it was a good time to have my parents here so that they can see it and enjoy. Or at least see how my life is here. (Pradeep)

Transnationaalien perheen kesken vastavuoroisuus vierailuissa oli toteutunut kolmella haastatellulla. Katkelmassa Pradeep kertoo opiskelujen ohella tehdystä työstä karttuneiden säästöjen mahdollistaneen vanhempien matkan maksamisen. Hänelle vierailun rahoittamisella oli myös symbolinen merkitys takaisin antamisena eli hoivan osoituksena (vrt. Singh & Cabraal 2013). Pradeep viittaa myös perheenjäsenten vierailun merkitykseen symbolisena eleenä, joka viestittää pidetäänkö asumista tai oleskelua tilapäisenä. Niin ollen vierailujen peruuntuminen tai haluttomuus vierailuihin voi kertoa yhtä paljon kuin toteutuneet vierailut perheen elämänkulun näkökulmasta tietyille muutolle annetusta merkityksestä sekä oletetusta jatkosta. Perheenjäsenten vierailuille Suomessa ja niiden hyvin

sujumiselle annettiin suuri merkitys; vastavuoroiset vierailut osoittivat kiinnostusta, hyväksyntää ja olivat merkityksellisiä valintojen validoijia. Kuitenkin myös vierailujen yhdessä suunnittelu oli tapa tuntea yhteisyyttä, vaikkakin suunnitelmien jatkuva peruuntuminen lopulta vaikuttaa suhteisiin. Suomen vierailut oli toisinaan yhdistetty Euroopasta Intiaan palaamisen yhteyteen, jolloin haastateltu oli vieraansa kanssa matkustanut yhdessä Intiaan, yhteismatkustuksen kehystäessä vierailua eri tavalla.

Perheenjäsenen uudessa asuinpaikassa vierailulla on myös merkitystä kuviteltujen paikkojen ja konkreettisten suhteiden yhteyden näkökulmasta. Tällöin Suomessa asuvat haastatellut perheidensä jäseninä sijoittuvat vierailukokemusten kautta konkreettisiin paikkoihin. Toisin sanoen silloin suhdetta kuviteltuihin paikkoihin luodaan myös toiseen suuntaan konkreettisten sosiaalisten suhteiden kautta. Kokemuksista ja suhteista riippuvaisina paikat muodostuvat aina ainutlaatuisesti, jolloin ne voivat olla hyvin erilaisia perheenjäsenten kesken. (vrt. Olwig 2002, 143.)

Niin kutsutun oleskeluorientaation ohella vierailurutiineihin vaikuttaa myös ulkoiset tekijät kuten raha, joka olennaisesti kytkeytyy haastateltujen perheiden yhteiskunnalliseen taustaan. Erityisesti opiskelemaan lähteneille säännölliset matkat Intiaan eivät välttämättä olleet mahdollisia ensimmäisinä vuosina ilman opiskelun ohella tehtyä työtä tai perheen taloudellista tukea. Rahalla on vaikutuksensa myös siihen, keiden perheenjäsenten kanssa muutto ylipäätään on mahdollista:

I didn't have the funds to bring my family here so they are there. And right now I am working on a project, but then it's not a long-term contract. It's like a contract for three months, three months. So with that type of contract I cannot bring my family here. (Rahul)

Haastattelija: Does your wife have any preferred countries?

Rahul: [naurahtaa] That's actually a tricky question because my wife doesn't want to go out of India. She wants to stay in India. But I tell her or try to convince her that this is much better place. She might eventually come with me but the preference would be still living in home, home country. (Rahul)

Opiskelemaan muuttaessaan Rahulilla ei alun perin ollut varaa muuttaa Suomeen puolisonsa ja lapsensa kanssa, jolla oli ollut suuri vaikutus perhe-elämään. Taloudellinen tilanne oli vaikuttanut alkuvuosien vierailujen olemattomuuteen ja Rahulin mahdollisuuteen osallistua merkittäviin perhejuhliin, joten fyysinen etäisyys ja poissaolo määrittivät perhe-elämän muodostumista ja olivat johtaneet emotionaalisiin paineisiin ja kitkaan perheen tulevaisuudensuunnitelmissa (vrt. Baldassar & Merla 2013, 26; Bryceson 2019). Valmistuttuaan ja töitä saatuaan Rahul kertoi tuntevansa olonsa mukavaksi asuttuaan Suomessa useita vuosia, mutta kuten hän yllä viittaa, vaimolle muutos oli epätoivottu. Poissaolo ja etäisyys siten jatkuessaan luovat uusia perhe-elämän muotoja ja niihin sisältyviä jännitteitä rutiineista ja rituaaleista.

I'm not supposed to leave this service more than five days. Maximum is five days. Although my situation was of emergency and it was really bad they did not allow me one day more. [...] That was a stressful

time. I didn't get to sit and be with my in-laws or with my parents for long time. [...] I'm still not sure until this TE-toimisto course ends I can't do anything [hennosti naurahdellen]. (Deepika)

Taloudellisen tilanteen sekä lupien ja viisumien lisäksi vierailujen ja liikkumisen rakenteellisena vaikeuttajana toimi kotouttavat toimenpiteet. Kolmella puolison luokse tai mukana muuttaneella naisella olikin kokemuksia kotoutumiskoulutuksen kielikursseista, joko suoritetuista tai keskeytyneistä, joiden rajoituksia Deepika kuvailee yllä. Perhettä koskevissa vakavissa tilanteissakaan ei ollut itsestään selvästi mahdollista matkustaa perheen avuksi ja tueksi esimerkiksi ilman toimeentulon menettämistä. Deepikan tilanne on yksi esimerkki monesta, jossa hoivan ja vastavuoroisuuden osoittaminen ei ole rajatonta myöskään sosiaalisten suhteiden transnationaalissa tilassa.

Haastateltujen keskeisimmäksi transnationaalista yhteisyyttä ilmentäväksi yhteisöksi voi siis jossain määrin ajatella perheen. Perheen merkitys tulee esille sen rajojen määrittelyissä, joissa muodostetaan myös kodin rajoja ja kuuluvuuden paikkoja. Siten perheen elämänkulun näkökulmalla on määrittelyistä riippuen erilaisia vaikutuksia transnationaaliin tilaan, ja perheen keskeisyyteen tuen ja avun muotoina. Tilapäiset paluut ja hallitut etäisyydet määrittelevät perheiden tiloja erilaisiksi ja vaikuttavat odotuksiin ylirajaisen liikkuvuuden seurauksista. Yhteydenpito- ja vierailurutiinit mahdollistavat ja vaativat etäisyyden ja läheisyyden välillä tasapainoilua ja synnyttävät erilaisia merkityksiä yhteydenpidolle, hoivan vastavuoroisuudelle ja ylirajaiselle perhe-elämälle.

6 PAIKALLINEN ETNISKANSALLINEN YHTEISÖLLISYYS

Etnisen kategorisoinnin ja kehystämisen ohjaaman arkiymmärryksen vuoksi kysymykset etnisyydestä ja sen ulottuvuuksista kulkevat mukana myös viimeisessä analyysiluvussa (Brubaker 2013, 42). Tässä luvussa kuitenkin kysyn *miten etninen ja / tai kansallinen tausta vaikuttavat yhteisöllisyyden rakentamiseen ja millainen merkitys etniskansalliselle yhteisöllisyydelle muodostetaan*. Keskityn etnisyyden ja kansallisuuden osittain paikallisesti muokkautuneisiin merkityksiin ja tarkastelen käsityksiä paikallisten etnisperustaisten yhteisöllisyyksien olemuksista. Käsittelem siten useiden erillisten ja sisäisesti heterogeenisten etnisten yhteisöjen toiminnan merkityksiä haastateltujen elämässä. Viimeisen alaluvun lopuksi tiivistän luvun keskeisimpiä löydöksiä.

6.1 Merkitsijöinä kansalaisuus ja etnisyys

Suomessa tilapäisesti ja vakituisemmin asuvien intialaisten sosiaaliset, kulttuuriset, kielelliset, uskonnolliset, taloudelliset ja luokkataustat ovat keskenään erilaisia. Tuonkin tässä luvussa esille, miten luvussa kaksi kuvaamieni luokittelu- ja merkitysjärjestelmien vaikutukset ovat yhteydessä kansallisiin

ja etnisiin yhteisyyden määrittelyihin ja kokemuksiin myös Suomessa, sekä miten ylijäräinen liikkuvuus luo uusia merkityksiä ja vahvistaa erontekoa vaatien kuitenkin merkitysten ja niiden suhteiden uudelleenmuotoilua paikallisesti (Pyykkönen 2007, 52; Säävälä & Martikainen 2015, 12). Tällöin etnisuus voi joko osoittautua merkitykselliseksi tai toissijaiseksi tekijäksi. Kansallisuuden ja etnisyyden ulottuvuuksien avulla haastatellut kuvailivat intialaistaustaisten välillä erontekojen ilmenemistä, pysyvyyttä ja muuttumista. Savitan pitkä katkelma taustoittaa kielen keskeisyyttä Intian eri alueiden, keskinäisen kanssakäymisen ja intialaisuuden eroista käydyissä neuvotteluissa:

Haastattelija: Do you think is it important to know other Indians in [here]? Or in Finland?

Savita: Hmm. Not quite sure about that question. But I think once we come outside we should maybe get out of that exclusiveness and be able to accept all kind of people and know all kind of people without differentiating between the boundaries. [...]

Haastattelija: Do you mean by boundaries within India or-

Savita: Yeah I mean- if you talk about India it's much more than India. Like I said each state has different language so that exclusiveness is more in India. Usually the same set of language people meet together. That is usually there so I'm telling we should move out of that and know more people. [...] We should move out of that exclusiveness just out language and stuff.

Haastattelija: Yeah. Do you think does it matter that, that exclusiveness or is it here also- not in your friend group but-?

Savita: Yeah I think in certain places because if you look at Indian demographics there are certain state people who migrate a lot till abroad. I don't know why but for some reason. For example from the state I come there's very handful of people, [x] or [x] in [here]. So there's no point even if we are exclusive. But if there are let's say a certain state where there are thirty-forty people from the same state and they are very exclusive, the other people who are from just handful from the other state, they feel left out. It's because when they are together they tend to talk in their language. And like I said language is totally different. The other person wouldn't understand. So that becomes a problem. We should be able to, for some reason, accommodate everyone. That's the thing. (Savita)

Katkelmassa Savita tuo esille etnisen ja kansallisen taustan perusteella muodostetun yhteisyyden ehtoja sekä tarpeen niiden uudelleenarvioimiselle liikkuvuuden seurauksena. Savita viittaa kielen ja alueen kytkökseen, jotka ovat etnisyyden ulottuvuuksia, sekä epäsuorasti myös muihin eroihin. Koska tietyiltä kielialueilta lähteneiden lukumäärissä on epäsuhta, tulevat tietyt kieliä puhuvien väliset ja sisäiset erot näkyvämmiksi paikallisessa tilassa. Yksinkertaistetusti kieli etnisyyden ulottuvuutena toimiikin keskeisenä rajamekanismina yhteisöllisyydelle, koska kielellä on keskeinen asema etnisyyden osana suhteiden välittäjänä ja organisoijana. Savita tuo esille puhutun kielen merkityksen erityisesti kuuluvuuden ja yhteisyyden tunteeseen, jolloin puheen kääntyessä enemmistön kielelle aiheuttaa se ristiriitoja kohteliaisuuden normin ja käytännön välillä sekä toimii siten ulossulkevana, joko tahattomana tai tietoisena erottautumiskeinona (ks. Brubaker 2013, 252).

Puhuttu kieli muodosti yhden tapaamisessa läsnä olleen rajamekanismin myös osallistuessani haastatellun kutsumana nyttikesteihin (*potluck*) kesäisessä puistossa. Tapaamiseen oli tulossa haastatellun lisäksi hänen puolisonsa, muutama läheinen ystävä sekä yksi uudempi tuttava ja tämän kutsuma ystävä lapsineen; lähemmät ystävät ja uudemmat tuttavat tulivat eri Intian kielialueilta eivätkä

osanneet englannin lisäksi muuta yhteistä kieltä. Saavuin toisena paikalle, asetin vilttini ensimmäisenä saapuneen haastatellun uudemman tuttavän alustan viereen ison puun varjoon, ja aloitimme tutustumisen keskustelemalla uimisesta, kuumuudesta ja mistä hän tuntee haastatellun. Haastatellun saapuessa yhdessä puolisonsa ja ystäviensä kanssa he ryhtyivät kätellen tapahtuneen nimienvaihdon jälkeen istumaan viereemme yhdelle isolle viltille siten, että muodostimme jonkinlaisen kolmion heidän ollessa vastakkain toistensa kanssa.

Olimme jo aloittaneet seurapelin kysymyksiin vastaamisen, jonka kuvaamiseen palaan luvussa 7.2, kun viimeinen tapaamiseen osallistuva haastatellun uudemman tuttavän ystävä saapui. Hänen tulonsa laitto liikkeelle tarkemman esittäytymisen muiden paikallaolijoiden kesken, jonka aikana läpikäytiin lähtöalue Intiassa, Suomessa asumisaika ja nykyinen työstatus, jotka merkityksellisinä vuorovaikutusta ohjaavina kognitiivisen kartan osina paikansivat paikalla olijoille omaa ja toisten suhteellista sosiaalista sijaintia (ks. Brubaker 2013, 51; Eriksen 2010, 72; Jenkins 2008). Aiemmin haastattelussaan haastateltava kritisoi Savitan tavoin kieliperusteista sulkeutuneisuutta ja kuvaili paikallisten intialaistaustaisten tuttaviansa joukon olevan ”monikulttuurinen”. Kuitenkin esittäytymisten jälkeen seurapelin ja muun keskustelun edetessä ristiriita kohteliaisuuden normin ja käytännön välillä tuli esille, kun haastateltu ystävineen vaihtoi jatkuvasti keskustelunpätkiä muille paikallaolijoille vieraalla kielellä.

Ensimmäistä kielenvaihdosta selitettiin minulle sillä, että äidinkielen puhumiselle on harvoin mahdollisuus. Silloinkin perustelun osana toimi tilaisuuden tullen intialaistaustaisten kesken jonkin muun yhteisen kuin englannin kielen käyttö, vaikka kieli olikin yhteinen vain pienen enemmistön kesken. Perustelun voi tulkita osittaisena ja tilanteisena sovelluksena kohteliaisuuden normista vähemmän monikielisessä ympäristössä, jossa merkityksellistä on näkökulmasta riippuen syntyvät vuorovaikutuksen dynamiikat eli millaisessa valossa tilanteet näyttäytyvät paikallaolijoille. Tällöin näkemys vuorovaikutuksen rajoista vaikuttaa kielellä tehtyihin kuulijajoukon rajauksiin: pienet hetket ja maininnat voidaan kokea henkilökohtaisemmiksi, jolloin saatetaan hyödyntää eri kieltä rajaten kuulijajoukkoa. Kieltä osaamattomien näkökulmasta kielenvaihdokset voivat taas olla huomiota herättäviä ja synnyttää ulossulkevan tunteen. Kieleen liittyvä vaivattomuuden kokemus, ”äidinkielessään kotona olemisen ruumiillistunut kokemus”, saattaa myös vaikuttaa kielen vaihtamiseen ajattelematta. (Brubaker 2013, 254, 256.) Muuten tapaamisen aikaisia kielenvaihdoksia ei kommentoitu, vaikka ne selvästi loivat ulkopuolisuuden ja tervetulleeksi olon kokemukset erilaiseksi kieltä osaamattomien ja osaavien kesken. Kielenvaihdokset aiheuttivatkin tapaamisen ilmapiirin luomaan tilaan ikään kuin pysähdyksiä, jolloin ulkopuolelle jääneiden elekieli muuttui hetkellisesti samaan aikaan vältteleväksi ja pälyileväksi. Kielestä huomauttamalla voi myös saattaa itsensä negatiivisen huomion kohteeksi (Kovalainen 2011, 209), jolloin puolittutujen tapaamisessa

ulkopuolelle jääminen voi näyttäytyä sosiaalisesti helpompana vaihtoehtona kuin ulkopuolisuuden esiin tuominen. Kieltä osaamattomat paikallaolijat lähtivät muita huomattavasti aiemmin, johon kielenvaihdoksilla on voinut olla vaikutuksensa.

Tapaaminen tuo esille kielenvaihdosten merkityksen myös pienemmissä tapaamisissa sekä tuo näkyväksi kielen avulla rajojen luontia, välitystä ja henkilökohtaisuuden rajaamista. Tällöin hieman poiketen Savitan katkelmasta ei ole merkitystä muodostaako tilanteisen kielenemmistön kaupungissa muuten lukumäärällisesti oleva enemmistö vai vähemmistö, mutta kielen valinta ja vaihdokset tehdään osittain samoista lähtökohdista mutta eri positioista käsin. Toisin sanoen yhteisyyttä synnytetään rajatusti kielenvaihdoksilla, joihin saattaa liittyä tietoinen hallinnan suhteiden muutos.

Haastattelija: Does it play any role where from India do you come from when you are in Finland?

Gita: Yes I think so. [...] I know here in Finland there are too many groups and there are very close-knit groups but they are too much in world in themselves. That might be a reason because they have been here for quite some time. (Gita)

They really want socialize with their communities only. Not with other ones. I see it everywhere [...]. Even in here I kind of see that if I meet those people in here. [...] I'm kind of confused that why it happens. When you go abroad then you should be more close because you are far away from our home country. Should be more close not more separated. (Anil)

Ryhmillä ja yhteisöillä Gita ja Anil viittaavat katkelmissaan etnisyyden yksinkertaistettuun kielen ja osavaltion kytkökseen. Muihin intialaistaustaisiin viitattiin katkelmien tavoin ryhmäkeskeisellä retoriikalla (Brubaker 2013, 42), jossa tulkintoja ohjaa ja vahvistaa sekä mielikuvat että ennakkoluulot toisten alueiden ihmisistä vaikuttaen erojen ja jännitteiden paikallisten versioiden luomiseen. Gitan tavoin näkyvämpi ryhmäytyminen yhdistettiin Intian alueiden muuttoliikehistorioihin ja sitä kautta kaupungissa asumisaikaan, eli miltä alueilta lähtöisin olevat intialaistaustaiset olivat olleet kaupungissa kauan. Muuttoaikojen kerrostuneisuus ja sen vaikutukset yhteisöjen muodostukseen tuo mieleen Baasin (2010) ja Singhin ja Cabraalin (2013; 2010) tutkimukset, joissa opiskelemaan muuttaneet ja vakiintuneemman intialaisen diasporan jäsenet toivoivat eri sukupolvien ja eri taustoista tulevien välille yhdistäviä siltoja. Tarkastelemani kaupungin intialaistaustaisten historia on suhteellisen lyhyt, joten paikallisista etnisyyden merkityksistä on neuvoteltu verrattain vähän aikaa kaupunkiin muuttavien intialaisten taustojen moninaistuessa. Eroavuus lukumäärissä ei kuitenkaan tehnyt helpoksi kuvitteellisen, erityisesti ideaalipuheessa elävän niin kutsutun yleisintialaisen yhteisön synnyttämistä käytännössä, johon Anil viittaa yllä ja jota samaan tapaan kuvailee Nisha:

Nisha: When you are outside the country we are all Indians. That's how it is [naurahtaa]. Might look a little complicated but that's how it works [...]

Haastattelija: Do you think that outside of India those different areas don't matter so much?

Nisha: It doesn't matter, yeah. It is just that we are all Indians in [here]. We are not from North India or South India or East India. But when you are in India it's a bit complicate. Now I believe the younger

generation is changing and the minds of the people are changing. People feel that they- we're all equal, there's no difference. We're all Indians. But still it'll take some time. (Nisha)

Kotimaasta muuttaminen ohjaa ajattelemaan eri tavalla kansallisuuden kautta ja muodostamaan tilanteisesti hallitsevan kansallisidentiteetin ulkomailla asuvana intialaisena (vrt. Tenhunen & Säävälä 2012, 186). Anil mainitseekin, että etäisyyden yhteiseen kotimaahan tulisi luoda yhteisyyttä kansallisuuden perusteella ilman etnisiä ja muita rajoja. Nisha taas viittaa etäisyyteen kertoessaan alueiden merkityksen olevan erilainen Intian ulkopuolella kuin Intiassa, jolloin alueelliset eronteot Nishan mukaan menettävät merkitystään liikkuvuuden tuloksena ja intialaisuudesta tulee ensisijainen yhdistävä tekijä. Loppuosa Nishan katkelmasta tuo kuitenkin esille eronteista käytävien neuvotteluiden jatkuvan keskeneräisyyden. Vaikka Nishan ja Anilin katkelmista saa kuvan ideaalisesti muotoutuvasta kollektiivisesta kansallisesti jaetusta taustasta liikkuvuuden seurauksena, jännitteet ja rajamekanismit eivät katoa tai menetä käytännön merkitystään vaan paikalliset ja transnationaalit suhteet muihin etnisyyksiin vaikuttavat uusien asemien ja merkitysten syntymiseen. Niin kutsutun yleisintialaisuuden tilanteinen korostaminen voi siten olla yksi tapa luoda kuvaa intialaisuudesta ulospäin (vrt. Lessinger 2003). Yleisintialaisuuden konkreettisena osoituksena ja toteutumisenä haastatellut kertoivat yli osavaltiorajojen tarjottavasta avusta sosiaalisen median ryhmissä, jonka lisäksi Padmini kertoi vapaaehtoisvoimin järjestetystä urheilutapahtumasta:

Haastattelija: Do you think do Indian people help each other here?

Padmini: Yeah they do [...] For example to the gathering we went to people asked in the group that please volunteer to bring foods and stuff. For example I volunteered to bring all the [Indian] athletes [a product] so that they can take it back home. And someone else volunteered to buy them flowers. Someone volunteered to cook Indian food for them. I think lot of people help each other that way. Thinking might be different from each other but I think when it comes about India people unite and they do stuff. (Padmini)

Urheilutapahtumassa koko Intiaa edustavat vierailevat urheilijat nostattivat hetkellisen yhteistoiminnan verkoston ja nationalistisen kuvitellun yhteisön, jolla luotiin yhteisöllisyyden nationalistista representaatiota nojaten kansallisen järjestyksen logiikkaan (ks. Malkki 2012). Erityisesti alle vuoden Suomessa asuneet ja joilla oli vähän paikallisia sosiaalisia kontakteja, hyödynsivät edellä kuvattua idealisoivaa yhteisöllistä kansapuhetta, jonka avulla intialaisuudesta muodostettiin kuviteltua yhteisöä. Muuten luokittelujärjestelmien paikalliseen vaikutukseen suhtauduttiin kritisoiden kuten aiemmin kävin läpi, eikä niitä sivuutettu. Käytännössä kansallisuus yksinään tarjosikin näennäisen yhteyden ja sen avulla kuulumisuuden ja erillisyyden neuvotteluja käytiin etenkin periaatteen tasolla. Kuitenkin avulle annettiin erilainen merkitys tilanteissa, joissa kansallisuuden ajateltiin pitävän sisällään jaettua tietoa.

We still tend to be more in the sides of where you are more close to your kind of cultures. I've met many Indians who are actually going the contrast, on the other side. They mostly are with the Europeans. (Pradeep)

Pradeepin ja Padminin katkelmat yllä ja alla tuovat eri tavalla ilmi kansallisuuden olemuksen merkitystä ja joustavuutta irrallaan hallinnollisesta kansalaisuuden määritelmästä sekä yleisintialaisesta ihanteesta. Verratessaan enimmäkseen eurooppalaisten kanssa aikaa viettävien intialaistaustaisten ”kulkevan toiseen suuntaan” kuin mikä oletus läheisiksi koetuista kulttuureista on, Pradeep tuo esille lähipiirin kansallisuuksien toimivan myös erottautumiskeinona. Kokemus intialaisuuden tai etnisyyden yhdistävyydestä muodostuu tilanteittain ja toimii suhtautumista ohjaavana orientaationa, jolloin suhteita pyritään myös muodostamaan tietoisesti karttaen intialaista tai ”lähikulttuurista” alkuperää. Tällöin voi olla kyse esimerkiksi luokkaerosta, jolloin kielitaito ja eri kielillä puhumaan tottuminen kulttuurisena pääomana ja tulotaso taloudellisena pääomana voivat toimia erottautumisen ja yhdistävyyden tekijöinä, jolloin ensisijainen verkostoituminen samalta alueelta tai maasta muuttaneiden ihmisten kanssa voi näyttäytyä vältettävänä uhkakuvana. (Bryceson & Vuorela 2002, 21.)

[Country x] is pretty much close to my place where I come from and I can speak their language actually. So I kind of considered them as Indians. (Padmini)

Padmini tuo katkelmassaan esille kansallisuuden joustavuuden yhdistäen sen kulttuurien läheisyyteen, jaettuihin tapoihin ja kieleen eli hän suhtautuu naapurimaan kansalaisiin myös intialaisina yhteisen historian ja piirteiden perusteella. Katkelma alleviivaa Intian laajuutta sekä naapurimaiden suhteellista uutuutta, jolloin rajojen läheisyydessä asuvilla voi olla enemmän yhteistä ja vuorovaikutusta virallisen rajan toisella puolella kuin samassa maassa asuvien kanssa. On kulttuurisen läheisyyden kokemus sitten todellisuuteen pohjaavaa tai kuviteltua, voi se synnyttää valtioiden rajat ylittävää yhteisyyttä (vrt. Ghosh 2013). Siten haastateltujen toistama lausahdus, että apua ja tietoa on aina saatavilla alueensa ihmisiltä, voi käytännössä pitää sisällään hyvin erilaisia ihmisjoukkoja.

Edellä käsitellyn kieliyhteyden, lähtöalueiden ja kansalaisuuden merkitysten lisäksi paikalliseen yhteisyyteen vaikutti etnisyyden osana myös uskonto. Haastatelluista ainoastaan Deepika mainitsi uskontojen väliset jännitteet sekä niiden rajaavan ja organisoivan vaikutuksen yhteisyyden muodostumiseen. Uskonnolliset jännitteet vaikuttavat erityisesti tervetulleeksi tulon tunteeseen ja mahdollisuuteen osallistua intialaisten yhteistoimintaan tai tapaamisiin:

Sometimes I find it very bad for the people who belong to other religions. [...] I've seen Muslim people who don't feel welcome amongst the other Indians. They go and they sit with other Muslims who are mainly people from Pakistan. They cannot get to be with their own countrymen which is something very sad. (Deepika)

Deepikan kuvailemana uskonto ylittää useissa tilanteissa kielen tai kansalaisuuden yhdistävyyden jakaen ihmisiä erillisiksi yhteisöiksi uskonnon perusteella myös Suomessa. Uskonnon paikalliset merkitykset ovat vahvasti kytköksissä myös ylijarjaisiin paikkoihin ja tiloihin, joissa uskontojen merkityksiä myös muodostetaan. Koska Deepika kertoo kokemuksesta ulkopuolelta voi myös olla, että

osalle naapurimaan kansalaiset ovat muutenkin kuin pelkän uskonnon perusteella läheisiä. Pakistanin ja Intian monipolvinen historia on erottanut kulttuurin ja alueen itsestään selvää kytköstä, eikä maiden läheisyyden kautta ole kyseessä uskonnon edustajia mistä maasta tahansa (Aneesh 2010, 104–105). Toisaalta uskontorajojen ylläpito ja siirtyvät merkitykset voivat synnyttää kerrostuneempia ulkopuolisuuden kokemuksia ja vaikeuttaa yhteisöllisyyden tai yhteisyyden löytämistä paikallisesti.

Edellä kuvaillut etnisyydelle ja kansalaisuudelle annetut ja paikallisesti muodostuneet merkitykset heijastuivat kaupungin intialaistaustaisten yhteisöllisen ilmapiirin kokemuksiin: toisaalta muuttuneet merkitykset koettiin vieraaksi mutta toisaalta muutos nähtiin liian hitaana tai vähäisenä. Ilmapiiri vaikutti sosiaalisten kontaktien muodostamiseen, jolloin luodut yhteydet myös vaikuttivat ilmapiirin kokemuksiin. Anil oli yrittänyt luoda kontakteja kaupungin intialaistaustaisiin yli alue- ja kielirajojen tarjoamalla apuaan sosiaalisen median ryhmien kautta, mutta yhteyksien osoittautuessa lyhytaikaisiksi vastoin Anilin odotuksia, määrittivät ne hänen kokemustaan paikallisesta yhteisöllisestä ilmapiiristä negatiivisesti. Manojin kokemus oli tunnelmaltaan päinvastainen:

Haastattelija: Are they, your friends, mainly PhD students or some kind of students?

Manoj: I would make friends with anyone, PhD, non-PhD. I have a friend who was working as a chef in Indian restaurant. I have a friend who was working as a cleaner. And some students as well. Some who are unemployed. Everyone. I think any Indian people I see on the street, I kind of consider them as a friend [nauraa]. I don't know, but we do maintain contact and I've been to their houses. So they are my friends. I can say that, yes.

Haastattelija: Do you have many Indian friends?

Manoj: Yeah but of course because of the life I don't meet them. But I can say that I have a lot of Indian friends. And if there is a chance I just call them to my home for some chai and quick chat. (Manoj)

Lopulta Manoj ei kuvaa läheisiä tai säännölliselle yhteydenpidolle rakentuneita siteitä vaan lähinnä signaloi avoimuuttaan luetteloimalla eri työtilanteissa olevia tuttuja. Manojille kuitenkin kenen tahansa intialaistaustaiseksi oletetun näkeminen synnyttää jonkinlaista yhteenkuuluvuutta. Anililla konkreettisten jatkuvien siteiden puute vähensi yhteisyyden tunnetta ja korosti rajamekanismien pysyvyyttä, toisin kuin Manojille läsnä oleva mahdollisuus tavata toisia intialaistaustaisia halutessaan toimi yhteisyyttä ylläpitävänä ajatuksena, vaikka varsinainen kasvokkainen vuorovaikutus ja yhteistoiminta oli vähäistä. Katkelma tuo esille kuvitellun intialaisen yhteisön merkityksen paikallisen ilmapiirin luomisessa ja kuinka se on sidoksissa konkreettisiin suhteisiin. Poiketen avoimuutta ja yhteisyyttä ihanteellistavasta Manojista, Kumar vertaa asuinkaupungin ilmapiiriä toiseen Suomen kaupunkiin, jossa hän asui useamman vuoden:

Haastattelija: Okay, yeah. Do you think- was it bigger scene in [city x] or here?

Kumar: I would say that there are much more Indians in [here]. But because [city x] is kind of a- it's [more city] than [this city] is. The social network is closer I would say. In [here] there are several Indians and there are probably several that I've passed by every day on my way to lunch or something- I've been seeing them for two three- but I've never talked to them. It's probably because [this city] is a very

spread around city. Outside the university it's probably more difficult to meet Indians in [here] than [city x]. (Kumar)

Katkelma tuo esille kaupunkirakenteen ja asuinalueiden levittäytymisen vaikutuksen yhteisöllisyyden tunteen, läheisyyden ja ryhmien välisen dynamiikan syntyyn etnisyyden ja kansalaisuuden vaikuttamana. Yhteisöllisyyden ideaali ei toteudu käytännössä kaikkien kesken, keiden tahansa kanssa, vaan yleisintialaisen yhteisöllisyyden ilmapiirin tuntu on riippuvainen konkreettisista paikoista ja kohtaamisista eli missä ja milloin halutessaan voi kohdata ja tutustua toisiin intialaistaustaisiin. Nyttikestin (*potluck*) esittelyn yhteydessä käytiinkin läpi myös mistä paikallaolijat tunsivat toisensa. Esittelyt johtivat ennestään tuntemattomien kesken muiden yhteisten tuttujen tai paikkojen etsimiseen tuttujen intialaistaustaisten nimien ja työ- ja opiskelupaikkojen luettelomisella, jonka tuloksena ei kuitenkaan löytynyt yhteisiä verkostoja, vaikka kaikki olivat asuneet Suomessa useita vuosia. Linkkien haravoimisen tulos toimii esimerkkinä Kumarin esiin tuomasta kaupungin intialaistaustaisten verkostojen erillisyydestä ja eriytyneisyydestä sekä yliopiston keskeisyydestä työ- ja opiskelupaikkana. Yliopisto pienoismaailmana voi tieteenalasisidonnaisena jättää ulkopuolelleen myös muitakin kuin täysin yliopiston ulkopuolisia. Kaupungit mahdollistavat siten eri tavoin vuorovaikutuksen, kohtaamisten ja yhteisöjen rakentamisen strategioita (ks. Raunio & Hammar-Suutari & Säävälä 2011; Glick Schiller & Çağlar & Gulbrandsen 2006), jotka limittyvät erontekojen merkitysten muodostumiseen.

6.2 Toimijoita ja tapahtumia – paikallinen intialainen representaatio

We get together very often. I'm not sure if you know about Indian festivals. We have them almost twenty-thirty per year. Every month there is something going on, like traditional day, and people will be- they are more socialized and meet new people and tradition. That's the thing missing here. That's what I have experienced at least. I go work and come back and go work and come back. (Anil)

We have festivals. We meet lot of cousins. There's always people. It's kind of different energy. That energy was missing for me here. (Savita)

Intialaisten juhlapäivien, festivaalien ja muiden kansallisten ja alueellisten tapahtumien järjestämisellä rakennetaan etniskansallista yhteisyyttä myös Suomessa. Kuten Anil ja Savita kertovat katkelmissa, Intiassa säännöllisesti juhliminen, eri taustaisten vieraiden ihmisten ja perheen yhteen kokoontuminen tuo kuitenkin elämään erilaisen rytmin ja yhteisyyden energian, jonka koettiin puuttuvan nykyisestä asuin kaupungista. Tapahtumat luovat kuuluvuuden ja pysyvyyden tunteita sekä tiloja tutustua uusiin ihmisiin, joten ne vaikuttavat kaupungin intialaisten yhteisöllisyyden ilmapiiriin ja representaatioon. Tapahtumien järjestäjät ovat olennainen osa tapahtumien tilojen konstruointia.

Yleisemmin juhlilla ja tapahtumilla kollektiivisina rituaaleina on ylläpitävä ja sosiaalista järjestystä muodostava funktio, jossa esimerkiksi uskontoihin kytkeytyvät performatiiviset kollektiiviset rituaalit yhdistävät ihmisiä toisiinsa. Tällöin periodisesti toistuvat tapahtumat uusintavat tunnetta tärkeään

kokonaisuuteen kollektiivisesta kuulumisesta, johon liitetyt arvot ja rituaalit ovat kuitenkin neuvottelun alaisia. Ulkomailla eri festivaalien juhlinta, toisin sanoen valinta mitä tapahtumia järjestetään ja miten, on yhteydessä siihen mitä pidetään tärkeänä ja mikä toimii uudessa ympäristössä. Näin arvot voivat muuttua, joita tapahtumien sisältö sitten ilmentää. (Candea 2018, 34 viitaten Durkheimiin 1915 [1912]; Robbins 2015.) Tietyn festivaalin vietto voi siten toimia kuorena, joka saa eri sisällön paikasta ja yhteisöstä riippuen. Tapahtumat voivat esimerkiksi olla harkittuja paikallisen intialaisen representaation näytelmiä tai jäädä löyhiksi yhteisyyden esityksiksi tai yritelmiksi, joissa tukeudutaan kollektiivisiin symboleihin (ks. Lessinger 2003).

Aineistonkeruun aikaan kaupungissa järjestettävissä avoimissa intialaisissa tapahtumissa oli merkittävä rooli Intian suurlähetystöllä. Suurlähettiläs oli aktiivinen sosiaalisessa mediassa ja sen ulkopuolella koordinoiden tapahtumien järjestämistä ja oli niissä mukana edustustehtävissä. Tieto suurlähettilään vierailuista kaupungissa toimi Manojin sanoin merkinä siitä, että ”jotain intialaista tapahtuu”. Suurlähettilään näkyvä toimijuus koettiin merkitykselliseksi kunnioituksen ja tukemisen eleeksi Suomessa asuville intialaisille, ja toi osalle tunteen yleisintialaisen yhteisyyden näkyvyydestä.

Koska suurlähetystö ei toimi alueellisesti vain yhdessä kaupungissa, sillä on kuitenkin rajallinen vaikutus kaupungissa järjestettäviin intialaisiin tapahtumiin. Festivaaleja järjestettiin korkeintaan yksi vuodessa ja se pohjautui hindulaisuuteen. Kaupungin tilannetta verrattiin siten usein Helsinkiin, jossa suurlähetystö toimi yhteistyössä intialaistaustaisten järjestöjen ja yhdistysten kanssa. Ulkoapäin tarkasteltuna Helsingin tapahtumaisuus ja eri osavaltioiden järjestöjen olemassaolo näyttäytyi hyvin aktiivisena. Kuitenkaan asuinkaupungin järjestöistä tai niiden jaostoista ei tiedetty eikä toisaalta oltu kiinnostuneita osallistumaan yhdistysten toimintaan. Paikallisten tapahtumien järjestämisessä suurlähetystö olikin useamman vuoden toiminut yhteistyössä intialaisten tanssikoulujen kanssa:

As per my knowledge there is no association or community which regularly organizes events or does anything here. At least I don't know. There are two Indian dance schools here. I think one of them organizes the Independence Day or one of the event every year for the embassy. The embassy asks one of them to do the event. That is how they do. Probably if the embassy never set an event I don't know if they would've done it or not. Apart from that absolutely nothing. (Savita)

Paikallisia tapahtumia oli pitempään järjestänyt tai yrittänyt järjestää samat tahot, joten niiden tarjoama yhteisöllisyyden kehys oli hyvin tiedossa. Tapahtumissa kulttuuri usein pelkistyi esiteltäväksi, tarkasteltavaksi ja juhlistettavaksi materiaiksi vaatteiden, värien ja ruoan valikoimalla (vrt. Ghosh 2013). Koska suurlähetystön koordinoimat juhlat olivat avoimia kaikille, niiden tarjoama energia ja tila oli erilainen ja niissä kulttuurien erillisiä osia tehtiin ymmärrettäväksi myös käytännöistä tietämättömille. Usein tämä tarkoitti esimerkiksi suomen- ja englanninkielisten juontojen rinnakkaisuutta ja

ohjelmanumeroita hallitsevia suomalaisten ja intialaistaustaisten laulu- ja tanssiesityksiä. Tapahtumat edustivat siten rajattua ja valikoitua representaatiota Intiasta ja intialaisuudesta (vrt. Lessinger 2003).

Toisin kuin kaupungissa, Helsingissä järjestettiin tapahtumia kaikkien isojen festivaalien aikaan, jolloin osa haastatelluista oli osallistunut Helsingissä järjestettäviin tapahtumiin kertaluontoisesti usein ensimmäisen Suomessa asumisvuotensa aikana. Halu osallistua intialaisiin ja intialaistaustaisten järjestämiin tapahtumiin liitettiin usein kodin metaforaan ja sen herättämiin tunteisiin eikä paikkaan tai kansakuntaan kiinnittymiseen. Tällöin konkreettisiin läheisiin suhteisiin kiinnittymisen kautta perheissä uusintetuista perinteistä voi tulla tilapäisesti merkityksellisiä käytäntöjä myös ylijäisessä tilassa. Siten transnationaalien perheen fyysisen läsnäolon vastikkeena voi festivaalien aikaan toimia tapahtumaan yhteen kokoontuneet ihmiset, joihin haastatellut viittasivat fiktiivisellä sukulaisuudella. Tällöin toiset intialaistaustaiset muodostavat hetkellisen perheen kokemuksen. Yhteisyyden ja kodin osana olemisen kokemuksen muodosti tapahtumissa erityisesti yhteinen äidinkieli, jaettu koti-ikävä ja kodeissa valmistetut perinneruoat ja -herkut (vrt. Bailey 2017, 58). Toisaalta yleiset festivaalien tapahtumat eivät välttämättä olleet merkityksellisiä Suomessa performatiivisesti edes kertaluontoisesti ja niitä saatettiin vältellä (vrt. Olwig 2007, 24–25). Tapahtumien tilat eivät myöskään välttämättä pitäneet sisällään yllä lueteltuja asioita vaan niiden kautta yhteisyyttä koettiin suljetumpien yhteisöjen järjestämissä tapahtumissa, joita käsitellen luvussa 6.3.

Kaupungin tapahtumien toteutumisen epävarmuudesta johtuva tapahtumien epäsäännöllisyys oli yhdessä samojen tapahtumajärjestäjien luoman kehyksen kanssa luoneet niistä pieniä, lähinnä uudempien tulijoiden ja lapsiperheiden tapahtumia, joihin pitempään Suomessa asuneet ja eri elämäntilanteissa olevat eivät osoittaneet kiinnostusta. Pienen joukon yleistapahtuma ei tarjonnut sitä mitä intialaisilta festivaaleilta kaivataan eikä toisaalta Helsingin isommat tapahtumat houkuttaneet osittain välimatkan vuoksi. Alla Kumarin ja Anilin tapaan haastatellut muistelivat kuulleensa kaupungissa Diwalin aikaan järjestetystä tapahtumasta, mutta kukaan ei ollut osallistunut siihen. Tapahtuma oli kuitenkin juuri se, johon olin sattunut osallistumaan ennen haastattelujen tekemistä.

Haastattelija: Do you know if there is any events here in [this city]?

Kumar: I believe there was at least- we have this major festival called Diwali. There was one Diwali celebration last year and I think they were trying to organize it in the previous two years as well but it didn't eventually happen. If I know correctly. Other than that I don't think so. No other. There is usually this Indian independence celebration stuff that used to happen in [city x]. But I think in [here] either they don't happen or they happen in a very- among a few people. (Kumar)

Haastattelija: Do you have those Indian festivals here in Finland?

Anil: Actually there was one in Helsinki when I came. But that is the one of our biggest festival called Diwali. [...] They have this small small community but don't celebrate the festival. At least in [here]. I saw in Helsinki- there was one in [here] also but it was pretty small. There were couple of families there. Get together, spend some time. (Anil)

Diwali-festivaalin tapahtumassa entisen elokuvateatterin keskikokoiseen saliin riveittäin ryhmittäytynyt, *sariin*, *salwar kameeziin* ja muuten juhlallisesti pukeutunut yleisö koostui Anilin kuvailun mukaisesti pääasiassa intialaistaustaisista lapsiperheistä, joista suuri osa oli intialaisen tanssikoulun kurssilaisia ja tapahtuman esiintyjien läheisiä. Ohjelmassa oli suomalaisen soittajan sitar esitys sekä suomalais-intialaisten tanssiryhmien esityksiä, jotka juonnettiin suomeksi ja englanniksi. Valitsin paikkani yhdeltä yläriviltä läheltä rivin päätyä erään perheen vierestä toivoen paikan vapauden tiedustelun avaavan tilan luontevalle jutustelulle ennen esitysten alkua. Ihmisiä saapui ja lähti paikalta verkkaisesti läpi tapahtuman, joten myös vieressäni istuvan seurueen kanssa saapui pian istumaan lisää ihmisiä. Eri aikaan paikalle saapuminen synnytti riveissä pientä liikettä, kun istumajärjestys mietittiin uudelleen jo paikalla olleiden ja uusien tulijoiden kesken.

Valmiit seurueet oli helppo erottaa salista, koska paikkojen vaihtamisen ja kaikkien paikalle saapumisen tuloksena riveille syntyi myös kehollisesti rajattuja alueita, eli esimerkiksi vieressäni istuva kääntyi istumaan vinottain seurueeseen päin ja selkä minuun päin. Ulkopuolisuuden määrittäminen oli selvä myös tilaa halkovien kielten avulla kuulijajoukkoja rajaten. Yhdessäolo seurueen kanssa ja esityksiin syventyminen vaihtelivat saumattomasti pimennetyssä katsomossa, kun samalla seurattiin esityksiä, otettiin videoita ja kuvia, seurusteltiin lähellä istuvien kanssa ja tarjottiin lapsille eväitä. Muutaman tanssiesityksen aikaansaama puhelinmeri oli osoituksena erityisen mukaansatempaavista kohdista. Lisäksi puhelinmeri esiintyi tietyssä osassa katsomoa sosiaalisesti tärkeän esityksen kuten oman lapsen tai puolison esityksen aikana. Hetkittäinen yhteisöllisyys perustuikin yleisönä olemisen kokemukseen. Muuten yhteisöllisyyttä oli esiintyjien kesken ja sitä myös symbolisesti merkitsi suurlähettilään pitämä puhe ja osallistuminen tapahtumaan sekä tapahtuman päättävä mahdollisuus yhteiseen maksulliseen ruokailuun salin alaosassa. Muuten tapahtuman ilmapiiri oli hieman sekalainen eikä se ollut oikein varsinaisesti suunnattu kenellekään, vaan tapahtuman tarkoitus oli raottaa kaupungin ja suurlähetystön tarjontaa intialaistaustaisille ja toisaalta esitellä intialaisia tansseja suomalaisilla vaikutteilla kaikille.

Samaan tapaan kuten osa haastatelluista oli matkustanut Helsinkiin suurempiin tapahtumiin osallistuakseen, oli Diwali-juhlaan matkustanut myös useampia pariskuntia pienemmästä lähikaupungista. Tapahtumiin osallistumisen kokemus voi siten olla riippuvainen myös paikallisesti solmituista verkostoista, jolloin ilman niitä ulkopuolisuuden kokemus voi syntyä toisessa kaupungissa myös kontaktien vähydestä varsinkin, jos paikalla olevat ryhmittyvät tiiviisti sulkien muita ulkopuolelle. Riveihin ryhmittyneet seurueet siten ilmensivät myös jakoja asuinalueiden mukaan, jotka edelleen muodostivat rajatumpia sosiaalisia tiloja tuttavien kesken. Tapahtumiin osallistuminen voi kuitenkin tarjota alustan tilapäiselle yhteisyyden kokemukselle ja olla siten merkityksellinen.

Koska suuri osa haastatelluista oli muuttanut Suomeen opiskelemaan ja pisin asumisaika kaupungissa oli noin viisi vuotta, ei paikallisten tapahtumien järjestämisen historiaa tuotu muutamaa vuotta kauempaa esille. Muista poiketen Manoj ja Deepika mainitsivat aiemmin Nokiassa työskennelleiden intialaisten järjestäneen säännöllisesti tapahtumia, joista tieto oli vaikuttanut myös tutkimusasetelmani muodostamiseen. Manojille niin kutsutun Nokia-yhteisön järjestämien intialaisten tapahtumien merkitys oli ollut suuri ensimmäisenä vuotena, jolloin hän oli voinut tukeutua yhteisön tapahtumien ilmapiiriin. Deepika taas oli kuullut Nokia ajoista Suomessa kauemmin asuneelta mieheltään:

The Indian community here in [this city] has been- because earlier there were lot of people from Nokia. They organized a lot of events and Diwali celebration. Indian food. At least for the first year I was really like finally at least there are some Indian people I can meet during Diwali day. But after that I think when Nokia was going down and down and down all these events dropped happening. Now there are a bunch of students who are trying to struggle with their own life so of course there is no organization who can work to organize any event. "Let's all meet in a bar" or a "let's have Indian food". (Manoj)

Deepika: Yeah. Did you also get to meet some of the expatriates from the Nokia time who have now resettled into newer jobs? [...]

Haastattelija: Maybe one person mentioned in the interview that when there were more Nokia employees there were more Indian gatherings and things

Deepika: Yeah, yeah, yes.

Haastattelija: And after that it was- it is more quiet and divided which you said.

Deepika: Yeah, yeah. My husband says the same things. (Deepika)

Nokian romahduksen jälkeen paikallisen intialaistaustaisen väestön painopiste muuttui isossa organisaatiossa työskentelevistä eri tieteenalojen opiskelijoihin ja eri työpaikoissa työskenteleviin yksilöihin. Tieto ja kokemus Nokia-ajan yhteisön järjestämisestä tapahtumista vaikutti nykyisen tilanteen kokemiseen, jota tulen katkelmassa tiivistäneeksi Deepikalle. Intialaistaustaisten yhteisöjen erillisyys voi olla uudenlaista suhteessa aiempaan, mutta vaikutelma on myös voinut korostua Nokia-yhteisön hajaantuessa ja siten muiden yhteisöjen jäädessä jäljelle. Katkelmassa Manoj esittää järjestöjen voivan järjestää samanlaisia tapahtumia, mutta Nokia kokemuksen kautta sama työpaikka voi myös tarjota toimivan alustan aktiiviselle vapaa-ajan toiminnalle laajemminkin työpaikan ulkopuolisille. Kokemustensa pohjalta Manoj toivoi kaupunkiin muuttavan pysyvämmin orientoituneita henkilöitä:

That's needed. I hope maybe in few years there are some more Indians who can do this. But if all the people who are coming are so busy with their life this cannot happen. Some people have to be "I'm here". Let's see. Maybe things change in future. (Manoj)

Vaikka harvoin järjestettyihin tapahtumiin osallistumiseen ei osoitettu kiinnostusta ja Helsinkiin tehdyt matkat tapahtumia varten olivat kertaluontoisia, paikallisesti järjestettyjä intialaisia tapahtumia toivottiin Manojin tapaan olevan enemmän. Erityisesti tapahtumat koettiin tärkeiksi työssäkäyville lapsiperheille, koska esimerkiksi yliopisto järjesti jatkuvasti erilaisia tapahtumia opiskelijoille. Intialaiset tapahtumat näyttäytyivät siten valintoina muiden joukossa (vrt. Martikainen & Gola 2007). Kaupungin tilanne tuo näkyväksi yhteisöjen ja yhteisöllisyyden vaativan aktiivista konkreettista työtä,

joten ilman halukkaita järjestäjiä ja osallistujia mitään ei tapahdu (vrt. Korpela 2009, 133). Tilapäinen orientoituminen, kiire ja epävarmuus asumisen kestosta eivät Manojin katkelman mukaisesti synnytä vakaata pohjaa paikalliselle yhteistoiminnalle. Myös vuosia aiemmin hajaantuneen Nokia-yhteisön tietojen perusteella iällä ja asemalla on merkitystä siihen, kuka voi toimia aktiivisesti tapahtumien järjestäjänä ja ihmisten koollekutsujana. Vastoin Manojin kiireisyyden korostamista, yksi haastateltu oli järjestänyt ystäviensä kanssa tapahtuman intialaisena juhlapäivänä:

Last time- like I said the other girl- we are interested in organ- like the ten of us [huvittuneesti]. We decided to make one festival together and we thought we will call people whom we know. First we decided with twenty people, thirty people. It ended up to be almost forty to fifty people and everyone was happy because they were part of it. They said that if you call we would want to- people would want to participate but there's nothing that's calling them to be part of a one. That I realized from my experience. So last time it was good. We didn't expect so many people to come. And we didn't even give them a message out. We just invited people whom we know and so many people turned out. I think if somebody does something with a genuine purpose, lot of people will come. I don't know how they carry forward. (Savita)

Ruohonjuuritason meiltä-meille tapahtumana juhlan kehykset olivat joustavammatt kuin Intian suurlähetystön ja tanssikoulujen. Paikalle saapui ihmisiä lumipallomenetelmällä kutsumalla, joka jo yksinään loi erilaisen ilmapiirin yhteisyydelle, koska ihmisistä ei muodostunut selkeästi erillisiä seurueita ilman yhteisiä tuttuja. Suuri paikalle saapuneiden määrä kuvastaa kaupungissa olevaa vapaata tilaa eri toimijoiden järjestämille tapahtumille ja sitä kautta myös paikallisille neuvotteluille intialaisuuden merkityksistä, koska tapahtumaa ei ollut rajattu tietyn kielialueen intialaisille. Yhteistapahtumien vähyys voi myös toisaalta tuoda vapauden olla osallistumatta ja siten viettää juhliä haluamallaan tavalla ja luoda niille uudet käytännöt. Tapahtumien ulkopuolella tärkeitä juhliä vietettiin uusin muodoin ja merkityksin vähintään läheisten ja ystävien kanssa. Juhliin liittyvä symboliikka on siten myös sovellettavissa, jolloin muunlaisetkin ja usein alkuperäisistä johdetut tapahtumat voivat toimia niiden paikallisena vastikkeena:

[Diwali] is one festival that I used to love when I was back home and I think I'm still doing that here [naurahtaa]. I also love Holi but I think that I can't do it here at all. Because you can't just play around with colors and the stuff here. But I'm really interested in this thing which I think happened in summer in [here]. I don't remember the name but they run around and they play with the colors. Because I have seen people colored in busses and everything so I was wondering at what is this. Maybe I should look into this some time and take part in that [naurahdetaan]. That will be Holi for me. (Padmini)

6.3 Yhteisöjen sosiaaliset tilat ja eletyn yhteisöllisyyden kitkat

Yleisten joukkotapahtumien lisäksi intialaisia festivaaleja vietetään suljetummissa, ulkopuolisilta usein näkymättömissä olevissa kieliosavaltioperusteisissa etnisissä yhteisöissä. Yhteisöt eivät ole formaaleja järjestöjä tai yhdistyksiä, mutta toimivat järjestelmällisesti kooten yhteen tietyn osavaltion tai alueen intialaistaustaisia, jos heitä on kaupungissa lukumäärällisesti tarpeeksi. Näiden yhteisöjen

henkilökohtainen merkitys oli usein ristiriitainen: yksityisempien intialaisten tapahtumien ilmapiiriä toisaalta kaivattiin, mutta yhteisöjen toimintaan aktiivinen osallistuminen ei kiinnostanut eikä sopinut yhteen ulkomailla asumisen tavoitteiden ja mielikuvien kanssa. Ristiriitainen suhtautuminen kertoo siten etnisten yhteisöjen usein hyvin tilapäisistä merkityksistä, joita käsittelen tässä luvussa.

If I came out of India and be with Indian people all the time I'm not learning anything new because I've created a mini India outside India. That's not the point of coming outside and learning something new. (Manoj)

Manoj käyttää katkelmassa esimerkkinään Intiaa kertoessaan havaitsemastaan kontaktien ja ajanvieton keskittymisestä saman etnisyyden tai kansallisuuden ihmisiin, joka ei hänen mukaansa sovi sopeutumisen ja uuden kokemuksen päämääriin. ”Mini-Intian” luomisen kritisointi paljastaa siihen liitettyjä mielikuvia ja sisältöjä, että se toimisi eristävänä kopiona, koko elämää jäsentävässä mielessä perinteiden ja toimintatapojen jatkuvuutta uusintavana organisaationa. Katkelma tuo esille siten toisaalta vastapuheen etniselle kehystämislle eli marginalisoiville ja stereotypisoiville oletuksille etnisiin yhteisöihin kuulumisesta ja uppoutumisesta, mutta myös arvottavia käsityksiä yhteisöissä aktiivisesti toimivista henkilöistä. Täten eroa tehdään yhteisölliseen stereotypiaan vetämällä henkilökohtaisia rajoja identifikaatiolle selittämällä niitä toisenlaisella, yksilöllisemmällä narratiivilla. Merkitykselliseksi eroksi siinä muodostuu yhteistoiminnan konteksti ja kontaktien valinnanmahdollisuudet: onko kyseessä pitkään koossa ollut yhteisö vai valikoitu intialaistaustaisten verkosto. Käytännössä kuitenkin yhteisöllä oli ollut osalle niitä kritisoiduillekin erityinen asema ensimmäisinä vuosina, jolloin yhteisöt tarjosivat apua ja tukea uudessa ympäristössä. Silloinkaan ne eivät olleet haastateltujen ainoita yhteisöjä, ja Deepikan mukaan ”matkat” etnisten yhteisöjen ulkopuolelle koettiin välttämättömiksi. Muiden kontaktien ja yhteisöjen olemassaolo toimii myös rajanvetona etnisten yhteisöjen aktiivisiin jäseniin ja osoituksena useista erillisistä sosiaalisista maailmoista.

I think it's also important to not be only in the Indian community and to venture out and have international people in your circle. Because when you are living in a country, you should try to adapt yourself to these surroundings. (Deepika)

Deepika: There are some sort of a hidden rules which are not said out. I don't know whether to say this now [naurahtaen] I mean. There are things which all Indians do in India but when you came out of India, when you do it people look at you a very bad way “why you are doing it like that”. One of them is talking loudly. [...] These small minor things but I think they are very important and I think when I went to [Middle-Europe] I learned all these things and that's when I got adjusted to Finnish life so much easier than people who came in directly.

Haastattelija: Yeah. Is it always a another person who guides you or is it also that you just know these things and notice things and then learn how to-

Deepika: I think it's mainly other people telling you. Because you do learn by yourself but it is through your experiences which can be delayed. (Deepika)

Deepikan tapaan haastatellut, joilla oli yhteyksiä etnisiin yhteisöihin, kuvasivat niiden merkitystä paikallisen tiedon ja toimintatapojen välittäjinä. Deepikan mukaan yhdessä Euroopan maassa opituista toimintatavoista on hyötyä myös muissa Euroopan maissa, joten tieto on siirrettävissä ja hyödynnettävissä ylijärjestyksellä. Koska tieto eri konteksteissa hyväksytyistä toimintatavoista kulkee pääasiassa ihmiseltä toiselle, välitetty tieto muodostaa myös paikallisia käyttäytymiskoodistoja eri yhteisöjen sisälle. Muokattujen tapojen nopealla oppimisella tai eri tavoin toimimalla voi myös pyrkiä erottautumaan muista yhteisöistä tai yhteisöjen jäsenistä (vrt. Koskela 2020, 10). Yhteisöjen välittämällä toimintatavoilla rajataan myös kuuluvuutta tekemällä valintoja siitä, keiden kanssa yhteisiä paikallisia kulttuureita ja käytäntöjä luodaan neuvoja välittämättä, ja ketkä jätetään ulkopuolelle.

Välitetyn ohjauksen voi myös ajatella eräänlaisena yhteisöllisenä elämäntilana siirtymäriittinä Arnold van Gennepin (1977 [1960]) kolmivaiheisen mallin mukaan, jossa irrottautuminen tutusta sosiaalisesta tilasta on haastateltujen tapauksessa myös konkreettista. Sen lisäksi irrottautumisella on symbolinen puoli, jolloin siirtymävaiheen liminaalitulassa ulkopuolisuus syntyy voimakkaimmin monen haastatellun tapauksessa suhteessa suomalaiseen yhteiskuntaan, jonka kontekstissa ei ole vielä muodostettu uusia käyttäytymismalleja tai tavoitettu asemaa ja suhteellista sijaintia. Tällöin irrottautumisen ja siirtymän vaiheessa etnisillä yhteisöillä voi olla merkitys niiden selvittämisen prosessissa. Liittymisen vaiheessa uudelleen aukeava yhteisöllinen tila on etnisissä yhteisöissä kuitenkin valinnainen ja menettää usein merkitystään siirtymäriitin läpikäynnin jälkeen. Koska siirtymävaiheessa arvostus kokeneempien ja vanhempien tietoa kohtaan määrittelee ensikohtaamisia ja sosiaalisten asemien suhteita, voi edellä käsitellyt yhteisöjen tilaan muodostetut toimintatavat ja ilmapiirit lopulta osoittautua liittymisvaiheessa yhteensopimattomiksi oman ajatusmaailman kanssa. Näin ollen yhteisölliseen tilaan tulee uusia jännitteitä, ellei koko yhteisö läpikäy siirtymää uudenlaiseen yhteisölliseen tilaan. Viimeisen vaiheen voikin ajatella liittymisenä uuteen asuinympäristöön siirtymävaiheessa välitetyn tiedon avulla. (Em.) Deepikan aiemman katkelman mukaan siirtymäriitti luo ruumiillistunutta tietoa liikkuvuuden seurauksista ja liikkuvasta elämästä. Yhteisöllisen ohjauksen ja välitetyn tiedon tila koettiin kuitenkin eri tavoin tarpeelliseksi ja vapaaehtoiseksi:

Haastattelija: Do you think- is it important to know other Indians in Finland? Or in [here]?

Kumar: I think definitely at least knowing a few. I would not probably- I mean I still don't go to these social gatherings and stuff where there are fifty or hundred people but I really like it if I know three or four or five Indians. And of course I mean because there is no cultural gap [...] there is certain comfort level and of course when I just moved [...] it was too early to ask people for help or the people to offer their help to me. Then Indians in that way are more helpful.

Haastattelija: Do you think that's why it's important or are there any other reasons?

Kumar: I think that's the main reason. It's kind of a getting started off in a new city. I think it becomes a lot easier if you know your fellow- somebody from your same- country. But after that I would say [...] it's a choice. In the beginning it's more dependency not a choice. (Kumar)

Tiedon ja kokemusten välittämä apu on Kumarin katkelman mukaan merkityksellinen uudessa paikassa aloittaessa, joten yhteydet etnisiin yhteisöihin ja yksittäisiin ihmisiin eivät välttämättä johtaneet yhteisöjen toimintaan pitempiäaikaiseen osallistumiseen tai uusien yhteisöjen muodostamiseen. Kumarin mukaan tarvitsemansa avun ja tuen saamisen jälkeen yhteyksien ylläpito ja yhteisöjen toimintaan osallistuminen muuttuu sitovuudeltaan riippuvuudesta valinnaksi. Tällöin etnisten yhteisöjen merkitys on myös sidoksissa asumisaikaan ja sen luomaan riippuvuuden dynamiikkaan. Katkelman mukaan alussa yhteydessä voi olla kyse hetkellisestä vuorovaikutuksen helppouden synnyttämästä yhteisyyden tunteesta. Siten ilman kontakteja maassa pitempään asuneisiin alkua uudessa maassa kuvailtiin haastavammaksi. Etnisyyden ja kansallisuuden yhdistävää merkitystä alun asettautumisessa luotiinkin diskurssin kautta, jossa korostettiin toisella intialaisella olevan erilaista jaettua tietoa, jonka pohjalta annetut neuvot ja apu oli luotettavampaa ja saavutettavampaa. Yhteisen, osaksi kuvitellun, taustan vuoksi ei välttämättä ollut väliä keneltä intialaistaustaiselta apua tarvitessaan sai. Yhteisöjen sisäisen tiedon avulla ongelmienratkaisu sekä vertaistuki esimerkiksi rasismikokemusten purkamiseen toimivat keskeisinä yhteisöjen sosiaalisten tilojen käytäntöjen vahvuuksina eli miksi ne koettiin tilanteittain tärkeiksi erityisesti alussa (vrt. Gillespie 2013, 145).

Kumarin mainitseman uudessa paikassa aloittamisen yhteydessä monet haastatellut olivat liittyneet tai saaneet kutsun erilaisiin intialaistaustaisten perustamiin sosiaalisen median ryhmiin ja yksityisempiin viestiryhmiin. Apuun ja tukeen liittyen yhteisölliset tilat ja toisten intialaistaustaisten tunteminen toimivat siten aiemmin mainitusti tärkeinä tiedon jakamisen kanavina. Osana yhteisöjen toimintaa oli sekä kasvokkain että sosiaalisen median paikallisissa ryhmissä ja rajatuissa osavaltiooperusteisissa viestiryhmissä neuvojen jakaminen, verkostoituminen ja tapahtumakutsujen levittäminen. Viestiryhmät olivat aktiivisempia ja siten tärkeämpiä yhteisöllisyyden näkökulmasta kuin sosiaalisen median ryhmät, jotka olivat monilukuisia, hajanaisia ja unohtettuja. Viestiryhmät olivat väylä yhteisöjen jäsenyyden rajaamiseen ja yhteisyyden tunteen ylläpitoon. Tieto viestiryhmistä levisi tuttujen kautta ja niihin pääsi vain kutsulla. Viestiryhmiin sisäänpääsy vaati siis usein ensin kasvokkaisen kontaktin toisin kuin sosiaalisen median ryhmät kuka vain saattoi löytää hakutoiminnon kautta ja liittyä tai lähettää liittymiskutsun. Käytännössä kuitenkin niistäkin tieto liikkui kasvokkaisten kontaktien kautta, koska ryhmiä oli useita ja ne olivat sekalaisesti nimettyjä. Viestiryhmät toimivat yhteisöjen sosiaalisina tiloina, joissa jaettiin ja päivitettiin kuulumisia sekä suunniteltiin tapahtumia ja tapaamisia. Ne olivat keskeisessä osassa yhteisöjen toimintaa ja käytäntöjä varsinaisten kasvokkaisten tapaamisten lisäksi:

Haastattelija: Could you tell me more about these message groups- how they work. Do people send there often messages or?

Rahul: Yeah. The one belonging to my state- we organize events. On some festivals we get-together. That is basically for very specific- these get-together kinds of things and otherwise informing

somebody's having a baby or something like that. Its basically informing that. The meeting of that group is not a frequent base because everyone is having a family here so we don't meet that frequently. It's only something- some major function is happening. Then we rent the school hall and bring food and have it together. (Rahul)

Yhteisöjen tapahtumat ja tapaamiset merkitsivät monelle haastatellulle ”yhteyttä juurille”, joka määrittäytyi eri tavoin haastatellusta riippuen. Yhteisöjen tilassa kulttuuriseen taustaan koettiin saavan yhteys ihmisten, kielen ja ruoan kautta. Yhteisöjen kontekstissa kulttuuriperinnön ylläpito tarkoitti siis konkreettista toimintaa kuten tapahtumiin osallistumista, kielitaidon ylläpitämistä ja perinneruokien valmistusta ja syömistä. Niihin liitettyjen yksityisen ja yhteisöllisen symboliikan avulla tapaamisissa tuotettiin myös jatkuvuuden kokemusta. Liikkuvuuden seurauksena kulttuurisen identiteetin osat siis muuttuvat ja muuttavat merkitystään, jolloin esimerkiksi ruoan ja syömiskäytäntöjen merkitys oli korostunut. Intialaisen kotiruoan ja herkkujen tarjoilut olivat harvinaisia juhlien ulkopuolella, joten tapahtumissa ruoasta tuli merkittävä yhteisyyden konkreettinen ja symbolinen muoto sekä sosiaalisuuden käytäntö (ks. Bailey 2017).

Haastattelija: Do you think, is it important to know other Indians in Finland?

Deepika: Yes I think it's very important because if you live only amongst foreigners you are- you will eventually forget your roots, your culture, your language. (Deepika)

Juurimetaforan hyödyntäminen on tyypillinen paikkojen ja ihmisten oletettua kytköstä luonnollistava ja siten ihmisiä tiettyyn paikkaan kiinnittävä puhetapa (Malkki 2012a, 30–32). Vieraan kulttuurin ympäröimänä oma kulttuurinen identiteetti voikin muodostua sitä tärkeämmäksi mitä enemmän on tekemisissä eri kulttuureista olevien kanssa (esim. Tenhunen & Säävälä 2012, 186), jolloin yhteisöjen tapahtumiin osallistumiset toimivat suojana juurien tai identiteetin unohtamisen uhkakuvaa vastaan. Yhteisöjen sosiaalinen tila toimii alustana, jonka kautta asemoitua suhteessa uuteen ympäristöön ja taustalleen antamiin merkityksiin eli muodostaa myös erityisyyttä suhteessa muihin, ulkopuolisiksi ajateltuihin kulttuuristen identiteettien olemuksiin. Toisaalta yhteisölliset tilat edustavat aina rajattua, tiettyjen ehtojen ja arvojen läpi tuotettua yhteisyyttä, jolloin sen merkitys kulttuurisen identiteetin ylläpidossa voi olla hyvin osittainen ja tilanteinen, jos se on lainkaan merkityksellinen. Juurimetaforan hyödyntäminen voi siten olla tilanteinen ja yksityinen keino identiteetin olemuksen sovittamiseen.

There is no In- I mean there is a big Indian community here but they are also divided among themselves on the basis of the language that they speak. There is a huge and a very active community- there are many communities over here but they belong to one particular state. They speak the same common language. And of course you can go into that community and join their event but then you feel like an outsider because they are speaking a language which you don't speak. (Deepika)

But here since the number is not balanced and there's no proper association and there's no single person whose neutral enough to hold people I think there's nothing which can bring people together. Which is kind of lacking here. The reasons are very complicated. (Savita)

Kuten aiemmissa luvuissa 6.1 ja 6.2 kävin läpi, kielellä oli etnisyyden osana olennainen sosiaalista elämää järjestävä merkitys, joten kieliyhteydet määrittivät myös paikallisten etnisten yhteisöjen jakautumista. Niin ollen yhteisellä kielellä on merkittävä rooli yhteisöjen rakentamisen ja ylläpidon perustuksissa ja yhteisyyden ja ulkopuolisuuden tunteiden vahvistamisessa. Koska yhteisöjen erillisyys perustui vahvasti kieleen ja siihen limittyneisiin erontekoihin, kielitaito määritteli perustavanlaatuisesti vastaanoton kokemuksia ja yksilöille avoimia sosiaalisia tiloja. Kielitaito ei ole itsestään selvästi sidoksissa tiettyyn osavaltioon syntymiseen tai kuulumiseen eikä toisen alueen kielitaito automaattisesti tarkoita muiden hyväksyntää. Käytännön kielitaito ja syntyminen tiettyyn kielialueeseen muodostivat kuitenkin oletusarvoisen siteen, jota pystyi hyödyntämään yhteisöllisissä tiloissa. Jos äidinkieltä puhuvia ihmisiä oli vähän, alueen kielitaitoa ei ollut tai se oli heikkoa esimerkiksi Intian sisäisten muuttojen takia, rajasi se paikallisiin etnisiin yhteisöihin kuulumisen mahdollisuudet heikoiksi ja ulkopuolisuuden kokemukset kerrostuneemmiksi. Deepika kuvaili kokemaansa yhteisöllisen kuulumisen ja kielitaidon sidosta, joka luo esteen monelle mutta silti vähemmistölle intialaistaustaisista:

For me the problem is that the state that I come from I don't speak that language because I never lived in that state. It's very rusty, that language. I cannot join that state's community's gathering also because they'll make fun of me, I have this feeling and I don't even speak the language. The official that I speak it's also bit crude because it's not correct. It's puhekieli kind of a language. I learned it in [city z] but then I've lived [there] only for [x] years so the people who moved from [there] will not consider me as a part of [it]. So I don't belong to any particular community. Which is a big problem for me but it's not the same for many of the other Indians. Most of the Indians whom I know they speak their own mother tongue so it's easy for them to blend into these communities. (Deepika)

Deepikan yllä oleva ja edellinen katkelma paljastavat, ettei yhteisöjen erillisyys ole todellisuudessa selvärajaista ja ehdotonta eivätkä ne ole täysin suljettuja, joten yhteisöjen tapahtumiin osallistuu ja kutsutaan myös niiden ulkopuolisia, usein toiselta kielialueelta lähtöisin olevia puolisoita. Katkelmat kuitenkin osoittavat myös, etteivät yhteisöjen sosiaaliset tilat ole myöskään niin ”sekoittuneita” kuin ulkopuolisten osallistuminen antaisi olettaa ja jota moni toivoi. Jäsenyyden ja kuulumisen määrittely ei olekaan helppoa todellisuutta yksinkertaistavissa luokittelujärjestelmissä. Puutteellinen kielitaito toimi yhteisöllisistä tiloista etäännyttäjänä ja toi hankaluuksia eri kielitaustaisille aviopareille. Kohteliaisuuden normin tunnustaminen, eli ettei ketään suljeta vuorovaikutuksen puolelle, ei tarkoita sen automaattista ulottumista käytäntöön varsinkaan oletetusti äidinkieliyhteisöissä tilassa, jolloin kielenvaihdosten kautta tuli väistämättä kokemaan ulkopuolisuutta yhteisöjen tapaamisiin osallistuessa (ks. Brubaker 2013, 252).

Savita: But this is a problem I've heard a lot from the families here.

Haastattelija: Is it specifically from the families?

Savita: I think the families. Because for us students it doesn't really matter if the community is organizing something for us because university always does something. For us it doesn't matter but for the families- they would want something to happen because either they are working and they have kids. I think they need something to be included or something. It can be a problem for them more. (Savita)

Ulkopuolisuuden kokemuksiin suhtautumiseen ja kehystämiseen vaikuttaa Savitan tavoin elämäntilanne. Eri elämäntilanteiden koettiin mahdollistavan eri paikkoihin ja yhteisöihin kuulumista sekä luovan erilaisia tarpeita yhteisyyden muodoille. Ulkopuolisuuden kokemusten kerrottiin vaikuttavan enemmän työssäkäyviin lapsiperheisiin, joille etnisiin yhteisöihin kuulumista alun sopeutumisvaiheenkin jälkeen pidettiin tärkeinä sosiaalisina paikkoina, joissa rakentaa suhteita ja tuntee yhteisyyttä. Yhteisöt ja niiden viestiryhmät näyttäytyivätkin monelle lähinnä lapsiperheiden alueena. Toisaalta lapsiperheidenkään kuulumisen ja osallistuminen etnisten yhteisöjen tapahtumiin ei ollut itsestään selvää, jos esimerkiksi lapsi ei ollut oppinut vanhempiensa äidinkieltä tai äidinkieliä.

Yhteisöjen sosiaalisia tiloja määritteli siten toisaalta kieli ja toisaalta elämäntilanne, jotka kummatkin vaikuttavat yhteisyyden kokemukseen ja halukkuuteen osallistua ja luoda siteitä muihin jäseniin eli miten omaksi yhteisöjen tilat koetaan. Tilojen jakoihin ja kerrostumiseen vaikuttavat myös ulkomailla ja tietyssä kaupungissa asumisen ja matkustamisen kokemukset, tulovuodet ja Intiasta lähtövuodet. Luvun alussa käsiteltyjen liikkuvuuden mielikuvien ja tavoitteiden lisäksi yhteisöihin ristiriitainen suhtautuminen olikin seurausta yhteisöjen tiloihin kuuluvien keskinäisistä jännitteistä. Uusien muuttajien myötä kaupungin intialaistaustaisten taustat ja sukupolvet monimuotoistuvat ja vaikuttavat yhteisyyden ja etäisyyden kokemuksiin perinteiden, asenteiden, arvojen ja niistä käytyjen neuvottelujen kautta (vrt. Singh & Cebraal 2013; 2010), jolloin kaupungissa pidempään asuneiden muodostamat ja ylläpitämät yhteisöt voivat muistuttaa asioista, joihin Intiasta muuttamisella oli otettu etäisyyttä (vrt. luku 5.2 Padminin katkelma vapaudesta). Tällöin yhteisöissä uusinnettujen käytäntöjen ja perinteiden avulla tuotettu jatkuvuus saattoi merkitä myös muuttumattomuutta negatiivisessa mielessä ja etäännyttää muusta tärkeäksi koetusta yhteistoiminnasta. Yhteisöjen rakentuminen vakiinnutettujen kieli ja osavaltio jakojen mukaan ei herättänyt seikkailua, uusia kokemuksia ja uudenlaista avoimuutta. Padminin katkelmat alla tuovat esille, miten eri taustoista, aikaan ja tilanteista muuttaneiden väliset jännitteet, neuvottelu sopeutumisen merkityksistä ja perinteisistä käytännöistä kiinni pitämisestä voivat etäännyttää alun perin tärkeästä yhteisön sosiaalisesta tilasta:

Because in these groups there are married people, young people, also some old people from different backgrounds. [...] Initially when I came to Finland we used to hang a lot with all these people but then slowly slowly we kind of drifted away. I really don't like when someone judges someone without even knowing them properly and that happens a lot in Indian community. That is the reason I don't want to hang around with some people. I try to stay away. (Padmini)

Padmini: I tend to stay away from certain people. That's the reason I also try to stay away from lot of this group gatherings because I know they will be there. I feel that it really upsets me and if something happens by chance I'll keep on thinking about that stuff for a very long time. I just skip that part.

Haastattelija: It's just easier to not to go.

Padmini: Yeah, yes [naurahtaa]. (Padmini)

Yhteisöjen tiloihin muodostuvat kitkat tuovat esille etnisyyden tilanteisen ja intersektionaalisen yhdistävyyden. Asumisajasta ja muutto-orientaatiosta riippuen seuran hakeminen kulki jaksoissa, joista yksi saattoi olla kaupungissa kauemmin asuneiden intialaistaustaisten yhteisöt. Ajan myötä yhteisöihin kuuluvuuksien muutokset kuitenkin näkyivät etnisiin yhteisöihin osallistumisessa, niiden tärkeydessä ja etnisyydelle annettavissa merkityksissä. Yksikään haastateltu, jolla yhteyksiä etnisiin yhteisöihin oli, ei kuvaillutkaan niiden olevan enää aktiivinen osa sosiaalista elämää. Niiden merkityksiin ja otettuun etäisyyteen vaikutti ajan kuluessa muodostetut läheiset ”luottointialaisten” ystäväryhmät:

I have my own set of Indian people whom I'm close to. I can honestly say that they are not those kind of people who do not change- you should change, you should adapt little to the society that you are in. Should not always have the same mentality how you were in India. You can be like that in India. When you come abroad you should change. (Deepika)

Etnisten yhteisöjen tilojen representaation ja tunnelman määrittelyvaltaan ei koettu juuri voivan vaikuttaa, joten omien intialaisten ystävien muodostamat pieniyhteisöt koettiin vapaammaksi ja vastavuoroisemmaksi tilaksi; kaikkien jäsenten kesken oli muodostettu myös läheisemmät suhteet. Luottointialaisten yhteisöt eivät kuitenkaan korvanneet isompia etnisiä yhteisöjä ja ne perustuivat erilaiselle yhteisyydelle, joten tiettyihin arvoihin ja sosiaalisiin perinteisiin törmäämisen epämukavuus ei välttämättä poistanut ajoittaisten tapahtumiin osallistumisten arvokkuutta. *Cocoon community*:n ideaan tukeutuen (esim. Gillespie 2013) yhteisöjen voi ajatella toimivan osalle aiemmin kuvaamani siirtymäriitin kaltaisesti muutoksen paikkoina, joiden tilassa voi tutustua ohjatusti uuteen, mutta jotka eivät kuitenkaan tarjoa täydellistä muutosta ja siten yhteisön selkeää taakse jättämistä. Merkityksen muutoksen jälkeenkin etnisten yhteisöjen toimintaan osallistutaan ja niiden jäseniin pidetään yhteyttä rajoitetusti hallitulla etäisyydellä, koska yhteisöt sisältävät yhteisyyden osia, joista ei haluta luopua kokonaan eikä kokemuksia välttämättä saada muualta:

I cannot- I like to be part of it. If you're missing home and if you miss the food from back home at those times and- It's nice to go to such places. It's very rare to find [naurahtaa] Indian delicacies or Indian food and some of them actually make it at home and bring it and serve it for us. It's definitely worth it. It's okay if those kind of people are there. You just say with a smile "hello" [nauraa]. And move away. (Deepika)

Edellisiä alalukuja yhteen vetäen haastateltujen etniskansallisen yhteisöllisyyden merkityksiin ja kokemuksiin vaikuttavat kuviteltu ideaalitalanne ja konkreettinen toiminta, jotka luovat yhteisyydelle rajatun, mutta samaan aikaan avoimen olemuksen: yhteisöllisyys ja yhteisöt ovat läsnä mutta piilossa. Etniskansallisen yhteisyyden tilanteiseen merkitykseen vaikuttavat erilaisina yhdistelminä esimerkiksi kansallisuus, etnisuus, kotiosavaltio, kielitaito, uskonto ja luokkatausta, joiden eroilla neuvotellaan sekä yhteisyyttä että erillisyyttä, vältettävää ja lähestyttävää. Etnisyyden ja etnisten yhteisöjen paikalliset muodot rajaavatkin yhteisöllisiä tiloja eri tavoin saavutettaviksi ja jännitteisiksi tiloiksi rajatuille

jäsenille ja rajallisille toiminnoille. Haastateltujen etniskansallisen yhteisyyden kokemukset tulevat siten lähinnä etnisten yhteisöjen ja intialaisten tapahtumien tilallisista käytännöistä: ne tarjoavat tapoja tulla nähdyksi ja löytää osittaista kuuluvuutta, tuttua vieraassa (vrt. Reed-Danahay 2015, 84–85). Jaetulle taustalle ja etnisille yhteisöille annettujen merkitysten muuttuessa yhteisöjen tilat näyttäytyvät tilapäisinä paikkoina, joilla on kuitenkin osalle jatkuva merkitys symbolisina ja materiaalisina tiloina.

7 KASVOKKAISET ARJEN YHTEISÖT

Viimeisessä analyysiluvussa tarkastelen haastateltujen arjessa ilmeneviä yhteisöjen ja yhteisöllisyyden muotoja. Tässä luvussa kysyn *miten haastateltavien kasvokkaiset arjen yhteisöt Suomessa muodostuvat, ja mikä on niiden merkitys jäsenilleen*. Käyn läpi miten sosiaalisen median verkostot, työ- ja opiskeluympäristöt, perheenjäsenet ja ystävät vaikuttavat yrityksiin rakentaa yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä. Lisäksi tarkastelen etnisyyden ja koulutuksen merkityksiä yhteisöjen paikantamisessa eli miten arjen yhteisöt toimivat valikoiden rakennettuina erottautumisen paikkoina. Viimeisen alaluvun lopussa koostan yhteen luvun keskeisimmät löydökset.

7.1 Arjen ympäristöt yhteisöjen pohjina

Before coming I had joined some social media groups and then [...] I connected to them over Messenger that I'm coming to [this city]. [...] Now we are friends. It was basically Facebook that really helped me to get connected. (Nisha)

I knew some people before coming here so I thought I'll be happy to have someone- some known faces around the same university. (Padmini)

I think I was able to make a lot of friends through the Indian people I knew here; they invited me to a party but they had different people. I got introduced and I started talking to them. (Padmini)

When I came for my master's program there were three other Indians already who came along with me, join with me. They are still- after completion of the program they started working elsewhere in [here] and I'm here in the university. (Rahul)

Mostly it's- we have common group so it's basically- my husband is always there. Still now I do not have my own group. [...] Now my husband's friends are my friends. It becomes that way. (Gita)

Maybe those are only my worries. Maybe there are people who came from India and already had some friends here. Then they might not find it that difficult. (Anil)

Katkelmat tuovat hyvin esille haastateltujen erilaisia lähtökohtia arjen verkostojen muodostamiseen ja yhteyksistä sosiaalisiin paikkoihin. Enemmistöllä opiskelemaan muuttaneista oli kaupunkiin aiemmin opiskelemaan muuttaneita intialaistaustaisia tuttuja, joten verkostojen laajentaminen heidän avullaan oli samaan tapaan luontevaa kuin avioliiton myötä Suomeen muuttaneilla, joiden kumppanien pääosin opiskeluaikaisista tutuista tuli ajan myötä parin yhteinen sosiaalinen piiri. Muuten ensimmäisiä

kontakteja oli hankittu ennen muuttoa yhteyttä ottamalla kaupungissa asuviin intialaistaustaisiin sosiaalisen median ryhmien kautta Nishan tavoin, tai kuten Anililla, paikallisia tuttuja ei ollut ennen muuttoa.

Haastattelija: Do you have contacts with our co-nationals here in [this city]?

Kumar: Absolutely. I play cricket so that's how I met most of the Indians in [city x] and it was the same in [here] as well. And of course there were one or two that I knew from work but then if you are playing cricket in Finland that's the easiest way to meet Indians, Pakistanis, Bangladeshis. (Kumar)

Basically my friends are amongst- they are in my office. My colleagues are friends but only until the office time. Otherwise they are not really. (Anil)

Työ- ja opiskelupaikat muodostivat keskeisimmät arjen sosiaaliset ympäristöt, joissa vietettiin eniten aikaa ja rakennettiin sosiaalisia verkostoja. Niiden lisäksi satunnaisemmat harrastukset kuten Kumarin mainitsema kriketti sekä opiskelijajärjestöihin ja tapahtumiin osallistuminen toimivat paikallisten suhteiden pohjana tuoden elämään sekä lyhytaikaista rajatumpaa yhteisöllisyyttä että läheisiä ystävyksiä. Erityisesti opiskelupaikat olivat tärkeitä ajanviettopaikkoja, jotka mahdollistivat uusien ihmisten tapaamisen. Opiskelu- ja työpaikat toimivat kuitenkin ensisijaisesti tuttujen paikkasidonnaisina keskittyminä eli tiettyjä ihmisiä tavattiin vain spesifissä kontekstissa eikä juuri niiden ulkopuolella, jota Anil kuvaa yllä katkelmassaan. Hetkittäinen ja paikkaan sidottu yhteisyys oli kuitenkin merkityksellistä ja korostui, jos sosiaalisia paikkoja oli vähän tai ne puuttuivat:

When I did my master's in [Middle-Europe] I was connected to a university so I knew one place where I can go, I can chill up, I can do that stuff. But here I was not linked to any of the organizations. I cannot go to the university without any reason- I didn't know where I can go, where I can at least get some information. (Gita)

Gitan katkelma tuo esille, miten opiskelu- ja työpaikat ovat luontevia konkreettisia paikkoja, joihin määräaikaaisesti kiinnittyä ja joissa tuntee kuuluvuutta, merkityksellisyyttä ja elämässä etenemistä. Konkreettiseen paikkaan, arjen rajattuun sosiaaliseen toimintaympäristöön kuulumisen toimii myös uudessa kaupungissa avainpaikkana, joka voi määrittää tilaisuuksia verkostoitua ja jonka kautta voi uudelleenasemoitua. Gita vertaa kokemuksiinsa eri statuksella liikkumisesta kuulumisen näkökulmasta, miten opiskelijana liikkussa tiedossa on valmiina yksi sosiaalinen paikka, johon kuulua ja jossa rakentaa uusia suhteita. Kumppanin kanssa tai kumppanin luo muuttaessa ilman valmiina tiedossa olevaa työ- tai oleskelupaikkaa arjen sosiaalisten paikkojen löytäminen niiden ulkopuolelta koettiin haastavaksi. Paikkojen merkitys oli ensisijaisesti sidoksissa toimijuuden ja itsenäisyyden kokemuksiin, jotka olivat yhteydessä paikoissa rakennettuihin omiin verkostoihin.

Konkreettisten paikkojen merkityksen lisäksi Gitan katkelmassa tulee esille aiempien kokemusten vaikutus odotuksiin sosiaalisten suhteiden solmimisesta ja sosiaalisen elämän rakentamisesta uudessa maassa. Haastateltujen esiin tuomat odotusten ja todellisuuden erot toivatkin näkyväksi myös

epäonnistuneita ja osittaisia yrityksiä muodostaa paikallisia suhteita ja jonkinlaista yhteisöllisyyttä. Anilin odotuksiin oli vaikuttanut aikaisempi kokemus suhteiden luontevasta solmimisesta uuteen maahan muuttaessa, jolloin töiden kautta luodut suhteet olivat ulottuneet myös vapaa-aikaan:

Haastattelija: Did you have Indian friends there or did you-

Anil: Yes actually couple of them. But only really- they were work related friends but they used to come to my house every now and then to meet my wife and [child] couple of hours. It's not like here. They were pretty social there. Because I would say they- coming for it some kind of community for themselves because they were also new. Maybe that's why. I had a couple of friends there.

Haastattelija: Are you in contact with them?

Anil: No not anymore. (Anil)

Katkelma on keskeltä vastausta, jossa Anil kertoo muuttohistoriastaan ja epäonnistuneista tai osittaisista yrityksistään tutustua Suomessa toisiin intialaistalustaisiin. Hän viittaakin aiemmalla kokemuksellaan sekä vaikeuksiin rakentaa työn ulkopuolisia suhteita että työyhteisön sosiaalisuuden siirtämistä työajan ulkopuolelle. Vaikeudet ja yritykset koskivat koko mukana liikkuvaa perhettä. Suhteiden muodostamiseen liittyvien oletusten lisäksi katkelma tuo esille liikkuvien ihmisten rakentamien paikallisten verkostojen mahdollista tilapäisyyttä, joka johtuu niiden paikkasidonnaisuudesta. Toisin sanoen suhteita ympäröi yhdistävä tekijä kuten työnkuva, joka määrittää niiden keston ja luonteen. Esimerkiksi Anilille katkelmassa kuvatut suhteet olivat paikallisia ajanviettosuhteita, joilla ei ollut jatkuvaa merkitystä muuton jälkeen. Anil kuitenkin kuvailee suhteiden muodostaneen pieniyhteisön, jättäen katkelmassa itsensä hieman ulkopuoliseksi ehkä poismuuton takia. Pieniyhteisössä merkityksellistä oli aika- ja paikkasidonnaisuus eli se oli erillinen kaupungin historiaan sukupolvia sidoksissa olleesta intialaisesta diasporasta. Samaan aikaan muuttaneiden tai yhtä uusiksi itsensä kokevien yhteisyydessä on paljon samaa Suomeen opiskelijoina muuttaneiden kokemusten kanssa, joissa merkityksellistä oli missä vaiheessa muuttoa ja mistä etsi ensimmäisiä kontakteja. Koska Anil oli tällä kertaa ainut ”uusi” ja siten yhteinen uutuuden kokemus ja samanaikaisen muuton luoma yhteisyyden tila puuttui, työyhteisö pysyi irrallaan vapaa-ajasta. Uutuuden lisäksi esimerkiksi myös vuorovaikutuksen ja palautteen niukkuus voi etäännyttää työyhteisöstä (Raunio & Säävälä 2011, 138).

That's one thing that I'm struggling with now basically: because I don't know the language I am not able to mingle better. (Kumar)

I never thought language will be such a big barrier. That was another thing. Though I'm not saying that people don't speak English, they do and when you speak in English they answer in English of course. [...] But I was thinking then like other European countries. It's gonna be just the same. (Nisha)

Koetut kieli- ja kulttuurierot vaikuttivat arjen ympäristöjen kehystämiin vastaanoton kokemuksiin. Erityisesti suomen kieltä äidinkielenään puhuvien suomalaisten kanssa kielierojen ja kielitaidon vaihtelevuuden koettiin vähentävän sosiaalisuutta pääasiassa työpaikoilla ja vapaa-ajalla, mutta myös yliopistolla. Vaikka haastatellut kokivat kansainväliset opiskelija- ja työyhteisöt mahdollisuuksina

tutustua eri puolilta maailmaa kotoisin oleviin ihmisiin, kielitaitojen puutteet käytännössä muodostivat etäisyyksiä suhteiden solmimiseen ja syventämiseen. Etäisyydet ja kohtaamattomuus syntyi siitä, että kielitaito ja siihen liittyvät epävarmuudet estivät spontaanit vuorovaikutustilanteet tai loivat niihin kiusallisia piirteitä. Kielitaito vaikutti siten kohtaamisten vähenemisellä tai mutkistumisella myös yleisemmin kaupungin ja asuinalueiden koettuihin ilmapiireihin. Opiskelijoille pistemäisiä, avoimiksi koettuja ilmapiirejä muodostui kaupungin kartalle tietyistä opiskelijataloista, joissa asuessa oli helppoa tavata uusia ihmisiä ja synnyttää lyhyitä keskusteluja (vrt. Huttunen & Juntunen 2020). Näitä taloja lukuun ottamatta naapureita tai laajemmin asuinaluetta yhdistävä yhteisöllisyyden tunne puuttui, koska arjen vuorovaikutustilanteita ei ollut, sulkien jonkin osana olemisen ja yhteisyyden tunteet pois (vrt. Raunio & Säävälä 2011, 124; Reslow 2018, 206).

If you don't have friends it's depressing sometimes because the neighbors don't talk to each other unlike in India. When you are just by yourself at home you can just ring the bell of the neighbor and then have tea or coffee together. That's a normal culture that you follow. That was a culture shock for me. (Nisha)

Verkostojen muodostaminen ei ollut itsestään selvää myöskään ammatillisen tai koulutuksellisen identifioitumisen perusteella. Yliopistomaailman sisällä kampusten tai työryhmien välillä tieto ei välttämättä kulje, jolloin verkostoituminen on kiinni sattumuksista ja yksittäisistä tieteenalojen opiskelijoista ja työntekijöistä. Verkostot ovat siten hajanaisia ja riippuvaisia yhdyshenkilöiden kohtaamisista:

Haastattelija: Do you have those people that you can ask questions or did you have?

Manoj: I did not have but last year we found some Indian PhD students. We found that there is already a twenty-thirty of Indian PhD students. Nowadays I have some people. (Manoj)

Paikallisten etnisten yhteisöjen tapaan Manoj kuvaa tiedon kulkevan ihmisten välityksellä. Tällöin ulkopuolisuuden kokemukset ovat riippuvaisia myös siitä, milloin kohtaa tai löytää itselleen sopivia ihmisiä, joiden kanssa rakentaa yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä. Etnisistä yhteisöistä voi oletetusti löytää tietynlaista toimintaa ja sisältöjä, mutta muuta paikallista yhteistoimintaa ja muiden tekijöiden kautta yhteisyyttä hakevien verkostot olivat vaikeammin löydettävissä.

Kuten Manoj mainitsee jatko-opiskelijoiden olevan intialaistaustaisia, uudet paikallisesti rakennetut suhteet olivat sidoksissa etnisyyteen ja elämäntilanteeseen erityisesti opiskelijoilla mutta myös ennen muuttoa paikallisia kontakteja hakeneilla. Aikaisemmin luvussa 6.3 mainittu alun neuvonta ja ohjaus oli siten myös opiskelijoiden kesken merkityksellinen sosiaalisuuden muoto, joka auttoi hahmottamaan uutta sosiaalista karttaa. Opiskelijoiden kesken suhteet rakentuivat myös jaettuun elämäntilanteeseen, joten he opettelivat yhdessä olemaan kansainvälisiä opiskelijoita Suomessa (ks. Amit 2012, 60–64).

Haastattelija: You mentioned that it is hard to get to know the Finnish students because like you said the courses are short and there are always new people [[in different courses, but-]]

Savita: [[Yeah.]] And plus all my assignments I've done with the Indian students. I haven't found the opportunity to meet Finns. Probably it's- there's a ice-wall. They are shy to talk, I'm shy to talk and both of us are like who's going to break the wall. It's never happened. (Savita)

But in that also I felt like people don't open up that much about themselves or they don't want to hung out after work because they probably have their own group or something. (Padmini)

Vuosikurssilaisten hajaantuminen eri kursseille loi pienempiä tuttujen verkostoja Savitan kuvailemana sen mukaan, oliko vuosikurssilla tai tietyllä kurssilla muita kansainvälisiä opiskelijoita, ja mistä he olivat muuttaneet Suomeen. Muodostuneiden ryhmien koettiin pysyvän erillään eikä suomalaisten ja kansainvälisten kurssilaisten kanssa ollut yhteisiä illanviettoja. Erillisyyteen ja suhteiden solmimiseen vaikutti siten haastateltujen ja muiden tekemät oletukset asumisen väliaikaisuudesta uutuuden ohella (vrt. Kovalainen 2011, 210; Amit 2012, 51). Toisin sanoen epävarmuus tai oletus suhteiden jatkuvuudesta vaikuttaa niiden solmimiseen ja voi siten vaikuttaa liikkuvien ihmisten tapaan muodostaa verkostoja, jotka ovat tukevia sillä hetkellä tai kannettavissa yllirajaisesti mahdollisen toisaalle muuton jälkeen. Kolmen kuukauden välein uusittavat rahoitushakemukset luovat hyvin erilaisen kehyksen asumiselle ja suhteiden rakentamiselle kuin useamman vuoden työsopimus. Myös koska samassa tilanteessa olevat kokevat samanlaisia asioita samaan aikaan, uutuus, kokemusten haku ja liikkuvuuteen liitetty avoimuus kohtaavat toisensa useammin esimerkiksi toisten kansainvälisten opiskelijoiden kesken kuin kotikaupungissaan opiskelevan kanssa (ks. Amit 2012, 21, 60–66). Toisaalta sama pysyvyyden ja suhteiden jatkuvuuden oletus koski vaihto-opiskelijoita, joihin muodostettiin harvoja, lyhytaikaisia siteitä ja yhteydenpito loppui vaihto-opiskelijoiden palatessa kotiyliopistoihinsa.

7.2 Ystävät arjen pienyhteisöinä

Anilia lukuun ottamatta kaikilla haastatelluilla oli työ- ja opiskelupaikoista kertyneiden yksittäisten ystävien ja tuttujen lisäksi yksi tai useampia läheisiä ystäväryhmiä. Niiden kuvailtiin rakentuneen keskenään erilaisen tekemisen ja olemisen ilmapiirin ympärille muodostaen siten toisistaan erillisiä sosiaalisia tiloja. Läheisten ystäväryhmien jäsenten lukumäärä vaihteli muutamasta reiluun kymmeneen, ja niiden muodostamisen keskiössä olivat edellisessä luvussa mainitut, ennen muuttoa kaupungissa jo asuneet tutut. Tarkastelenkin tässä luvussa missä mielessä ystäväryhmät voidaan käsittää pienyhteisöinä niiden merkitysten, käytäntöjen ja yhteisyyden rakentamisen perusteella. Koska ensimmäiset paikalliset tutut olivat usein intialaistaustaisia, lähes jokaisella oli myös vähintään yksi läheisistä intialaistaustaisista koostuva ystäväryhmä. Niiden rakentaminen ja intialaistaustaisten tuttujen löytäminen osittain johtui aiemmin käsitellyistä arjen ympäristöjen sosiaalisten tilojen etäisyyksistä.

For some reason I'm not able to make friends with other nationalities- I don't know why. (Savita)

I kind of have a small Indian community with a group of friends which we were there [...] We six have been a group for a long time. They're still the same friends. (Pradeep)

Pradeepin katkelma sivuaa monen negatiiviseksi kokemaa muutosta sosiaalisten suhteiden määrässä. Ystäväryhmät olivat monelle totuttua pienempiä ja siten riippuvaisempia tiettyjen ihmisten aktiivisuudesta kuin laajemmissa ystävien verkostoissa. Verkostolla viitataan yksittäisten ihmisten muodostamaan yhteyksien kokonaisuuteen eli keitä yksittäisiä ihmisiä yksilö tuntee. Piirissä, ryhmässä tai yhteisöissä jäsenet sen sijaan ovat suhteessa toisiinsa muodostaen sosiaalisen kollektiivin. Koska ystäväryhmien ulkopuolella paikallisia sosiaalisia verkostoja oli vähän tai ne olivat hyvin kontekstisidonnaisia, oli ystäväryhmien merkitys kasvokkaisen sosiaalisen tarpeen ja arjen yhdessäolon ja tekemisen näkökulmasta korostunut. Arjen yhteisöjä muodostettiinkin pääasiassa työ- ja opiskeluympäristöissä rakennettujen ystäväverkostojen kesken, jolloin ne muuttivat merkitystään. Tällöin niistä tuli usein jokapäiväisiä arjen kiinteitä osia tarjoten intensiivisempää ja pitkäkestoisempaa läheisyyttä kuin pelkästään työ- tai opiskeluyhteisöinä.

Because here you- when you are not in your home country, basically couple of people you know or the friends you have is your family. So normally everybody helps them. (Gita)

Ystäväryhmissä jäsenet oli valittu ja kuulumisen ja osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen, joten ryhmien jäsenistä muodostui hyvin läheisiä. Läheisyyttä ja yhteisyyttä erityisesti intialaistaustaisissa ystäväryhmissä tuotiin esille fiktiivisen sukulaisuuden kautta, jolloin ystäväryhmä oli ikään kuin paikallinen perhe. Gitan tavoin perheeseen rinnastus tuo esille ystäväryhmien merkityksen emotionaalisenä siteenä ja tuen, avun, läheisyyden ja luottamuksen lähteenä. Pradeepin aikaisempi viittaus ystäväryhmäänsä yhteisönä ja jäsenien pysymiseen samoina vuosien ajan, kuvastaa myös perheeseen liitettyä pysyvyyttä. Ystäväryhmien jäsenet vaikuttivat siten paikallisen sosiaalisen elämän muodostumiseen eli missä ja miten aktiivisen elämän sosiaaliset tilat paikantuivat. Etnisyyden ja kansallisuuden merkitykset olivat läsnä myös ystäväryhmissä, joten jo muodostetut suhteet vaikuttivat mahdollisuuksiin tutustua muihin (vrt. Korpela 2009).

Like I said in the group which I am there we have people from every part: North, South, East, West. That is good because then we'll be able to accept people of different kinds. (Savita)

Monelle intialaistaustaisessa ystäväryhmässä oli Savitan tapaan tärkeää samanmielisyys ja avoimuus, jonka osoituksena oli jäsenien taustojen moninaisuus. Ystäväryhmillä tehtiin siten eroa paikallisiin etnisiin yhteisöihin sekä kuuluvuuksien uudelleenmäärittelyllä että käytännöllä puhua monikielisessä tilassa ainoastaan kaikkien ymmärtämiä kieliä, eli usein käytännössä englantia. Kaikkien ymmärtämisen ja osaamisen kielen puhuminen ja etnisyyksien ”sekoittuneisuus” olivat merkityksellisiä yhteisyyden uudelleenrajaamisen ja kuuluvuuden tunteen osoituksia. Ne olivat myös erityisiä sosiaalisia tiloja heille,

joiden kielialueelta oli muuten vain vähän ihmisiä kaupungissa ja siten ulkopuolisuus intialaistaustaisten tapaamisissa usein läsnä. Sitä ei pidetä itsestään selvänä, ettei kielenvaihdoksia tule monikielisessä tilassa, joten yhteisen kielen keskeytymätön käyttö toimii käytännön osoituksena ystäväryhmän sosiaalisen tilan läheisyydestä, jossa henkilökohtaisuutta ei tarvinnut erikseen rajata kielenvaihdoksilla (vrt. Brubaker 2013, 254). Ystäväryhmissä yhteisten käytäntöjen muodostaminen, hallinta ja niihin vaikuttaminen on levittäytynyt tasa-arvoisemmin, joten myös ulkopuolisuuden kokemukset ovat helpommin vältettävissä ja keskusteltavissa. Intialaistaustaisten ystäväryhmien niin kutsuttu sekoittuneisuus riippui kuitenkin haastatellun preferenssien ohella sattumuksista ja arjen ympäristöjen rajaamista mahdollisuuksista, jolloin etniseen taustaan sidoksissa oleviin asioihin liitetty avoimuus ei välttämättä näkynyt käytännössä.

Ystäväryhmät olivat siten merkityksellisiä eri tavoin määrittyvän samanmielisyyden, vertaistuen, tiedon ja kokemusten jakamisen tiloja, joissa pystyi jakamaan myös asioita, joita ei välttämättä voinut jakaa esimerkiksi transnationaalille perheelle (vrt. Reslow 2018, 199). Vertaistuki toimi keskeisenä osana ulkomaille muuttamisen ja ylirajaisen liikkuvuuden kokemuksellisuutta erityisesti opiskelijoilla. Ystäväryhmissä jaetut kokemukset vaikuttavat niiden ajattelu- ja toimintaympäristön luomiseen, joka määrittää millaisia asioita niissä voidaan jakaa. Vertaistuellisesta näkökulmasta intialaistaustaiset ystäväryhmät usein olivat ensisijaisia tiloja, joissa keskusteltiin syrjinnästä ja rasismista, ja liittyi myös yleisemmin intialaistaustaisilta saadun vertaistuen ja avun erilaiseen kokemiseen:

I think of course it is very important to have people from your own country however they are. It doesn't matter. They are the ones who will have your back when you experience something bad because they will be able to understand they might have undergone the same thing. For example racism or any such bad thing. (Deepika)

Because there have been incidents. Some people was spitting on me on the street and then one person in the bar [...] full drunk guy, "please don't rob this place". [...] I know Finland is not a racist country but there are incidents like these quite often which you face at least once or twice a month. It does happen and people staring at you. Just staring. (Manoj)

Manojin katkelmassa tulee esille rasismien ja syrjinnän kokemisen lisäksi oletus, ettei Suomi ole rasistinen maa. Kuitenkin säännöllisesti kohdattu rasismi oli kyseenalaistanut oletuksen, koska se ei näyttäytynyt käytännössä totena. Suomi yhtenä Euroopan rasistisimpana maana luokin erilaisia konteksteja, joissa rakenteellisen rasismien sekä avoimen julkisilla paikoilla kohdatun arkipäivän rasismien lisäksi jatkuviin mikroaggressioihin törmääminen etäännyttää niin ihmisistä kuin sosiaalisista paikoistakin. Tällöin saman taustaisten ihmisten luoma tila voi tuoda turvallisuutta, vaikka nekään eivät ole vapaita luokittelujärjestelmiin ja ideologioihin perustuvalta arvottamiselta ja syrjinnältä.

Nyhtikesteillä (*potluck*) muiden keskustelujen ohella vertaistuellinen yhteisyys intialaistaustaisessa tuttavapiirissä ilmeni materiaalisesti seurapelin muodossa. Pelin laatija oli keksinyt ja kirjoittanut intialaisuuteen ja ulkomaille muuttamiseen liittyviä kysymyksiä pienille taitelluille paperilapuille, joita oli vuorotellen tarkoitus nostaa muovisesta rasiasta. Hän ei ollut tietoinen osallistumisestani tapaamiseen ennen pelin laatimista, joten kun tarkemmat Intiaan liittyvät kysymykset oli nostettu, kehoitettiin minuakin osallistumaan yhteen yleisempään kysymykseen vastaamisella. Kysymykseen vastattuaan palkinnoksi sai toisesta rasiasta valikoimansa suklaan. Kysymykset koskivat muun muassa mitä kaikkea Intiasta pakattiin ensimmäisellä kerralla mukaan ja kuinka monta laukkuja oli mukana, tiedätkö mitä nimesi tarkoittaa, mitä Intiasta kaipaa eniten ja mitä inhottavaa on viimeksi käynyt suomalaisten kanssa. Osan kysymysten kohdalla tulinkin hyvin tietoiseksi paikallaoloni mahdollisesta vaikutuksesta vastauksiin sekä tapaamisen sosiaalisen tilan muodostumiseen. Useimmista vastauksista lisäkeskusteluja käytiin kuitenkin koko joukon kesken, jolloin kokemuksia vertailtiin ja jaettiin. Kysymyksiin vastattiin naureskellen ja useimpiin varsinkin vaikeita aiheita sivuaviin melko lyhyesti, tapaamisen tunnelman pysytellessä keveänä. Peli edusti siten ohjattua kokemusten jakamista, jossa ei ollut välttämättä tarkoitus syventyä kokemuksiin vaan luoda niiden avulla yhteisyyden hetkiä.

Ystävryhmien merkitykseen myös vertaistuen ja yhteisyyden näkökulmasta liittyi olennaisesti jaettu tausta korkeakoulutettuina. Ystävien koulutustausta oli siten positiivisesti sidoksissa identifioitumiseen globaalisti uraa rakentavana korkeakoulutettuna, joten koulutuksen merkitystä ystävryhmien muodostamisessa tuotiin esille myös suoraan, vaikka suurin osa haastateltujen paikallisista ystäväistä oli yliopistosta tai muuten korkeakoulutettuja. Koulutuksen, opiskelun tai työnteon vaikuttamana tehdyt rajanvedot läheisiin ihmisiin ja ystävryhmien ulkopuolisiin tulivat selvimmin esille nyhtikesteillä (*potluck*), kun kerroin viimeisenä paikalle tulleelle haastatellun ystävryhmän ulkopuoliselle naiselle tutkimuksestani. Vieras nainen tiivistä selittämäni kysymällä tutkinko siis intialaistaustaisia puolisoita, kotirouvia (*housewives*), jolloin ennen tarkennustani haastateltu reagoi heti painokkaasti kieltäen ja selittäen tutkimukseni koskevan korkeakoulutettujen kokemuksia. Korkeakoulutetun ja kotirouvan kategoriat eivät poissulje toisiaan, mutta haastatellulle distinktio oli merkityksellinen. Samaan tapaan kuin Manojin katkelmassa luvussa 6.3 mainituissa mini-Intioissa, haastateltu halusi tapaamisessa välittää oman identifioitumisensa rajoja ja erottautua miehen mukana liikkuvalla tai avioliiton myötä luokse muuttavalle naiselle varatusta kotirouvan roolista, ja siten korostaa yksilöllisyytään.

Yksittäisten ystävryhmien merkityksistä kertoi myös niiden asettaminen epäsuorasti hierarkiaan ja miten niiden merkityksiä arvotettiin eri lähtökohdista käsin. Ystävryhmien arvottaminen toi esille myös pyrkimyksiä hallittuun intialaistaustaisten karttamiseen, jolloin muut kansainväliset tai suomalaiset ystävryhmät kansallisen taustan perusteella koettiin arvokkaammiksi. Siitä huolimatta

myös muutamasta läheisestä intialaistaustaisesta koostuva ystäväryhmä saattoi olla merkityksellinen. Arvottamisessa yhdistyi siten kielitaidon ja luokkataustan yhdistävyys sekä sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman kerryttäminen (vrt. Bryceson & Vuorela 2002, 21). Toisin sanoen luokka- ja kielitaustasta riippuen intialaistaustaisten ystäväryhmien ei ajateltu tuovan uutta sosiaalista pääomaa samoin kuin kansainvälisten ja suomalaisten ystäväryhmien. Katkelmaa ennen Nisha kertoi paikallisista suomalaisista ystävistään, jonka tarkennuksessa erillisten ystäväryhmien merkitykset tulevat esiin:

Haastattelija: Do you have- so all your friends are Finnish basically?

Nisha: Yes. I also have Indian friends but I would not say that because you're- they are Indians. I do have a lot of- like three four Indian friends as well and we meet quite often.

[...]

Haastattelija: So do you meet them more often than your

Nisha: Yeah, many times

Haastattelija: office- husband's office friends-

Nisha: Yeah. It's not- his office friends are more my friends. The girls. We have our own gang, a group so we all go together. And those Indian friends, we don't meet outside. We meet at home so we cook together and we party together at home. That's how it is. (Nisha)

I would rather make friends with Finns, because it's very important to know- I already know about my Indian culture and I'm proud about it, no doubt about it. Anybody would. But then still I feel you are in a country where you would like to know other people. [...] I know about Indians anyway. There is nothing new about it. (Nisha)

Nisha kuvailee katkelmissa ystäväryhmien käytäntöjen eroja, jotka heijastuvat niiden erilaisiin merkityksiin ja läheisyyksiin: intialaistaustaisen ystäväryhmän kanssa vietettiin aikaa kodeissa, suomalaisen ystäväryhmän kanssa tavattiin kaupungin ravintoloissa. Paikalliset suomalaiset tarjosivat Nishan mukaan uusia kokemuksia, verkostoja ja tietoa erilaisesta kulttuurista. Päinvastaisesti paikalliset intialaistaustaiset edustivat tuttua vieraassa ja tarjosivat spontaania sosiaalisuutta, koska tapaamisia ei tarvinnut sopia etukäteen pitkällä aikavälillä. Nishan ystäväryhmät olivat haastatelluista siinä mielessä poikkeus, etteivät hänen ystäväryhmänsä olleet yhteisiä tai limittäisiä aviomiehen kanssa, vaan ne olivat rajattuja ensisijaisesti hänen ryhmikseen. Ylemmässä katkelmassa epäonnistunut tiivistykseni suomalaisten ystävien tutustumisreitistä tuo myös näkyviin sukupuolen mahdollisen merkityksen ystäväryhmien muodostamisessa. Nisha olikin rajannut omiksi ystävikseen nimenomaan aviomiehensä kollegojen puoliset. Haastateltujen ystäväryhmien jäsenyydet usein tukivat toisiaan tarjoten erilaisia asioita, josta Nishan ystäväryhmät ovat hyvä esimerkki. Ne tarjosivat symbolista pääomaa sekä kuuluvuutta tai jonkin osana olemisen tunteita. Ystäväryhmillä kuvailtiinkin olevan kaikilla omanlaisensa tunnelma. Kumarilla suomalaisten ja intialaistaustaisten kanssa ystäväryhmät olivat muodostuneet vuodenaikojen rytmittämän urheilun mukaan, jolloin kesällä oli tiedossa krikettiä pääasiassa intialaistaustaisten kesken, ja syksyllä ja talvella sisäpelejä ja penkkiurheilua suomalaisten kanssa. Eri ystäväryhmien jäsenyydet olivat tärkeä osa paikallisesti aktiivista elämää, jota Deepika kuvailee kertoessaan ystäväryhmänsä aktiviteeteista:

Haastattelija: What about, is it big one the predominantly Indian group?

Deepika: About ten people. But other than that there are of course. We meet for game nights so last week we met for a game night then we meet for say badminton. Yeah [naurahtaa]. My weekends are generally full. I prefer going out a lot rather than to stay at home because I'm really scared of getting depressed. And it's very easy to fall into depression if you don't have anyone around you. And sometimes I do want to see other faces than just my husband's [naurahdetaan]. And I don't want to cook all the time at home. So I like going out. (Deepika)

Ystävärühmät pienyhteisöinä olivat jatkuvassa muutoksen tilassa, jota tuotiin esille etenkin jäsenien ja jäsenmäärän vaihtelulla, jolla oli vaikutuksensa ryhmien dynamiikkaan ja tunnelmaan. Pienentyminen tai kasvaminen oli seurausta toiseen maahan tai kaupunkiin muutoista sekä naimisiinmenoista, mutta myös jäsenten välisistä jännitteistä. Kokemukset aiempien arjen osina kiinteästi olleiden ystävärühmien tapaamisten ja yhteydenpidon loppumisesta vahvistivat epävarmuutta ja loivat uusiutuvan tarpeen uusien ja erillisten ystävärühmien muodostamiselle. Opiskelijoiden yliopistossa muodostamat ystävärühmät olivat saattaneet pysyä vuosia suhteellisen samoina, koska jaettu elämäntilanne rajasi pitemmän yhteisen ajanjakson kuin esimerkiksi työtilanteiden vaihtumisen mukaan liikkuvilla. Lähestyvään valmistumiseen liittyikin oletus ystävärühmien muutoksista tai hajaantumisista. Ystävärühmien koettiin siten olevan jatkuvan uudistumisen ja uudelleenmuodostamisen tarpeessa, mikäli ne haluttiin säilyttää ja pitää koossa jossakin muodossa. Muutoksiin vastaaminen edellytti esimerkiksi joustavuutta uusien vakinaisten jäsenten hyväksymiseksi. Muutoksien myötä ystävärühmien tärkeysjärjestykset vaihtelivat, mutta hauraudestaan huolimatta osa pysyi koossa jäsenien aktiivisen toiminnan ylläpitäminä, jos niillä koettiin olevan tilapäisempää pysyvämpi merkitys. Alla Deepika kertoo liikkuvuuden vaikutuksista yhdessä ystävärühmässään ja Savita kuvaa ystävärühmänsä ydinpiirin laajentamistapaa:

Haastattelija: Yeah. How about here. You mentioned that you have become friends with your husband's friends but do you have- do you call it your friend group here? [[Or do you feel it is]]

Deepika: [[That]] the group that he had introduced me to when I moved here actually kind of is different right now because many people left, many people came in. The people who left, some of them I really knew them so well and they became very good friends of mine. They are in India right now and I'm still in touch with them. But the new people who came in, they are friends also. (Deepika)

That's how we extend the circle. We invite some people become constant. For example there's one guy studying master's studies here. I didn't know him previously but one of my friend, she knew him, so she had invited him. The guy came for two three events and then it's like like-minded people so now he's become a commoner. He comes together with everything. (Savita)

Manojilla tutkijakollegoiden muodostamassa epistemologisessa yhteisössä (esim. Raunio & Säävälä & Hammar-Suutari & Pitkänen 2011, 24–25) sen merkitykset yhdistyivät sen käytäntöihin. Manojille sama yhteisö oli sekä työ- että vapaa-ajalla merkityksellinen, joita kumpaakin kehysti akateeminen ajatustenvaihto. Tärkeäksi sosiaaliseksi ja yhteisölliseksi arjen hetkeksi oli muodostunut kansainvälisen

kollegajoukon kanssa jaetut tauot ja lounaat. Jokapäiväinen näkeminen ja toistuvien käytäntöjen merkitys yhteisyyden syntymisessä ja ylläpidossa tuli siten Manojin kohdalla hyvin esille.

We have lunch together because they are in similar research groups and we are kind of a noisy people in Finland- in the working area so we all have lunch together. (Manoj)

Illanvietot, juhlat ja muut yhteiset ruokailut muodostivat keskeisen osan ystäväryhmien toiminnasta yleisemminkin, tai ne perustuivat ainoastaan niille. Esimerkiksi Savitan monisukupolvisesta perheestä koostuva suomalainen ystäväryhmä kokoontui yhteen merkkipäivinä ja suomalaisina juhlapyhinä. Vastavuoroisesti vaihtuvat ruoanvalmistusvuorot tai kiinnostavien ravintoloiden etsimisvuorot pitivät ystäväpiirien toiminnan aktiivisena. Opiskelijoilla yhteinen kokemus ruoanlaiton opettelusta Suomessa tai muussa maassa opiskellessa toi tapaamisiin kokeilevan ja onnistumisten jakamisen tunnelman. Tapaamisissa usein joko valmistettiin ruokaa yhdessä tai tarjottiin itse tehtyä ruokaa, joten ruoka toimi monella tavalla yhteisyyttä synnyttävänä sosiaalisuuden muotona (ks. Bailey 2017).

We try to cook together and do something. That is also something I do but usually we go out or see something or eat something or just go around and walk. That kind of things I do when Finland I think. During my spare time. (Padmini)

Kuten Padminin katkelmassa tulee esille sivuhuomautuksessa, usein ystäväryhmät perustuivat myös osittain kokemusten keräämiseen ja asioiden tekemiseen, joiden ei ajateltu olevan mahdollisia Intiassa asuessa tai muualla maailmassa. Ystäväryhmien sosiaaliset tilat olivat siten myös alustoja toisessa maassa asumisen mielikuvien ja käytäntöjen toteuttamiselle sekä symbolisen pääoman keräämiselle ja välittämiseksi. Esimerkiksi Suomen sisällä ja Schengen alueella matkustelu oli monen haastatellun valitsema ajanviettotapa, jota todisti kuviin taltioidut hetket. (vrt. Roos 2017, 192, 200.) Sosiaalisessa mediassa jaetut kuvat toimivat symbolisena pääomana mutta myös ilmaisevat ystäväryhmien rajoja ulkopuolisille. Samalla kuvat ja niiden kommentointi luovat tunnetta kuulumisesta ja voivat emotionaalisesti vahvistaa ystäväryhmän suhteita. Arkisempaan esimerkkinä uusien asioiden tekemisestä oli myös nyyttikestit (*potluck*), koska tapaaminen järjestettiin tarkoituksella puistossa, jossa kukaan ei ollut aiemmin käynyt ja minut kutsuttiin mukaan. Ystäväryhmien tapaamiset nähtiinkin mahdollisuuksina, jotka voi yhdistää uusissa paikoissa käymiseen, verkostoitumiseen ja esimerkiksi uusien ruokalajien kokeiluun. Tapaamisen aikana otettiin paljon kuvia älypuhelimilla niin paikallaolijoista kuin paikalle tuoduista ruoistakin. Ruoka-astiat oli aseteltu neljälle eri alustalle ryhmittäytyneiden ihmisten keskelle niin, että ne olivat lähimpänä niiden valmistajia. Näin ollen kuvista saattoi myös helposti jälkikäteen päätellä niiden valmistajat. Tapaamisen päätteeksi vielä paikallaolijoiden kesken ryhmittäydyimme yhteiskuvaan. Kuvilla luodaan pysyviä muistoja hetkistä, joita oletettavasti on jaettu paikallaolijoiden lisäksi myös perheelle tai ystäville, jolloin kuvat toimivat kuulumistenvaihdon kautta yhteisyyttä vahvistavana ja välittävät symbolista pääomaa.

Kokoavasti esitettynä arjen yhteisöt ja valitut ystäväryhmät ovat usein tilapäisiä ja paikkasidonnaisia, mutta myös ylijarjaisesti kannettavia ja perustuvat pitkäaikaisten suhteiden luomiseen. Tilapäiset, osittaiset ja epäonnistuneet osallisuuden, yhteisyyden ja yhteisöjen yritykset tuovat esille niiden haurautta mutta myös merkityksiä. Yhteisöihin kuulumisen tuo sisältöä ja merkityksellisyyttä elämään ja ne voivat vaikuttaa päätöksiin liikkuvuudesta. Samalla yritykset tuovat esille yhteisöihin liittyviä neuvotteluja rajoista ja kuulumisesta sekä yhteisöjen muodostamisen strategioihin vaikuttavista ulkoisista tekijöistä, jotka määrittävät suhteiden muotoa, laatua, kestoa ja intensiivisyyttä.

8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Olen tutkielmassani tarkastellut Suomessa asuvien korkeakoulutettujen intialaistaustaisten henkilöiden elämän rakentumista suhteessa erilaisiin yhteisöjen muotoihin ja yhteisöllisyyden kokemuksiin. Tavoitteenani oli tuoda yksisuuntaisen ja yksinkertaistavan talouden, työelämän ja kohdemaiden näkökulman rinnalle tutkimustietoa antropologisesta perspektiivistä, jonka lähtökohtana on liikkuvien ihmisten todellisuudet, mutta jossa ei kuitenkaan täysin kadoteta rakenteellisten tekijöiden vaikutusta liikkeisiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Kansainvälisiin korkeakoulutettuihin asiantuntijoihin, tutkijoihin ja opiskelijoihin yhdistetty tilapäisyyden oletus vaikuttaa sekä byrokraatiaan, joka ei tunnista liikkuvia elämäntapoja, että työ- ja opiskeluyhteisöihin, joissa oletus muokkaa tarjottavia käytännön toimia ja tukia sekä sosiaalisuutta. Näin ollen tutkielma sivuaa myös päätösten, säädösten ja julkisen keskustelun ilmapiirien vaikutuksia liikkuvien ihmisten elämään. Tutkielmani keskiössä on yhteisöille muodostetut merkitykset tässä laajemmassa kontekstissa elämän eri osa-alueilla. Halusin siten tarkastella, miten yhteisöjen sosiaalisia tiloja hyödynnetään erilaisissa kuulumisen prosesseissa sekä millaisia neuvotteluja ja rajanvetoja ne pitävät sisällään. Päättökysymyksenä kysyin *miten Suomessa asuvat korkeasti koulutetut intialaistaustaiset rakentavat elämänsä suhteessa erilaisiin yhteisöihin*. Kysymystä tarkensin lisäkysymyksillä analyysiluvuissa, jotka jaoin keräämäni haastattelu- ja havainnointiaineiston perusteella kolmeen dynaamiseen osaan yhteisöjen muotojen perusteella: transnationaalit suhteet, etniskansallinen yhteisyys ja arjen kasvokkaiset yhteisöt.

Aineistossa transnationaalit perhesuhteet muodostavat keskeisen transnationaalien yhteisön, jossa fyysisesti kaukana asuviin perheenjäseniin kohdistuu etäisyyden, poissaolojen ja niiden synnyttämien jännitteiden värittämiä velvollisuuksia sekä odotuksia perheen yhteistoimintaan osallistumisesta, hoivan osoituksista ja perheen elävänä osana pysymisestä. Elämää rakennetaan suhteessa transnationaaliin perheyhteisöön eri tavoin riippuen elämänvaiheesta, joka vaikuttaa myös perheen rajojen määrittelyihin ja merkityksiin transnationaalissa tilassa. Määrittelystä riippuen perheyhteisö voi

edustaa transnationaalissa tilassa kiintopistettä, kotia, joka on sekä kuviteltuna muuntuva paikka että sidoksissa konkreettisiin sosiaalisiin suhteisiin (vrt. Olwig 2002, 143; Huttunen 2002, 328). Transnationaali perhe suhteista muodostuvana kiintopisteenä ei kuitenkaan ole merkityksellinen ainoastaan positiivisesti vaan sen sitoumuksiin pyritään myös pitämään hallittua etäisyyttä. Tällöin perheyhteisön merkitys korostuu symbolisena ja kuviteltuna yhteisyytenä pikemmin kuin arjessa konkreettisena yhteydenpitona. Transnationaalien perheen ylläpitäminen aktiivisena, elettyinä ja arkeen kiinnittyneenä yhteisönä vaatii sen käytäntöjen ja elämäntilanteiden huomioimista päätöksissä ja tulevaisuutta suunniteltaessa. Tämä muodostaa jatkuvuutta ja pysyvyyttä, mutta myös vaikeasti yhteensovittavia jännitteitä. Arjessa yhteisyyttä ylläpitää teknologisen välitteinen yhteydenpito, jonka ohella vuosittaiset kasvokkaisten vierailut kiinnittävät perheeseen rutiinein ja rituaalein sekä hoivan vastavuoroisin muodoin (ks. Matyska 2013).

Tutkimuksissa liikkuvien ihmisten merkitykselliseksi resursseiksi määriteltyjä etnisiä verkostoja esimerkiksi yhdistysten tai järjestöjen muodossa ei tiedetty olevan kaupungissa (esim. Huttunen 2006; Martikainen & Gola 2007; Pyykkönen 2007). Niistä ei myöskään etsitty tietoa ennen Suomeen muuttoa (ks. Ghosh 2013), joten niiden sijaan ihmiseltä toiselle kulkeutuvan tiedon varassa alue-, uskonto- ja kieliperusteisesti muodostetut informaalit yhteisöt toimivat aineistossa keskeisinä paikallisina etnisperustaisen yhteisyyden tiloina, toimijoina ja representaationa. Elämän rakentaminen suhteessa näihin paikallisiin yhteisöihin on valikoitua, ja ne rajaavat yhteisöllisyyttä vain osalle kaupungissa asuvista intialaistalouksista kotiosavaltion ja kielitaidon merkitysten korostuessa yhteisöjen tiloissa, vaikuttaen ulkopuolisuuden, mukaan lukemisen ja kuulumisen määrittelyihin ja kokemuksiin. Etniset yhteisöt tarjoavat ainutkertaisia ja osittaisia yhteisyyden kokemuksia, apua ja tukea alun asettautumisvaiheeseen, sekä yhteisöllisiä tiloja kulttuuriperinnön uusintamiseen. Toisaalta yhteisöt myös näyttävät riippuvuutena tai uhkakuvana, jumittumisena tuttuun vieraassa. Etnisten yhteisöjen merkitykset ovat ristiriitaisia ja riippuvaisia niiden sosiaalisten tilojen koetusta ilmapiiristä, joka osoittaa yhteisöjen merkityksen olevan dynaaminen kokemusten ja tilanteisen identifioitumisen vaikuttamana.

Viimeisenä tarkastelin millaisia yhteisöjen muotoja paikallisten arjen ympäristöjen ja kasvokkaisten ystäväryhmien piirissä muodostetaan. Muuttuvat suunnitelmat ja motivaatiot Suomessa asumisen kestosta sekä ylijärjestyksellisesti vaikuttava sisäistetty sosiaalinen kontrolli ohjaavat paikallisten suhteiden rakentamisen orientaatioita ja mielikuvia, ja siten vaikuttavat eri ympäristöjen ja sosiaalisuuden muotojen merkityksiin. Arjen ympäristöt ja ystäväryhmät ovat sidoksissa paikallisesti aktiiviseen elämään ja asuinpaikkaan kiinnittymiseen, koska ne voivat synnyttää jatkuvuutta ja tilapäisiä kuulumisen kokemuksia, jotka vaikuttavat kokemukseen elämän etenemisestä ja merkityksellisyydestä.

Eri ystäväryhmät tarjoavat vapaaehtoisia yhteisöllisiä tiloja, jotka voidaan perustaa pysyväan, paikasta riippumattomaan yhteisyyteen tai ainutkertaisiin kokemuksiin, oletetusti määräaikaisen oleskelun ajan hyvin käyttämiseen (vrt. Foulkes 2015). Sattumukset, kohtaamiset ja paikat kuitenkin vaikuttavat ystäväryhmien muodostukseen ja koossapysymiseen sekä siihen, minkälainen merkitys etnisyydelle tai kansallisuudelle niissä tuotetaan.

Yhdessä tarkasteltuna edellä käsitellyt eri yhteisöjen muodot edustavat erilaisia käyttäytymiskoodistoja ja toimintatapoja eli niiden sosiaaliset eletyt tilat ovat rakentuneet eri tarpeille, sille ja merkityksille. Yhteisöinä ne kuitenkin mahdollistavat ja synnyttävät samantapaisia ainutkertaisia ja ylläpidettäviä tapoja ja väyliä suhteisiin ja paikkoihin kiinnittymiseen. Yhteisöjen osana olemisesta syntyvät yhteisyyden kokemukset ovat sosiaalisen ja emotionaalisen tuen sekä erilaisin tavoin ilmenevän hoivan vastavuoroisia ja vaihteittaisia resursseja. Niiden lisäksi yhteisöjen jäsenyydet tuovat ylläpidettäviä hyödynnettävissä olevaa symbolista pääomaa. Tulosten perusteella voi kuvailla yhteisöillä olevan monessa suhteessa merkitys fiktiivisenä perheenä tai kotina niihin liitettävien ominaisuuksien vuoksi, jolloin liikkuvan yksilön tai avioparin ydinperheeseen tulee ikään kuin paikkasidonnaisia ja transnationaaleja laajennuksia.

Yhteisöjen merkitys kytkeytyy myös käsityksiin suhteellisesta sijainnista. Tällöin yhteisöt toimivat sisäisen ja ulkoisen aseoinnin tiloina, jolloin yhteisöjen jäsenyydet tukevat eri tavoin identifiointia. Tällöin muutosten keskellä aseoitumisessa voidaan hyödyntää yhteisöjen merkityksiä ja mielikuvia esimerkiksi aseoituessa etnisiä ja kulttuurisia stereotyyppioita vastaan. Toisaalta myös yhteisöjen jäsenyyksillä voidaan tuoda esiin liikkuvuuden seurausten epävarmuuksia ja vaikutuksia. Siten asemointien kautta tilapäistenkin yhteisöjen ja ainutkertaisen yhteisyyden kokemusten merkitykset tulevat esiin. Näin piirtyy myös kuva etnisyyden tilanteisesta, mutta olennaisesta merkityksestä yhteisöjen rakentamisessa.

Yhteisöjen sosiaalisten tilojen ilmapiirit jännitteineen muokkaavat yhteisöihin kuulumisen intensiivisyyttä, jolloin liikkeet kohti toisia yhteisöjä ja pois päin toisista voivat olla hienovaraisia. Yhteisöihin kuulumisen houkuttelevuuden tai etäännyttävyyden ilmapiiriin vaikuttavat sekä kuvittelu että osallisuuden kokemukset, kuulumisen sitovuus ja vapaaehtoisuus sekä jäsenten suhteiden dynamiikat. Yhteisöihin kuulumisen tai niiden rakentaminen ei ole yhtä saavutettavaa kaikille, jolloin avointen tapahtumien merkitys hetkellisinä yhteisöllisyyden tiloina voi korostua. Tapahtumat tuovat kuuluvuutta symbolien välityksellä ja yhdessäolon ja tekemisen käytännöissä.

Yhteisöt vaikuttavat kuulumisen paikkoihin, mutta myös kuulumisen paikat vaikuttavat yhteisöihin. Analyysin tuloksena yhteisöistä piirtyykin esiin kuva dynaamisina, elettyinä tiloina, joka vaikuttaa myös yhteisöjen vaihteleviin, osa-aikaisiin merkityksiin. Tällöin yhteisöt voivat toimia jonkin vaiheen tai ajanjakson läpikäynnin ajan merkityksellisinä muutoksen paikkoina (Gillespie 2013, 144–146), tai ne voivat olla suhteellisen pysyviä sosiaalisia tiloja, jotka muutoksista huolimatta luovat tunteen jatkuvuudesta. Samanaikaiset yhteisöjen jäsenyydet voidaan nähdä kokonaisuutena, eri alustoina yksilöiden ja yhteiskuntien muutoksille. (vrt. Amit 2002b, 18.) Toisin sanoen paikalliset ja transnationaalit sidokset eri yhteisöihin vaikuttavat ja muokkaavat toinen toisiaan samoin kuin transnationaalit tilat ovat samanaikaisesti kaikkialla läsnä (esim. Huttunen 2006). Kulloistakin henkilön yhteisöjen kokonaisuuden hetkeä ohjaa liikkeet kohti ja poispäin, jolloin kuulumuksien ja yhteyksien etsiminen ja ajan myötä eri verkostoista muodostuvat yhteisöt yhdessä hiipuvien jäsenyyksien kanssa vaikuttavat yhteisöjen kokonaisuuteen (ks. Korpela 2009, 42; Gillespie 2013, 144–146). Tutkimukseni tulokset asettuvat siten tälle muutosten kehälle. Aineistossa esiin tulleet suhteiden verkostot ja yhteisöt eivät kata kaikkia haastateltujen jäsenyyksiä tai yhteisöllisyyden kokemuksia, kuten esimerkiksi virtuaalisen maailman ei-kasvokkaisia yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä riippumattomana kasvokkaisista tapaamisista, mutta kuvaavat rikkaasti yhteisöjen kokonaisuuksien hetkeä.

Aikaisemmissa tutkimuksissa opiskelu- ja työpaikat, etniset verkostot ja transnationaalit perheet ovat muodostaneet liikkuvien ihmisten sosiaalisten suhteiden tarkastelun keskiön, jota tutkimukseni tulokset edellä läpikäytyinä seuraavat (esim. Martikainen & Gola 2007; Korpela ym. 2018). Tulokset vahvistavat siten pääosin aikaisempien tutkimusten löydöksiä, mutta ne myös täydentävät, päivittävät ja tarkentavat jo tiedettyä. Osaksi erot johtuvat näkökulman, teoreettisen lähestymistavan ja kontekstin eroista kuten esimerkiksi verrattuna Martikaisen ja Golan (2007) tutkimukseen pääkaupunkiseudulla. Koska tarkastelin erilaisia yhteisöjä rinnakkain, muodostavat ne laaja-alaisemman kuvan kuin mihin tarkemmin yhteen yhteisöön tai sen rinnakkaiskäsitteeseen keskittyvät tutkimukset pyrkivät. Yksilöiden eri tavoin painottuvat ja keskenään kilpailevat solidaarisuudet ja kuulumukset tulevat täten konkreettisesti esille yhdessä esitettynä (Amit 2002b, 18). Koska ilmoittautuneet tutkimusosallistujat muodostavat heterogeenisen otannan opiskelijoista pitkään työelämässä olleisiin ja muutama vuosi aiemmin kotoa muuttaneista kouluikäisten lasten vanhempiin, voi tuloksia vertailla laajasti eri tutkimuksiin.

Tutkimuksen kontribuutio on erityisesti tiedon lisääminen korkeakoulutettujen intialaistaustaisten henkilöiden kasvokkaisten yhteisöjen ja yhteisöllisyyden etsimisen, rakentamisen ja ylläpitämisen tavoista, avaten näkökulman myös asuinpaikkaa laajemmin yhteisöjen merkityksiin. Tutkimukseni tuottaa siten tietoa sosiaalisten suhteiden muutoksista liikkuvuuden seurauksena sekä myös

spesifimmin yhteisöllisten siteiden muodostuksesta ja ylläpitämisestä Suomen kontekstissa. Koska tutkimuksen konteksti on keskisuuri kaupunki Suomessa, ei tuloksia voi suoraan siirtää esimerkiksi pienempiin kyliin, mutta tulokset ovat siirrettävissä esittämäni analyysin ja johtopäätöskokonaisuuden perusteella moniin konteksteihin. Tutkimus tuo esille myös yhteisöihin ajallisen näkökulman samaan tapaan kuin Australiassa tehdyt tutkimukset, joissa eri alueilta ja elämäntilanteessa muuttaneiden välille ei muodostunut yhteisyyden tunteita niin, että opiskelijoista olisi tullut diasporan varsinaisia jäseniä (Singh & Cabraal 2013; 2014; Baas 2010). Samalla tutkimukseni tulokset tuovat esille tilapäisempien yhteisöjen ja kuuluvuuksien merkityksiä, kun arjen yhteisöt voivat tarjota kauaskantoista kuuluvuutta, tilapäistä paikkaan sidottua yhteisyyttä sekä verkostoiksi muodostuvia yksittäisiä ystävyyksiä (vrt. Nagy ym. 2013, 139). Lisäksi tulokset monipuolistavat kuvaa kansallisuuden ja etnisyyden merkityksistä eri ystäväryhmien rakentamisessa sekä intialaisten tapahtumien järjestämisessä ja niihin osallistumisessa. Näkyväksi tulee siten paikalliseen kulttuuriseen representaatioon vaikuttavia dynamiikkoja ja toimijoita eri tavoin kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla Martikaisen ja Golan (2007) tutkimuksessa. Arjen yhteisöjen ja ystäväryhmien tarkastelun kautta tulee esille myös ristiriitaisia, epäonnistuneita ja oletetusta poikkeavia tapoja rakentaa yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä, sekä arjen ympäristöjen vaikutus samanmielisten ja samoin identifioituvien ihmisten löytämiseen (vrt. Koskela 2019, 312).

Ennen aineistonkeruuta en ollut osannut odottaa, kuinka monella erityisesti opiskelemaan muuttaneella oli kaupungissa jo aiempia tuttuja, kuten esimerkiksi vanhoja opiskelukavereita, jolloin jo olemassa olleet suhteet toimivat yhtenä tekijänä kaupunkiin muuttamisessa. Tällöin myös jo Intiassa luoduilla ystävyyksillä oli suuri vaikutus siihen, millaisiksi myöhemmin muuttavien yhteisöihin kuuluminen muodostui. Vaikka aiemmissa tutkimuksissa on havaittu sama ilmiö, yllättää tuloksissa myös yhteisöjen paikkasidonnaisuus sekä tilapäistä pysyvämpien yhteisöjen riippuvuus muutamasta sijainnista: nykyisestä asuinpaikasta, mahdollisesta entisestä yliopistokaupungista ja Intiasta. Näiden paikkojen ulkopuolella vain harva ylläpiti niissä rakennettuja suhteita esimerkiksi muualle Suomeen, Eurooppaan tai Pohjois-Amerikkaan joko oman tai ystävien muuton jälkeen, ellei kyseessä ollut läheinen perheenjäsen. Tätä selittää useimpien yhteisöjen keskittymät tiettyihin yliopistoihin ja työpaikkoihin, ja se alleviivaa rakennettujen siteiden ja yhteisöjen haurautta sekä niiden tilapäisiä merkityksiä jo muodostusvaiheessa. Yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemukset eivät siten välttämättä johdu yhteisöjen tai verkostojen olemattomuudesta vaan myös niiden paikkasidonnaisuudesta, jolloin muutosten vuoksi täytyy jatkuvasti muodostaa täysin uusia tai uudelleen muotoilla vanhojen merkityksiä ja käytäntöjä. Toisaalta vaikka yhteisöihin kuuluminen koetaan merkitykselliseksi, kaikki eivät hae kuuluvuutta yhteisöistä vaan tärkeämpiä voivat olla yksittäisten suhteiden verkostot.

Yhteisöksi määritellyt sosiaaliset kollektiivit tai muodot voivat myös synnyttää epämiellyttäviä mielikuvia, jolloin yhteisöksi helposti tunnistettuja sosiaalisuuden muotoja voidaan tarkoituksellisesti vältellä. (Amit & Rapport 2002, 4.) Liikkuvien ihmisten sosiaalisten suhteiden ja erilaisten yhteisöjen muodot kuvastavatkin myös moniäänisiä neuvotteluja ja sosiaalisia konstruktioita hyvästä elämästä ja sen rajoista.

Kuten olen pyrkinyt analyysiluvuissa tuomaan soveltuviin kohtiin esille, voidaan suhtautua kriittisesti siihen, ovatko tarkastelemani sosiaalisten suhteiden kokonaisuudet yhteisöjä vai kuvaisiko toinen käsite niiden todellisuutta osuvammin. Vaikka suhtaudun varauksella laveaan ja liukuvaan yhteisöön, päädyin tarkastelemaan käsitteen läpi erilaisia sosiaalisia muotoja. Siksi olen pyrkinyt tuomaan läpinäkyvästi esiin yhteisöjen empiirisiä sisältöjä ja siten perustelevaan niiden yhteensopivuuksia erilaisiin yhteisökäsityksiin. Kysymysteemojen ja -rungon laajuus sekä niiden laatiminen etnografinen aineisto mielessä on myös vaikuttanut aineiston painotuksiin, joten havainnointiaineiston vähyden takia alkuperäiset kysymykset yhteisöjen toiminnasta ja suhteiden rakentumisesta käytännössä jäivät haastatteluaineiston varaan. Haastatteluaineiston monipuolisuus ja havainnointiaineiston täydentävyys kuitenkin mahdollistivat tarkennettuihin tutkimuskysymyksiin rikkaan vastaamisen. Koska en kysynyt haastatelluilta suoraan yhteisöistä tai yhteisöllisyydestä ajatellessani suorien kysymysten ohjaavan sosiaalisten ryhmien tai verkostojen määrittelyä liikaa, olisi suoraan kysyminen voinut tuoda ilmi myös muita yhteisöjä tai ylipäättään lisää käsityksiä yhteisöistä ja niihin kuulumisesta (vrt. Korpela 2009, 151–161). Tarkentavat kysymykset yhteisöistä niistä mainittaessa loivat kuitenkin tilannesidonnaista tietoa monista paikallisista yhteisöjen muodoista ja määrittelyistä.

Aineistonkeruuvaiheessa en osannut odottaa miten suuri merkitys kielille muodostuisi yhteisöissä ja kuulumisuuden kokemuksissa. Tutkimuksen puutteena voi siten nähdä myös mahdolliset tulkintavirheet, koska olen voinut tulkita etnisyyden läpi asioita, jotka eivät olleet siihen sidoksissa. Maininnat Intian monikulttuurisuudesta, kielistä, maantieteellisistä alueista ja uskonnoista tulkitsin kontekstista riippuen paikoin etnisyyden ulottuvuuksina, jotka voivat olla myös etnisyydestä irrallisia tekijöitä (esim. Brubaker 2013, 39). Koska esimerkiksi yhteiskuntaluokista suorat maininnat olivat satunnaisia eikä kasteista puhuttu suoraan, ei kielen, alueiden ja sukupuolen kautta tarkastelemalla saa kokonaiskuvaa yhteisöjen jännitteistä, heterogeenisyydestä ja painotuseroista. Elettynä prosessina etnisyydelle muodostetaan kuitenkin jatkuvasti erilaisia arjen repertuaareja (Jenkins 2008), joten eri kontekstissa ulkopuolisen kanssa niistä voidaan tuoda esille eri asioita (vrt. Martikainen & Gola 2007). Viittaukset kieliin ja alueisiin ovat siten voineet toimia englanninkielisessä haastattelutilanteessa etnisen suomalaisen tutkijan kanssa ja Suomen kontekstissa ymmärrettävinä ja saavutettavina kuvailuina, eli myös etnisyyttä muodostavina tapahtumina (Brubaker 2013, 34–36).

Jotta sosiaalisten verkostojen kokonaisuutta sekä osittaisia, epäonnistuneita ja lyhytaikaisia yhteisöllisyyden muotoja voisi tarkastella tätä tutkielmaa yksityiskohtaisemmin, rinnalle tulisi ottaa samasta käsitteiden perheestä muita keskitason käsitteitä (Amit 2002a; Amit ym. 2015, 7–8). Tällöin voitaisiin tarkastella sekä yhteisöistä, mutta myös muista yhteyksistä kertyvien yksittäisten suhteiden verkostoja ja niiden merkityksiä liikkuvien ihmisten elämässä (Amit 2002a, 64). Tutkimuksessa tarkastelin liikkuvien ihmisten luovimisen (*tacking*) eli ajan ja paikan muutoksiin vastaamisen prosessia suhteiden nykyhetkestä värittyneistä merkityksistä käsin (Amit & Knowles 2017, 177). Pitempiaikainen etnografia mahdollistaisi ajallisen näkökulman yhteisöjen merkityksien, jännitteiden ja neuvottelujen tarkastelussa ja asettaisi haastatteluja monipuolisemmin yhteisöjen kokonaisuuksien hetket laajempaan ajalliseen kontekstiin. Lisäksi etnografia mahdollistaisi haastateltujen esiin tuomien etnisten yhteisöjen muutoksien tarkastelun: keiden varaan ja millä perusteilla kaupungin intialaistaustaisten yhteisöt ja yhteisöllisyys jatkossa rakentuvat, miten uudet tulijat vaikuttavat yhteisöjen dynamiikkaan, muodostuuko uusia intialaisia tapahtumia järjestäviä tahoja tai uusia ”Nokia-yhteisöjä”. Etnisten yhteisöjen muutosten lisäksi olisi mielenkiintoista tarkastella, millaisia muutoksia muut haastateltujen yhteisöt kokevat pidemmällä aikavälillä ja vaikuttavatko ne päätöksiin liikkuvuudesta. Tutkimuksen katveeseen jäi myös usean mainitseman paikalliset intialaiset tanssikoulut, joiden tarkastelu voisi avata paikallisen etnisperustaisen yhteisöllisyyden näkökulmaa samoin kuin Nokiasta muihin kaupungin työpaikkoihin siirtyneiden tavoittaminen. Ne tarjoaisivat myös osittaisen tutkimusnäkökulman siihen, miten liikkuvat ihmiset vaikuttavat asettautuneiden yhteisöihin.

Listamista tarkemmin mielenkiintoinen jatkotutkimusnäkökulma olisi tarkastella yhteisöihin, verkostoihin ja suhteisiin liitettyjä sosiaalisia hierarkioita, joita sivuttiin aineistossa. Toisin sanoen tarkastella miten yhteisöihin kuulumisia hyödynnetään sosiaalisen statuksen nostoina tai symbolisena pääomana liikkuvuudessa, ja miten erilaiset yhteisömuodot asetetaan hierarkiaan. Eli samaan tapaan kuin Roos (2017) kuvailee symbolista pääomaa hankittavan matkustelun kautta, liitetäänkö samanlaista arvoa yhteisöihin kuulumiseen: onko tavoitteellista ja toivottavaa kuulua tietynlaisiin yhteisöihin, ja miten kuulumuksien hierarkioihin vaikuttavat muut sitoumukset. Millaista kuulumista haetaan ja millaisia yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä kohti halutaan liikkua? Aineistossa näkökulmaa sivuttiin erityisesti vastapuheessa, jolla muodostettiin käsityksiä halutusta yhteisöllisyydestä ulkomailla (vrt. Huttunen 2004). Vastapuhe sai pohtimaan myös sitä, käydäänkö yhteisöihin kuulumisesta ja niihin turvautumisesta neuvotteluja esimerkiksi perheen, ystävien tai muiden yhteisöjen kesken sekä miten neuvottelut, ohjaus tai sosiaalinen kontrolli vaikuttavat yhteisöjen jäsenyyksiin. Kalirin (2013) ajatuksia spesifien muuttojen merkityksistä sekä Amit ja Knowlesin (2017) luovimisen prosessia mukaillen jotkin yhteisöjen jäsenyydet, mukaan luettuna tilapäinen tai osittainen kuuluminen, voivat toimia

välitappeina kohti toisia yhteisöjä tai alkuun niin kutsutusti lohdutuspalkintoina, jos halutun yhteisön jäsenyys ei ole saavutettavissa. Tällöin jos esimerkiksi ammatillisia tai muita verkostoja ei juuri ole, hyvinvoinnille välttämättömät elämän etenemisen kokemukset, merkityksellisyys ja jonkin osana oleminen voidaan yhtä merkityksellisesti saada jostain muualta, odottamattomastakin suunnasta. Tilapäisestä voi myös muodostua pysyvyyttä ja jatkuvuutta luova suhteiden kiintopiste.

Hieman eri lähtökohdilla mielenkiintoisen jatkotutkimusnäkökulman tarjoaisi myös Ghoshia (2014) mukailten liikkuvien ihmisten orientaatioiden vaikutukset sosiaalisen elämän muodostumiseen ja muutoksiin liikkuvuuden seurauksena. Tällöin keskitytään selityksiin ja tapoihin, joilla alkuperäiset motivaatiot suhteiden solmimisessa muokkautuvat ja miten esimerkiksi hankaluudet vaikuttavat arjen kasvokkaisten ”luottoihmisten” löytämiseen. Tieto olemassa olevista etnisistä yhteisöistä ei ehkä vaikuta muuttopäätöksiin, mutta uusiin ja erilaisiin sosiaalisiin ryhmiin kuuluminen on monen hiljaisena toiveena liikkuvuuden seurauksena.

LÄHTEET

- Adapa, Satyanarayana (2014) From Coromandel Coast to Suvarnabhumi: Intra-Asian migrations in the era of globalization. Teoksessa Sirpa Tenhunen (toim.) Contentious connections. Social imagination in globalizing South Asia. 171–196.
- Ahmad, Akhlaq (2005) Getting a job in Finland. The social networks of immigrants from the Indian subcontinent in the Helsinki metropolitan labour market. Helsinki: University Press.
- Ahmed, Sara & Fortier, Anne-Marie (2003) Re-imagining communities. *International journal of cultural studies*. 6(3): 251–259.
- Aksakal, Mustafa & Schmidt, Kerstin (2018) Temporary migrants' experiences, perceptions and motivations in Asian-German transnational spaces. Teoksessa Pirkko Pitkänen, Mari Korpela, Mustafa Aksakal ja Kerstin Schmidt (toim.) Characteristics of temporary migration in European-Asian transnational social spaces. Cham: Springer, 177–192.
- Aksakal, Mustafa & Schmidt, Kerstin & Korpela, Mari & Pitkänen, Pirkko (2018) Introduction: Temporary migration in European-Asian social spaces. Teoksessa Pirkko Pitkänen, Mari Korpela, Mustafa Aksakal ja Kerstin Schmidt (toim.) Characteristics of temporary migration in European-Asian transnational social spaces. Cham: Springer, 1–25.
- Amit, Vered (2002a) An anthropology without community? Teoksessa Vered Amit ja Nigel Rapport (toim.) The trouble with community. Anthropological reflections on movement, identity and collectivity. Lontoo: Pluto Press, 13–70.
- Amit, Vered (2002b) Reconceptualizing community. Teoksessa Vered Amit (toim.) Realizing community. Concepts, social relationships and sentiments. Lontoo: Routledge, 1–20.
- Amit, Vered (2012) Community and disjuncture: The creativity and uncertainty of everyday engagement. Teoksessa Vered Amit ja Nigel Rapport (toim.) Community, cosmopolitanism and the problem of human commonality. Lontoo: Pluto Press, 3–73.
- Amit, Vered & Anderson, Sally & Caputo, Virginia & Postill, John & Reed-Danahay, Deborah & Vargas-Cetina, Gabriela (2015) Introduction. Thinking through sociality. The importance of mid-level concepts. Teoksessa Vered Amit (toim.) Thinking through sociality. An anthropological interrogation of key concepts. New York, NY: Berghahn Books, 1–19.
- Amit, Vered & Knowles, Caroline (2017) Improvising and navigating mobilities: Tacking in everyday life. *Theory, culture & society* 34:7–8, 165–179.
- Amit, Vered & Rapport, Nigel (2002) The trouble with community: Anthropological reflections on movement, identity and collectivity. Lontoo: Pluto.
- Amit, Vered & Salazar, Noel B. (2020) Pacing mobilities. Timing, intensity, tempo and duration of human movements. New York: Berghahn Books.
- Anderson, Benedict (2007) Kuvitellut yhteisöt. Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua. Tampere: Vastapaino.
- Aneesh, A. (2010) Bloody language: clashes and constructions of linguistic nationalism in India. *Sociological forum* 25(1): 86–109.

- Arendt, Hannah (1973) *The decline of the nation-state and the end of the rights of man. Teoksessa The origins of totalitarianism.* Kalifornia: Harcourt Brace Jovanovich, 267–302.
- Augustine, Sali (2009) *Religion and cultural nationalism: socio-political dynamism of communal violence in India.* Teoksessa Erich Kolig, Vivienne SM. Angeles ja Sam Wong (toim.) *Identity in crossroad civilisations. Ethnicity, nationalism and globalism in Asia.* Amsterdam: Amsterdam University Press, 57–71.
- Azarya, Victor (2009) *Marginality reconstructed: sub-national and transnational identities in the wake of international migration and tourism.* Teoksessa Eliezer Ben-Rafael ja Yitzhak Sternberg, sekä Judit Bokser Liwerant ja Yosef Gorny (toim.) *Transnationalism: diasporas and the advent of a new (dis)order.* Boston: Brill, 483–497.
- Baas, Michiel (2010) *Imagined mobility. Migration and transnationalism among Indian students in Australia.* Lontoo: Anthem Press.
- Baas, Michiel (2015) *Introduction. Return migration/the returning migrant: to what, where and why?* Teoksessa Michiel Baas (toim.) *Transnational migration and Asia. The question of return.* Amsterdam: Amsterdam University Press, 9–23.
- Bailey, Ajay (2017) *The migrant suitcase: Food, belonging and commensality among Indian migrants in The Netherland.* *Appetite* 110, 51–60.
- Baldassar, Loretta & Baldock, Cora Vellekoop & Wilding, Raelene (2007) *Families caring across borders: Migration, ageing and transnational caregiving.* Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Baldassar, Loretta & Merla, Laura (2013) *Locating transnational care circulation in migration and family studies.* Teoksessa Loretta Baldassar ja Laura Merla (toim.) *Transnational families, migration and the circulation of care. Understanding mobility and absence in family life.* Lontoo: Routledge, 25–58.
- Bal, Ellen & Sinha-Kerkhoff, Kathinka (2007) *Separated by the partition? Muslims of British Indian descent in Mauritius and Suriname.* Teoksessa Gijsbert Oonk (toim.) *Global Indian diasporas. Exploring trajectories of migration and theory.* Amsterdam: Amsterdam University Press, 119–145.
- Barth, Fredrik (1969) *Introduction.* Teoksessa Fredrik Barth (toim.) *Ethnic groups and boundaries: The social organization of culture difference.* Bergen: University Press, 9–38.
- Bauder, Harald (2017) *Conclusion. Themes, gaps, and opportunities for thinking international skilled migration.* Teoksessa Micheline van Riemsdijk ja Qingfang Wang (toim.) *Rethinking international skilled migration.* Lontoo: Routledge, 293–302.
- Bauman, Zygmunt (2001) *Community. Seeking safety in an insecure world.* Cambridge: Polity Press.
- Bhatt, Amy (2015) *Resident 'non-resident' Indians. Gender, labour and the return to India.* Teoksessa Michiel Baas (toim.) *Transnational migration and Asia. The question of return.* Amsterdam: Amsterdam University Press, 55–72.
- Brubaker, Rogers (2013) *Etnisyys ilman ryhmiä.* Tampere: Vastapaino.

- Bruneau, Michel (2010) *Diasporas, transnational spaces and communities*. Teoksessa Rainer Bauböck ja Thomas Faist (toim.) *Diaspora and transnationalism. Concepts, theories and methods*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 35–49.
- Bryceson, Deborah Fahy (2019) *Transnational families negotiating migration and care life cycles across nation-state borders*. *Journal of ethnic and migration studies* 45(16): 3042–3064.
- Bryceson, Deborah & Vuorela, Ulla (2002) (toim.) *The transnational family. New European frontiers and global networks*. Oxford: Berg.
- Candea, Matei (2018) *Severed roots. Evolutionism, diffusionism and (structural-)functionalism*. Teoksessa Matei Candea (toim.) *Schools and styles of anthropological theory*. Lontoo: Routledge, 18–59.
- Castles, Stephen & Miller, Mark (2003) *The age of migration: international population movements in the modern world*. Third Edition. New York: Palgrave.
- Cerwonka, Allaine & Malkki, Liisa (2007) *Improvising theory. Process and temporality in ethnographic fieldwork*. Chicago: University of Chicago Press.
- Chacko, Elizabeth (2017) *Exodus, circulation, and return. Movements of high-skilled migrants from India in a transnational era*. Teoksessa Micheline van Riemsdijk ja Qingfang Wang (toim.) *Rethinking international skilled migration*. Lontoo: Routledge, 211–227.
- Chacko, Elizabeth & Menon, Rajiv (2013) *Longings and belongings: Indian American youth identity, folk dance competitions, and the construction of ‘tradition’*. *Ethnic and racial studies*, 36(1): 97–116.
- Cohen, Anthony P. (2001 [1985]) *Symbolic construction of community*. Lontoo: Routledge.
- Cohen, Anthony P. (2002) *Epilogue*. Teoksessa Vered Amit (toim.) *Realizing community. Concepts, social relationships and sentiments*. Lontoo: Routledge, 165–170.
- Cohen, Robin (2006) *Migration and its enemies. Global capital, migrant labour and the nation-state*. Hampshire: Ashgate.
- Cranston, Sophie (2017) *Expatriate as a ‘good’ migrant: Thinking through skilled international migrant categories*. *Population, space and place* 23:6, 1–12.
- David, Ann R. (2012) *Sacralising the city: Sound, space and performance in Hindu ritual practices in London*. *Culture and Religion*, 13(4): 449–467.
- Davies, Charlotte Aull (2008) *Reflexive Ethnography. A Guide to Researching Selves and Others*. Lontoo: Routledge.
- Delanty, Gerard (2003) *Community*. New York: Routledge.
- Dervin, Fred & Korpela, Mari (2013) *Introduction*. Teoksessa Fred Dervin ja Mari Korpela (toim.) *Cocoon communities. Togetherness in the 21st century*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 1–13.

- Durkheim, Émile (1915 [1912]) *The elementary forms of the religious life*. Lontoo: George Allen & Unwin.
- Edensor, Tim (2002) *Tourists at the Taj Mahal: walking and gazing*. Teoksessa Stephanie Taylor (toim.) *Ethnographic research. A Reader*. Lontoo: Sage, 161–186.
- Eriksen, Thomas Hylland (2010) *Ethnicity and nationalism. Anthropological perspectives*. Lontoo: Pluto Press.
- Faist, Thomas (2000) *The volume and dynamics of international migration and transnational social spaces*. Oxford: Clarendon Press.
- Faist, Thomas & Fauser, Margit & Reisenauer, Eveline (2013) *Transnational migration*. Cambridge: Polity Press.
- Fechter, Anne-Meike (2007) *Transnational lives. Expatriates in Indonesia*. Aldershot: Ashgate.
- Fechter, Anne-Meike & Walsh, Katie (2010) Examining ‘expatriate’ continuities: postcolonial approaches to mobile professionals. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36:8, 1197–1210.
- Fortier, Anne-Marie (2006) The politics of scaling, timing and embodying: rethinking the ‘new Europe’. *Mobilities* 1(3): 313–331.
- Foulkes Savinetti, Nicol (2015) *Encountering difference. The experience of Nordic highly skilled citizens in India*. Tampere: University Press.
- Gardner, Andrew (2008) Strategic transnationalism: The Indian diasporic elite in contemporary Bahrain. *City & society* 20(1): 54–78.
- Ghosh, Sutama (2013) ‘Am I a South Asian really?’ Constructing ‘South Asians’ in Canada and being South Asian in Toronto. *South Asian diaspora* 5(1): 35–55.
- Ghosh, Sutama (2014) A passage to Canada: The differential migrations of South Asian skilled workers to Toronto. *Journal of international migration and integration* 15(4): 715–735.
- Gillespie, Alex (2013) Afterword. Conceptualizing the individual and the community. Teoksessa Fred Dervin ja Mari Korpela (toim.) *Cocoon communities. Togetherness in the 21st century*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 143–147.
- Glick Schiller, Nina & Basch, Linda & Blanc-Szanton, Cristina (1992) *Transnationalism: A new analytic framework for understanding migration*. Teoksessa Linda Basch, Nina Glick Schiller ja Cristina Blanc-Szanton (toim.) *Towards a transnational perspective on migration: Race, class, ethnicity, and nationalism reconsidered*. New York: New York Academy of Sciences, 1–24.
- Glick Schiller, Nina & Çağlar, Ayşe & Guldbrandsen, Thaddeus C. (2006) Beyond the ethnic lens: Locality, globality, and born-again incorporation. *American ethnologist* 33(4): 612–633.
- Gorringe, Hugo & Jodhka, Surinder S. & Takhar, Opinderjit Kaur (2017) Introduction. Caste: experiences in South Asia and beyond. *Contemporary South Asia* 25(3): 230–237.

- Gould, Jeremy (2016) Refleksiivisyyden poluilla. Epistemologisesti radikaalin yhteiskuntatieteen puolustus. Teoksessa Jeremy Gould ja Katja Uusihakala (toim.) Tutkija peilin edessä. Refleksiivisyys ja etnografinen tieto. Helsinki: Gaudeamus, 9–37.
- Gupta, Akhil & Ferguson, James (1992) Beyond “culture”: space, identity, and the politics of difference. *Cultural anthropology* 7(1): 6–23.
- Hage, Ghassan (2005) A not so multi-sited ethnography of a not so imagined community. *Anthropological theory* 5(4): 463–475.
- Haikkola, Lotta (2012) Monipaikkainen nuoruus. Toinen sukupolvi, transnationaalisuus ja identiteetit. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Hannerz, Ulf (1996) *Transnational connections. Culture, people, places*. Lontoo: Routledge.
- Henderson, Robyn & Gouwens, Judith A. (2013) Mobile farmworker families using cocoon communities to negotiate multiple lifeworlds. Teoksessa Fred Dervin ja Mari Korpela (toim.) *Cocoon communities. Togetherness in the 21st century*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 105–121.
- Hirsiaho, Anu & Korpela, Mari & Rantalaiho, Liisa (2005) Johdanto. Teoksessa Anu Hirsiaho, Mari Korpela ja Liisa Rantalaiho (toim.) *Kohtaamisia rajoilla*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 11–18.
- Hirvi, Laura (2012) Multi-sited fieldwork amongst Sikhs in Finland and California. Reaching the offline via the online. Teoksessa Laura Hirvi ja Hanna Snellman (toim.) *Where is the field? The experience of migration viewed through the prism of ethnographic fieldwork*. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura, 23–44.
- Hirvi, Laura (2013) *Identities in practice. A trans-Atlantic ethnography of Sikh immigrants in Finland and in California*. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura.
- Huttunen, Laura (2002) *Kotona, maanpaossa, matkalla. Kodin merkitykset maahanmuuttajien omaelämäkerroissa*. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura.
- Huttunen, Laura (2004) Kasvoton ulkomaalainen ja kokonainen ihminen: marginalisoiva kategorisointi ja maahanmuuttajien vastastrategiat. Teoksessa Arja Jokinen, Laura Huttunen ja Anna Kulmala (toim.) *Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista*. Helsinki: Gaudeamus, 134–154.
- Huttunen, Laura (2005) Etnisyys. Luokittelusysteemejä ja elettyä yhteisöllisyyttä. Teoksessa Anna Rastas, Laura Huttunen & Olli Löytty (toim.) *Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Tampere: Vastapaino, 117–160.
- Huttunen, Laura (2006) Bosnialainen diaspora ja transnationaali eletty tila. Teoksessa Tuomas Martikainen (toim.) *Ylirajainen kulttuuri. Etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura, 55–82.
- Huttunen, Laura (2010) Tiheä kontekstointi. Haastattelu osana etnografista tutkimusta. Teoksessa Johanna Ruusuvoori, Pirjo Nikander ja Matti Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino, 39–63.

- Huttunen, Laura (2012) Historialliset kontekstit ja asioiden kansallinen järjestys. Johdatusta Liisa Malkin teksteihin. Teoksessa Laura Huttunen (toim.) Kulttuuri, paikka ja muuttoliike. Tampere: Vastapaino, 7–23.
- Huttunen, Laura & Juntunen, Marko (2020) Suburban encounters: super-diversity, diasporic relationality and everyday practices in the Nordic context. *Journal of ethnic and migration studies*, 46(19): 4124–4141.
- Jaskulowski, Krzysztof & Pawlak, Marek (2020) Migration and lived experiences of racism: The case of high-skilled migrants in Wroclaw, Poland. *International migration review* 54(2): 447–470.
- Jenkins, Richard (1994) Rethinking ethnicity: Identity, categorization and power. *Ethnic and racial studies*, 17(2): 197–223. DOI: <https://doi.org/10.1080/01419870.1994.9993821>
- Jenkins, Richard (2008) Rethinking ethnicity. Lontoo: Sage.
- Jodhka, Surinder S. (2016) Ascriptive hierarchies: Caste and its reproduction in contemporary India. *Current sociology monograph* 64(2): 228–243.
- Juntunen, Marko (2020) Matkalla islamilaisessa Suomessa. Tampere: Vastapaino.
- Kalir, Barak (2013) Moving subjects, stagnant paradigms: can the 'mobilities paradigm' transcend methodological nationalism? *Journal of ethnic and migration studies* 39(2): 311–327.
- Khayati, Khalid & Dahlstedt, Magnus (2015) Diaspora. Relations and communities across borders. Teoksessa Magnus Dahlstedt ja Anders Neergaard (toim.) *International migration and ethnic relations. Critical perspectives*. New York: Routledge, 62–85.
- Kivisto, Peter & Faist, Thomas (2010) Beyond a border. The causes and consequences of contemporary immigration. Los Angeles: Pine Forge Press.
- Koikkalainen, Saara & Kyle, David (2016) Imagining mobility. The prospective cognition question in migration research. *Journal of ethnic and migration studies* 42(5): 759–776.
- Korpela, Mari (2009) More vibes in India. Westerners in search of a better life in Varanasi. Tampere: Tampere University Press.
- Korpela, Mari (2016a) Infrastructure. Teoksessa Noel B. Salazar ja Kiran Jayaram (toim.) *Keywords of mobility. Critical engagements*. New York: Berghahn Books, 113–132.
- Korpela, Mari (2016b) A (sub)culture of their own? Children of lifestyle migrants in Goa, India. *Asian and Pacific migration journal* 25(4): 470–488.
- Korpela, Mari (2017) 'Western' lifestyle migrants in India: neither tourists, nor residents. Teoksessa Xenia Zeiler (toim.) *Research on India in Finland. Past, present, future*. Helsinki: Intian suurlähetystö, 66–73.
- Korpela, Mari & Hyytiä, Jaakko & Pitkänen, Pirkko (2018) Navigating bureaucracies, intentions and relationships: temporary transnational migration between Finland and Asia. Teoksessa Pirkko Pitkänen, Mari Korpela, Mustafa Aksakal ja Kerstin Schmidt (toim.) *Characteristics of temporary migration in European-Asian transnational social spaces*. Cham: Springer, 213–232.

- Korpela, Mari & Hyytiä, Jaakko & Rantanen, Pekka & Pitkänen, Pirkko & Raunio, Mika (2014) Types of temporary border-crossing movement to and from Finland. Teoksessa Pirkko Pitkänen ja Mari Korpela (toim.) Characteristics of temporary transnational migration. Collected working papers from the EURA-NET project. Tampere: Tampereen yliopisto, 67–106. Pdf-dokumentti. Viitattu 19.1.2018. <http://www.uta.fi/edu/en/research/projects/euranet/publications/Characteristics%20of%20Temporary%20Transnational%20Migration.pdf>
- Koskela, Kaisu (2010) New explorations in Finnish migration studies: the emerging case of the skilled migrants. *e-migrinter* 5: 57–67. <https://doi.org/10.4000/e-migrinter.2082>
- Koskela, Kaisu (2014) Boundaries of belonging: highly skilled migrants and the migrant hierarchy in Finland. *Journal of Finnish studies* 17(1-2): 19–41.
- Koskela, Kaisu (2019) Intersecting experiences: class, gender, ethnicity and race in the lives of highly skilled migrants in Finland. *Nordic journal of migration research* 9(3): 311–328.
- Koskela, Kaisu (2020) Claims to a nation, dressing the part and other boundary making strategies by skilled migrants in response to ethnic categorization. *Social identities* 27(2): 245–261.
- Kovalainen, Niina (2011) Kulttuurien välinen vuorovaikutus korkeakoulutuksen areenalla. Teoksessa Pirkko Pitkänen (toim.) Kulttuurien kohtaamisia arjessa. Tampere: Vastapaino, 197–225.
- Lessinger, Johanna (2003) Indian immigrants in the United States. The emergence of a transnational population. Teoksessa Bhikhu C. Parekh, Gurharpal Singh ja Steven Vertovec (toim.) Culture and economy in the Indian diaspora. Lontoo, New York: Routledge, 115–126.
- Malkki, Liisa (2012a) Kansallista maantiedettä. Juuret, alueet ja identiteetit. Teoksessa Laura Huttunen (toim.) Kulttuuri, paikka ja muuttoliike. Tampere: Vastapaino, 25–50.
- Malkki, Liisa (2012b) Perinteet ja improvisointi etnografisessa tutkimuksessa. Teoksessa Laura Huttunen (toim.) Kulttuuri, paikka ja muuttoliike. Tampere: Vastapaino, 176–208.
- Martikainen, Tuomas & Gola, Lalita (2007) Women from the Indian subcontinent in Finland: Patterns of integration, family life, employment and transnationalism among marriage migrants. Helsinki: Väestöntutkimuslaitos.
- Martikainen, Tuomas & Sintonen, Pekka & Pitkänen, Pirkko (2006) Ylirajainen liikkuvuus ja etniset vähemmistöt. Teoksessa Tuomas Martikainen (toim.) Ylirajainen kulttuuri. Etnisyys Suomessa 2000-luvulla. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura, 9–41.
- Matyska, Anna (2013) Transnational families in the making. The Polish experience of living between Poland and Finland during and after the Cold war. Tampere: University of Tampere.
- Meijering, Louise & van Hoven, Bettina (2003) Imagining difference: the experiences of ‘transnational’ Indian IT professionals in Germany. *Area* 35(2): 174–182.
- Nagy, Raluca & Maclean, Neil & O’Sullivan, Denis (2013) More than just a football club, in the heart of Brussels. Teoksessa Fred Dervin ja Mari Korpela (toim.) Cocoon communities. Togetherness in the 21st century. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 123–141.

- Olwig, Karen Fog (2002) The ethnographic field revisited. Towards a study of common and not so common fields of belonging. Teoksessa Vered Amit (toim.) Realizing community. Concepts, social relationships and sentiments. Lontoo: Routledge, 124–145.
- Olwig, Karen Fog (2007) Caribbean journeys. An ethnography of migration and home in three family networks. Durham: Duke University Press.
- Olwig, Karen Fog (2018) Migration as adventure: narrative self-representation among Caribbean migrants in Denmark. *Ethnos* 83(1): 156–171.
- Olwig, Karen Fog & Valentin, Karen (2015) Mobility, education and life trajectories: new and old migratory pathways. *Identities: Global Studies in Culture and Power* 22(3): 247–257.
- Oonk, Gijsbert (2007) Global Indian diasporas. Exploring trajectories of migration and theory. Teoksessa Gijsbert Oonk (toim.) Global Indian diasporas. Exploring trajectories of migration and theory. Amsterdam: Amsterdam University Press, 9–27.
- Penttinen, Elina & Kynsilehto, Anitta (2017) Gender and mobility. A critical introduction. Lontoo: Rowman & Littlefield Publishers.
- Perheenjäsenen luokse Suomeen (n.d.) Maahanmuuttovirasto. Verkkosivu. Viitattu 15.10.2021. <https://migri.fi/perheenjasenen-luokse-suomeen>
- Pitkänen, Pirkko & Korpela, Mari & Schmidt, Kerstin & Aksakal, Mustafa (2018) Conclusion: Characteristics, experiences and transnationality of temporary migration. Teoksessa Pirkko Pitkänen, Mari Korpela, Mustafa Aksakal ja Kerstin Schmidt (toim.) Characteristics of temporary migration in European-Asian transnational social spaces. Cham: Springer, 233–247.
- Puuronen, Vesa (2006) Näkökulmia etnisten suhteiden tutkimukseen Suomessa. Teoksessa Tuomas Martikainen (toim.) Ylirajainen kulttuuri. Etnisyys Suomessa 2000-luvulla. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura, 42–54.
- Pyykkönen, Miikka (2007) Järjestäytyvät diasporat. Etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. Jyväskylä: University Press.
- Qureshi, Kaveri & Varghese, V.J. & Osella, Filippo & Rajan, S. Irudaya (2012) Migration, transnationalism, and ambivalence: The Punjab-United Kingdom linkage. Teoksessa Pirkko Pitkänen, Ahmet İçduygu ja Deniz Sert (toim.) Migration and transformation. Multi-level analysis of migrant transnationalism. New York, London: Springer, 13–61.
- Rapport, Nigel (2015) Epilogue. Sociality and uncertainty. Between avowing and disavowing concepts in anthropology. Teoksessa Vered Amit (toim.) Thinking through sociality. An anthropological interrogation of key concepts. New York, NY: Berghahn Books, 181–199.
- Raunio, Mika & Hammar-Suutari, Sari & Säävälä, Minna (2011) Kaupunkiseudut kulttuurien välisen vuorovaikutuksen ympäristöinä. Teoksessa Pirkko Pitkänen (toim.) Kulttuurien kohtaamisia arjessa. Tampere: Vastapaino, 51–74.
- Raunio, Mika & Säävälä, Minna (2011) Metallin ja korkean teknologian työyhteisöt monikulttuurisen oppimisen areenoina. Teoksessa Pirkko Pitkänen (toim.) Kulttuurien kohtaamisia arjessa. Tampere: Vastapaino, 101–140.

- Raunio, Mika & Säävälä, Minna & Hammar-Suutari, Sari & Pitkänen, Pirkko (2011) Monikulttuurisuus ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen areenat. Teoksessa Pirkko Pitkänen (toim.) Kulttuurien kohtaamisia arjessa. Tampere: Vastapaino, 17–50.
- Reed-Danahay, Deborah (2015) Social space. Distance, proximity and thresholds of affinity. Teoksessa Amit Vered (toim.) Thinking through sociality. An anthropological interrogation of key concepts. New York, NY: Berghahn Books, 69–96.
- Reslow, Natasja (2018) Unfulfilled expectations: The contradictions of Dutch policy of temporary migration. Teoksessa Pirkko Pitkänen, Mari Korpela, Mustafa Aksakal ja Kerstin Schmidt (toim.) Characteristics of temporary migration in European-Asian transnational social spaces. Cham: Springer, 193–211.
- Robbins, Joel (2015) Ritual, value, and example: on the perfection of cultural representations. The journal of the royal anthropological institute. 21(1): 18–29.
- Roos, Hannelore (2013) In the rhythm of the global market: female expatriates and mobile careers: a case study of Indian ICT professional on the move. Gender, work and organization 20(2): 147–157.
- Roos, Hannelore (2017) The new economy as a gateway to leisure travelling: experiences of highly skilled Indian professionals in Europe. Leisure studies 36(2): 192–202.
- Safran, William & Sahoo, Ajaya Kumar & Lal, Brij V. (2009) Indian diaspora in transnational contexts: introduction. Teoksessa Willian Safran, Ajaya Kumar Sahoo ja Brij V. Lal (toim.) Transnational migrations: The Indian diaspora. Lontoo: Routledge, vii–xxxv.
- Siddiqui, Zakaria & Tejada, Gabriela (2014) Development and highly skilled migrants: perspectives from the Indian diaspora and returnees. International development policy | Revue internationale de politique de développement 5.2. DOI: <https://doi.org/10.4000/poldev.1720>
- Singh, Supriya & Cabraal, Anuja (2010) Indian student migrants in Australia: issues of community sustainability. People and place 18(1): 19–30.
- Singh, Supriya & Cabraal, Anuja (2013) 'Boomerang remittances' and the circulation of care. A study of Indian transnational families in Australia. Teoksessa Loretta Baldassar ja Laura Merla (toim.) Transnational families, migration and the circulation of care. Understanding mobility and absence in family life. Lontoo: Routledge, 220–234.
- Sisäministeriö (n.d.) Perheenyhdistämistä voi hakea Suomeen tai ulkomaan kansalainen. Verkkosivu. Viitattu 15.10.2021. <https://intermin.fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka/perheenyhdistaminen>
- Sluka, Jeffrey A. & Robben, Antonius C. G. M. (2007) Fieldwork in cultural anthropology: an introduction. Teoksessa Antonius C. G. M. Robben ja Jeffrey A. Sluka (toim.) Ethnographic fieldwork: an anthropological reader. Malden Mass: Blackwell, 1–28.
- Säävälä, Minna & Martikainen, Tuomas (2015) Indian wives and husbands on the move: Conjugal relations experienced by women living in Finland. Siirtolaisuus-Migration, 42(4), 13–20.

- Säävälä, Minna (2013) Maahanmuutto perheilmiönä. Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen ja Minna Säävälä (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus, 101–140.
- Tenhunen, Sirpa (1997) Paljastavia kohtaamisia Kalkutassa. Teoksessa Anna Maria Viljanen ja Minna Lahti (toim.) Kaukaa haettua. Kirjoituksia antropologisesta kenttätyöstä. Helsinki: Suomen antropologinen seura, 87–94.
- Tenhunen, Sirpa & Säävälä, Minna (2012) An introduction to changing India. Culture, politics and development. New York: Anthem Press.
- Tsing, Anna Lowenhaupt (2005) Friction. An ethnography of global connection. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Turner, Victor (1982 [1969]) The ritual process. Structure and anti-structure. New York: Aldine.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (n.d.) Talent Boost -toimenpideohjelma. Verkkosivu. Viitattu 11.10.2021. <https://tem.fi/talent-boost>
- Usein kysyttyä: Perhe (n.d.) Maahanmuuttovirasto. Verkkosivu. Viitattu 15.10.2021. <https://migri.fi/ukk-perhe>
- van Bochove, Marianne & Engbersen, Godfried (2015) Beyond cosmopolitanism and expat bubbles: Challenging dominant representations of knowledge workers and trailing spouses. *Population, space and place* 21(4): 295–309.
- van Gennep, Arnold (1977 [1960]) The rites of passage. Lontoo: Routledge & Kegan Paul.
- Vertovec, Steven (2007) Super-diversity and its implications. *Ethnic and racial studies* 30(6): 1024–1054.
- Vertovec, Steven (2009) Transnationalism. Lontoo: Routledge.
- Voight-Graf, Carmen (2003) Indians at home in the Antipodes. Migrating with Ph.D.s., bytes or kava in their bags. Teoksessa Bhikhu Parekh, Gurharpal Singh ja Steven Vertovec (toim.) Culture and economy in the Indian diaspora. Lontoo: Routledge, 142–164.
- Vuorela, Ulla (2009) Kulttuureja paikantamassa – suomalaisten antropologien kenttätyömatkat. Teoksessa Markku Löytönen (toim.) Suomalaiset tutkimusmatkat. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura, 370–405.
- Wall, Karin & Bolzman, Claudio (2013) Mapping the new plurality of transnational families. A life course perspective. Teoksessa Loretta Baldassar ja Laura Merla (2013) Transnational families, migration and the circulation of care. Understanding mobility and absence in family life. Lontoo: Routledge, 61–77.
- Wise, Amanda & Noble, Greg (2016) Convivialities: an orientation. *Journal of intercultural studies* 37(5): 423–431.